

Teija Kangasvieri
Elisa Miettinen
Hannele Palviainen
Taina Saarinen
Timo Ala-Vähälä

**SELVITYS KOTIMAISTEN KIELTEN
KIELIKYLPYPETUKSEN JA VIERASKIELISEN
OPETUKSEN TILANTEESTA SUOMESSA**
Kuntatason tarkastelu

Selvitys kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen
ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta Suomessa:
kuntatason tarkastelu

Teija Kangasvieri, Elisa Miettinen, Hannele Palviainen,
Taina Saarinen ja Timo Ala-Vähälä

Selvitys kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta Suomessa: kuntatason tarkastelu

Soveltavan kielentutkimuksen keskus
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto
<http://www.jyu.fi/solki>
solki-info@jyu.fi

© Jyväskylän yliopisto/Soveltavan kielentutkimuksen keskus

Kannen valokuva Augusto Cabral
Taitto Sinikka Lampinen

2. korjattu painos

ISBN 978-951-39-4502-2 (PDF)

SISÄLTÖ

Tiivistelmä	7
1 Johdanto	11
1.1 Selvityksen tausta ja tavoitteet	11
1.2 Tutkimuskysymykset	13
1.3 Selvityksen toteutus	14
1.3.1 Kuntakysely	14
1.3.2 Aiemmat tutkimukset	15
1.3.3 Asiantuntijahaastattelut	15
1.3.4 Tilastot	16
2 Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen toteutus	17
2.1 Aikaisemmat tutkimukset ja selvitykset toiminnasta ja sen laajuudesta	17
2.2 Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus: ohjelmia, määritelmiä, toteutuksen kuvausta	18
2.2.1 Terminologiasta yleisesti	18
2.2.2 Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen eri toteutuksia	19
2.2.3 Kielikylpy opetusohjelmiana	21
2.2.4 Vieraskielinen opetus	22
2.3 Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus Suomessa vuonna 2011: määrällinen tarkastelu	23
3 Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus: säädökset ja opetussuunnitelmat	26
3.1 Koulun opetuskieli	26
3.2 Opettajan kelpoisuuden säädösperusta	27
3.3 Varhaiskasvatussuunnitelma, esiopetussuunnitelma, perusopetussuunnitelma ja tuntijako	31
3.3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	32
3.3.2 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet	33
3.3.3 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet	34
3.3.4 Tuntijako	36

4	Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen opettajankoulutuksen tarjonta	37
4.1	Vaasa ja Kajaani: Kielikylpyopettajien koulutus.....	38
4.2	Oulu: Intercultural Teacher Education.....	40
4.3	Jyväskylä: Juliet-koulutusohjelma	40
4.4	Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin suunnitteilla oleva yhteistyö.....	41
4.5	Täydennyskoulutus	42
4.6	Yhteenvedo opettajatilanteesta ja opettajankoulutustarpeesta	44
5	Kielikylpyopetus kunnissa: kuntakyselyn tulokset	47
5.1	Kielikylpyopetuksen tarjonta.....	47
5.2	Opetushenkilöstön rekrytointi ja koulutustarve.....	50
5.2.1	Rekrytointi varhaiskasvatukseen	50
5.2.2	Rekrytointi perusopetukseen	51
5.2.3	Tyytyväisyys kielikylpyopettajien ammattitaitoon.....	52
5.2.4	Täydennyskoulutuksen tarve	52
6	Vieraskielinen opetus kunnissa: kuntakyselyn tulokset	54
6.1	Vieraskielisen opetuksen tarjonta.....	54
6.2	Opetushenkilöstön rekrytointi ja koulutustarve.....	56
6.2.1	Rekrytointi varhaiskasvatukseen	56
6.2.2	Rekrytointi perusopetukseen	56
6.2.3	Tyytyväisyys opettajan ammattitaitoon vieraskielisessä opetuksessa	57
6.2.4	Täydennyskoulutuksen tarve	57
7	Tulevaisuuden suunnitelmat: kuntakyselyn tulokset	58
7.1	Kielikylpyopetusta ja/tai vieraskielistä opetusta tarjoavat kunnat.....	58
7.1.1	Kysyntä	58
7.1.2	Tarjonta	59
7.2	Kunnat, joissa ei tällä hetkellä tarjota kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta.....	60
7.2.1	Kysyntä.....	61
7.2.2	Tarjonta	62
7.3	Yhteenvedo.....	63
8	Johtopäätökset	65
	Lähteet	72
	Liitteet.....	78

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä kartoitetaan Suomen kuntien kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilaa ja tulevaisuuden suunnitelmia varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilannetta tarkastellaan kuntatasolla kokonaisvaltaisesti sekä kysynnän että tarjonnan näkökulmasta, jotta jatkossa olisi mahdollista arvioida opetuksen vaatiman opettajankoulutuksen määrällisiä tarpeita entistä paremmin.

Selvitys toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa välillä 1.10.2010–28.2.2011. Opetuksen kysynnän ja tarjonnan tämänhetkinen tila selvitettiin kunnille lähetetyn sähköisen kyselyn avulla, jossa kunnat itse arvioivat nykyistä ja tulevaisuuden tilannettaan kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen suhteen. Lisäksi tilannetta tarkasteltiin myös tilastojen, aiemman tutkimuksen sekä asiantuntijoiden kuulemisten avulla.

Tässä selvityksessä tehtiin se käytännön määritelmä, että termiä **kielikylpy** käytettiin kotimaisista kielistä puhuttaessa ja termiä **vieraskielinen opetus** silloin, kun kyse oli muista opetuskielistä.

Selvityksen perusteella seuraavat kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen kehittämissuhteet nousivat esille:

1. Kielikylpytoiminta ja erityisesti vieraskielinen opetus on hajanaista: kielikyllyn nimikkeellä toiminta on vaihtelevaa, ja vieraskielisen opetuksen tilanne on vielä hajanaisempi. Opetus voidaan räätälöidä kunnallisten tarpeiden mukaan, mutta toiminnan kirjavuus vaikeuttaa opettajankoulutuksen (sekä perus- että täydennyskoulutus) suunnittelua. Kyse on osittain myös koulutuksellisesta tasa-arvosta, sillä tällä hetkellä samoilla nimikkeillä saatetaan tarjota hyvin erilaista toimintaa.

Kielikylpytoimintaa ja vieraskielistä opetusta olisi tarpeellista koordinoita valtakunnallisesti siten, että opettajankoulutuksen (perus- ja täydennyskoulutus) suunnittelu olisi johdonmukaisempaa, ja koulutuksellinen tasa-arvo toteutuisi mahdollisimman hyvin. Minimissään tämä koordinointi tarkoittaa kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen nykyistä huomattavasti parempaa määrällistä seuranta. Laajemmassa muodossa koordinointi voisi sisältää pedagogisen yhteistyön lisäämistä perus- ja täydennyskoulutusta kehitettäessä.

Vaikka esimerkiksi oman äidinkielen tai kotimaisten kielten opetus maahanmuuttajille ei kuulunut tämän selvityksen piiriin, näyttää siltä, että kunnissa voisi olla tarttumapintaa sellaiselle maahanmuuttajien kielikoulutukselle, jossa voitaisiin pedagogisesti hyödyntää kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen periaatteita ja käytänteitä.

2. Pätevistä kielikylpyopettajista on yleisesti ottaen pulaa, ja kunnat pystyvät rekrytoimaan vaatimukset (sekä muodolliset että mahdolliset omat vaatimuksensa) täyttäviä opettajia korkeintaan vaihtelevasti. Näyttää myös siltä, että kielikylpyopettajien työmarkkinat ovat melko alueelliset, kun valmistuneet eivät välttämättä hakeudu sinne, missä kielikylpyopettajien tarve olisi suurin, tai hakeutuvat muihin luokanopettajan tehtäviin.

Kun huomioidaan opettajien tämänhetkinen koulutustaso, kysynnän selkeää kasvu ja kuntien ennakoinneissa osin varovainenkin tarjonnan kasvu, on selvää että kielikylpyopettajien koulutusta on lisättävä. Vuoteen 2009 käytössä ollut kielikylpyopettajankoulutuksen sisäänotto (12–16 / vuosi) ei ole pystynyt tyydyttämään opettajatarvetta etenkin pääkaupunkiseudulla. Tarvetta on siis vähintään tämänlaajuiseen vuosittaiseen sisäänottoon, mutta nykyiset ja tulevat tarpeet huomioiden suurempaan.

Kielikylpyopettajien koulutusta pitäisi kehittää alueellisesti siten, että myös pääkaupunkiseudun kasvavat tarpeet voitaisiin tyydyttää. Tähän on ainakin kaksi vaihtoehtoa: 1. käynnistää pääkaupunkiseudulla tai muualla Etelä-Suomessa kielikylpyopettajien koulutusta. 2. kehittää kielikylpyopettajien koulutusta yhteistyönä siten, että Vaasan yliopiston kielikylvyn ja monikielisyden keskus tuottaisi yhdessä jonkun pääkaupunkiseudun tai muualla Etelä-Suomessa sijaitsevan opettajankoulutusyksikön kanssa kielikylpyopettajakoulutusta.

Samalla olisi tarkistettava ruotsinkielisen lastentarhanopettajakoulutuksen määrällinen tarve, koska osa tästä koulutuksesta valmistuneista siirtyy kielikylpyvarhaiskasvatukseen. Vieraskielisen varhaiskasvatuksen tarpeiden arviointi on näiltä osin vaikeaa (kuten lastentarhanopetuksen yleensäkin, ks. Kumpulainen 2010).

Kentän hajanaisuuden vuoksi olisi hyödyllistä selvittää yhteistyömahdollisuuksia Vaasan yliopiston kielikylvyn ja monikielisyden keskuksen, Jyväskylän yliopiston Juliet-ohjelman, ja muiden monikielisyden ja monikielisen pedagogiikan asiantuntijoiden kanssa sellaisen monipuolisen monikielisyyskoulutuksen kehittämiseksi, joka hyödyttäisi kotimaisten kielten kielikylpyopetusta (mukaan lukien saamen kielten elvytysohjelma), vieraskielistä opetusta (englannin lisäksi myös muita suomalaisen kielitaitovaranon kannalta merkittäviä kieliä) sekä maahanmuuttajien kielikoulutusta. Samalla olisi selvitettävä mahdollisuuksia kehittää lastentarhanopettajakoulutuksen ja luokanopettajankoulutuksen monikielisyys- ja monikulttuurisuusopintoja yhteistyössä edellä mainittujen kanssa.

3. Kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta annetaan moninaisin koulutustaustoin ja usein ilman erityistä koulutusta monikielisydestä ja siihen liittyvistä didaktisista ja pedagogisista kysymyksistä.

Jäntevoitetaan ja systematisoidaan kielikylpyopettajien ja vieraskielistä opetusta antavien opettajien täydennyskoulutusta siten, että tällä hetkellä ilman kielikylpy- tai monikielisyyso-pintoja olevat opettajat saataisiin täydennyskoulutuksen piiriin. Selvitetään mahdollisuutta yhteiseen kielikylpyopettajien ja vieraskielistä opetusta antavien opettajien täydennyskoulutukseen. Koulutuksellisen jatkumon varmistamiseksi selvitetään mahdollisuutta yhteiseen täydennyskoulutukseen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus on otettava nykyistä suunnitelmallisemmin huomioon kielten opetuksen kokonaissuunnittelussa ja kehittämässä, jotta ne eivät jää erilliseksi ja elitistiseksi toiminnaksi. Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen pedagogiset ratkaisut voivat hyödyttää koko kielenopetuksen kenttää.

4. Tällä hetkellä kielikylpyopetusta ja/tai vieraskielistä opetusta antavista kunnista puolet arveli kielikylvyn kysynnän kasvavan tulevaisuudessa, ja loputkin arvelivat kysynnän pysyvän ennallaan. Vieraskielisen opetuksen suuntaus oli hyvin samantyyppinen: etenkin varhaiskasvatuksessa, mutta myös perusopetuksessa toiminnan kysynnän arveltiin kasvavan. Kielikylvyn kysynnän ei arvella juurikaan lisääntyvän niissä kunnissa, joissa tällä hetkellä ei ole kielikylpy- tai vieraskielistä opetusta. Sen sijaan vieraskielisen opetuksen kysynnän arvellaan kasvavan noin neljäsosassa niistä kunnista, joissa toimintaa ei tällä hetkellä ole. Tarjontaa kunnat eivät ennakoisi lisäävänsä aivan samassa suhteessa kysynnän kasvun kanssa. Kunnissa siis tiedostetaan asiantuntijoidemmekin ennakoima kysynnän jatkuva ja tasainen kasvu, mutta kunnat eivät näytä olevan valmiita ainakaan tällaisessa tilanteessa sitoutumaan tarjonnan kasvattamiseen samassa suhteessa.

Koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamiseksi tarvitaan kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tukea kuntatasolla. Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus tulee nähdä osana kansallisen kielitaitovarannon kehittämistä.

1

Johdanto

Tässä selvityksessä kartoitetaan Suomen kuntien kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilaa ja tulevaisuuden suunnitelmia varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilannetta tarkastellaan kuntatasolla kokonaisvaltaisesti sekä kysynnän että tarjonnan näkökulmasta, jotta jatkossa olisi mahdollista arvioida opetuksen vaatiman opettajankoulutuksen määrällisiä tarpeita entistä paremmin.

Selvitys toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa välillä 1.10.2010–28.2.2011. Opetuksen kysynnän ja tarjonnan tämänhetkinen tila selvitettiin kunnille lähetetyn sähköisen kyselyn avulla, jossa kunnat itse arvioivat nykyistä ja tulevaisuuden tilannettaan kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen suhteen. Lisäksi tilannetta tarkasteltiin tilastojen, aiemman tutkimuksen ja asiantuntijoiden kuulemisten avulla.

1.1 Selvityksen tausta ja tavoitteet

Suomessa on järjestetty kielikylpyopetusta vuodesta 1987, jolloin Vaasassa aloitettiin maan ensimmäinen kielikylpy opetusministeriön luvalla (Buss & Mård 1999: 14; Laurén 2000: 80–81). Siitä lähtien kielikylpy on kasvattanut suosiotaan muuallakin Suomessa, ja nykyään kaikkiaan parissakymmenessä kunnassa tarjotaan kotimaisten kielten kielikylpyopetusta vaihtelevasti joko jatkumona varhaiskasvatuksesta yläkouluasteelle tai jollain asteella (ks. tarkemmin eriteltynä luvussa 2.3). Etenkin toiminnan alkuvaiheessa paikalliset kielikylpy-yhdistykset olivat aktiivisia kielikylpytoiminnassa ja sen kehittämisessä.

Samoihin aikoihin kielikylpyopetuksen kanssa alettiin kehittää myös vieraskielistä kouluopetusta, ja vuoden 1991 lakimuutos (L 261/1991) peruskoululain (L 476/1983) 25 §:n 2 momenttiin mahdollisti opettamisen muullakin kuin koulun opetuskielillä. Panostusta vieraskieliseen opetukseen perusteltiin Suomen kansainvälistymisellä ja Euroopan Unioniin liittymisellä. Näiden myötä oli tärkeää turvata kielten osaaminen tulevaisuudessa, ja vieraskielisen opetuksen katsottiin vastaavan tähän tarpeeseen erityisesti kielen käyttöön ja kommunikointiin painottuvan näkökulman vuoksi (Opetushallitus 1999: 7).

Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tämänhetkisestä valtakunnallisesta tilanteesta sekä opetusta tarjoavista tahoista on tarjolla vain hajanaista tietoa. Verkosta löytyvien kuntien, päiväkotien ja koulujen sivustoja läpikäymällä tilanteesta on mahdollista muodostaa jonkinlainen kuva, mutta se jää väkisininkin puutteelliseksi ja pelkäksi pintaraapaisuksi opetuksen koko tarjonnasta. Toiminnan monimuotoisuudesta johtuen on lähes mahdotonta tehdä selkeää yhteenvetoa siitä, millaista kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta Suomessa nykyään tarjotaan, sillä harva toimija kertoo opetuksesta riittävän monisanaisesti, saati sitten vertailukelpoisesti. Tämän lisäksi ei voida olettaa, että kaikesta toiminnasta löytyisi tietoa verkkosivuilta, koska jokainen ilmoittaa järjestämästään opetuksesta omien resurssiensa mukaisesti. Toiminta voi olla myös niin pienimuotoista, ettei järjestävällä taholla ole mahdollisuutta tai kiinnostusta tiedottaa toiminnastaan verkossa.

Näyttää kuitenkin siltä, että kotimaisten kielten kielikylpykoulutus on vaikiintuneempaa, kun taas niin sanotun vieraskielisen opetuksen järjestäminen on lisääntynyt vähitellen, ja sen jatkuvuus on ilmeisen riippuvaista esimerkiksi hankerahoituksesta tai kunnan kiinnostuksesta (ks. tarkemmin luku 2). Sekä kielikylpyopetus että vieraskielinen opetus ovat myös omilla tavoillaan poliittisesti ajankohdaisia. Kotimaisten kielten kielikylpyopetus liittyy keskusteluun ruotsin asemasta kouluopetuksessa (ks. Palviainen 2011), ja vieraskielisen opetuksen painottuminen Englantiin kytkee sen keskusteluun englannin asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa (ks. Leppänen ym. 2008).

Tilanteen hahmottamista vaikeuttaa myös kielikylpyopetuksesta ja vieraskielisestä opetuksesta käytettyjen nimitysten kirjo (termistöä tarkemmin luvussa 2.2.2). Hyvin usein kielikylpyopetus mielletään vain ruotsin kieltä koskevaksi johtuen lähinnä siitä, että kielikylpyopettajien koulutus suuntautuu ainoastaan ruotsin kieleen, ja suurin osa kielikylpyopetuksesta on ruotsinkielistä. Terminologian moninaisuudesta ja tarkkojen, yleisesti hyväksytyjen määritelmien puutteesta johtuen tässä selvityksessä on päädytty käyttämään kahta selkeästi eroteltua termiä puhuttaessa muulla kuin oppilaan äidinkiellä annettavasta opetuksesta. Kielikylpy viittaa tässä kontekstissa kotimaisten kielten eli suomen, ruotsin ja saamen kielten kielikylpyopetukseen. Saame otettiin käytännön syistä kotimaisena alkuperäiskielenä mukaan määritelmään, vaikka sen opetuksessa käytetään useimmiten termiä kielipesä. Vieraskieliseen opetukseen puolestaan sisältyy tässä selvityksessä kaikki

muu vieraalla kielellä tapahtuva opetus, mukaan lukien muiden kuin kotimaisten kielten kielikylpy -nimikkeellä annettava opetus. Tämän muotoisessa opetuksessa voi olla kielikylpyllisiä piirteitä, mutta se ei ole välttämätöntä. Oleellista on kuitenkin se, että osa toiminnasta tapahtuu tai osa opetuksesta annetaan muulla kuin oppilaiden äidinkielellä. Äidinkieli rajautuu tässä selvityksessä kotimaisiin kieliin. Selvityksessä ei siis kartoiteta esimerkiksi suomi toisena kielenä -opetusta tai maahanmuuttajalasten oman äidinkielen opetusta; nämä teemat vaativat oman selvityksensä (ks. esim. Pöyhönen ym. 2009).

Vaikka kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta on koulutasolla tutkittu säännöllisesti (ks. tarkemmin tämän selvityksen luku 2.1), kuntatasolla vastaavia valtakunnallisia selvityksiä ei Suomessa ole aiemmin tehty. Muun muassa tästä syystä on tarpeen kartoittaa kuntien kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tarjonnan tilaa kuntatasolla niin perusopetuksen kuin varhaiskasvatuksenkin osalta, jotta saataisiin kokonais käsitys siitä, minkä verran kunnat järjestävät kyseistä opetusta Suomessa. Samalla on keskeistä selvittää myös se, millaisia tulevaisuuden suunnitelmia kunnilla on kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen järjestämisen suhteen: aiotaanko tarjontaa ylläpitää, lisätä, vai onko kuntien suunnitelmissa vähentää toimintaa? Tähän liittyen olennaista on myös se, millaiset resurssit ja tarpeet kunnissa on kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta antavan opetushenkilöstön osalta.

Kielikylpykoulutuksesta on ollut valtakunnallisesti saatavilla jokseenkin puutteellista tietoa, mikä on vaikeuttanut kielikylpyopettajien koulutustarpeiden arviointia. Tämän selvityksen tarkoituksena on tuottaa kuntatason lisätietoa koulutuksen suunnittelun ja opetushenkilöstön rekrytoinnin tarpeisiin.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tässä selvityksessä pyritään vastaamaan seuraaviin keskeisiin kielikylpyopetukseen ja vieraskieliseen opetukseen sekä näiden opettajankoulutukseen liittyviin kysymyksiin:

- Minkä verran ja missä päin Suomea kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta järjestetään?
- Onko kunnilla aikeita lisätä tai vähentää opetuksen tarjontaa tai mahdollisesti jopa aloittaa kielikylpyopetus tai vieraskielinen opetus kunnassa lähitulevaisuudessa?
- Onko kunnilla riittävästi pätevää kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta antavaa henkilöstöä, ja onko täydennyskoulutukselle tarvetta?
- Millaista kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen opettajankoulutusta Suomessa on tarjolla, ja minkä verran koulutuksesta on valmistunut kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta antavia opettajia?

- Millaiselta kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta antavien opettajien koulutustarve näyttää tulevaisuudessa?

1.3 Selvityksen toteutus

Selvitys pohjautuu kunnille lähetettyyn kyselyyn, aikaisempiin tutkimuksiin, asiantuntija-arvioihin ja kunnilta saatuihin tilastoihin. Lisäksi selvitykseen on poimittu soveltuvaa aineistoa alan kirjallisuudesta sekä lukuisilta verkkosivustoilta.

1.3.1 Kuntakysely

Suomen jokaiseen kuntaan lähetettiin tammikuussa 2011 strukturoitu Webropol-kysely (liite 1), johon kunnat saivat vastata sähköisesti. Kyselyssä kartoitettiin kuntien nykytilannetta sekä kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tulevaisuuden suunnitelmia. Kysymyksenasettelussa ja kyselyn rakentamisessa otettiin erikseen huomioon kunnat, joissa tarjottiin vain kotimaisten kielten kielikylpyopetusta; kunnat, joissa tarjottiin vain vieraskielistä opetusta; kunnat, joissa tarjottiin kumpaakin opetusta; ja kunnat, joissa ei tarjottu kumpaakaan opetusta. Kysely lähetettiin sekä ruotsin- että suomenkieliseen opetustoimeen, jos kunnassa oli molemmat. Kyselyyn oli mahdollista vastata suomeksi ja ruotsiksi.

Koska kyselyllä kartoitettiin tilannetta sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa, se lähetettiin kunnassa joko yhdelle tai kahdelle henkilölle riippuen kunnan varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelujen rakenteesta. Suurimmassa osassa kunnista kyselyn sai kaksi henkilöä, joista toinen vastasi varhaiskasvatuksesta ja toinen perusopetuksesta. Yksittäistapauksissa, lähinnä pienimmissä kunnissa, kysely lähetettiin vain yhdelle henkilölle, joka oli vastuussa molempien tasojen palveluista. Joissain tapauksissa sama henkilö saattoi myös saada useamman kunnan kysymykset vastattavakseen, mikäli kyseessä oli liikelaitos, kuntayhtymä tai muu vastaava kokonaisuus, jonka jostain osa-alueesta kyseinen henkilö oli vastuussa. Joukosta löytyi myös kuntia, joilla oli esimerkiksi yhteinen sivistysjohtaja.

Kyselyllä haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä Suomen kunnat tarjoavat kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta, ja minkälaisia alueellisia eroja tarjonnassa on?
- Millä kielillä ja tasoilla opetusta järjestetään, missä muodossa opetusta annetaan ja miten se on nimetty?
- Minkälaisia opetushenkilöstön koulutustarpeita kunnilla on ja minkälaista pätevyyttä kunnat edellyttävät opettajilta?
- Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia kunnilla on kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen suhteen?

Taulukossa 1 on esitelty kyselyn vastausprosentit eriteltynä kunnan suuruusluokan ja kielisuhteen mukaan. Taulukosta näkee, että kaksikieliset kunnat ovat jonkin verran yliedustettuja aineistossa.

TAULUKKO 1. Vastanneet kunnat, vastausprosentti, erottelu kielisuhteen ja suuruusluokan mukaan.

Kielisuhde / suuruusluokka	alle 10.000	10.000–19.999	20.000–49.999	50.000–99.999	100.000 –	Yhteensä
Kaksikielinen kunta, enemmistön kieli ruotsi	57,1 %	50,0 %	100,0 %			58,3 %
Kaksikielinen kunta, enemmistön kieli suomi	57,1 %	50,0 %	100,0 %	100,0 %	75,0 %	72,2 %
Yksikielinen ruotsinkielinen kunta	44,4 %	100,0 %				47,4 %
Yksikielinen suomenkielinen kunta	54,7 %	40,0 %	62,5 %	50,0 %	75,0 %	53,7 %
Yhteensä	54,1 %	42,6 %	67,6 %	54,5 %	75,0 %	54,5 %

Suurista kaupungeista puuttuvat Lahti ja Vantaa, joissa molemmissa saamiemme tilastojen perusteella järjestetään kielikylpyopetusta ja / tai vieraskielistä opetusta. Vastausten tulkintaa vaikeuttaa myös se, että kaikista kunnista ei saatu vastausta sekä varhaiskasvatuksesta että perusopetuksesta. Kyselyn tuloksia käydään tarkemmin läpi luvuissa 5–7.

1.3.2 Aiemmat tutkimukset

Aikaisempia tutkimuksia kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen levinneisyydestä esitellään luvussa 2.1. Suurin osa kielikylpyopetukseen ja vieraskieliseen opetukseen liittyvästä tutkimuksesta ei temaattisesti käsittele tämän selvityksen kannalta keskeisiä aiheita, kuten opettajien koulutusta ja tarvetta, vaan esimerkiksi kielen kehittymistä ja oppimista (ks. esim. Harju-Luukkainen 2007, Seikkula-Leino 2004). Tästä johtuen muita kielikylpyopetukseen ja vieraskieliseen opetukseen liittyviä tutkimuksia ei esitellä selvityksessä erikseen, mutta niitä hyödynnetään soveltuvissa kappaleissa esimerkiksi taustaa selvennettäessä ja johtopäätösten tukena.

1.3.3 Asiantuntija haastattelut

Selvitystä varten kuultiin seuraavia kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen asiantuntijoita ja keskeisimpiä toimijoita:

- **Siv Björklund**, ruotsin kielikylvyn professori, Pohjoismaiset kielet, Kielikylvyn ja monikielisyyden keskus, Vaasan yliopisto
- **Veronica Hertzberg**, kielikylpyvaltuutettu, Folkhälsans Förbund
- **Timo Mauno**, suunnittelija, Oulun yliopisto
- **Anna-Kaisa Mustaparta**, opetusneuvos, Opetushallitus
- **Karita Mård-Miettinen**, tutkijatohtori, Pohjoismaiset kielet, Kielikylvyn ja monikielisyyden keskus, Vaasan yliopisto
- **Merja Narvo-Akkola**, puheenjohtaja, Suomen vieraskielisen ja kielikylpyopetuksen yhdistys Suvikyky ry
- **Hanna Turpeinen**, projektipäällikkö, Levón-instituutti, Vaasan yliopisto

Asiantuntijoiden kuulemisissa käytiin läpi kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen kenttää kokonaisuudessaan. Niissä käsiteltiin opettajien koulutusta, opetuksen tarjontaa kunnissa sekä opetuksen tulevaisuuden näkymiä. Asiantuntijoita pyydettiin kertomaan näkemyksensä esimerkiksi opettajien riittävydestä ja pätevydestä sekä täydennyskoulutuksen tarpeesta. Samoin heitä pyydettiin kommentoimaan opetuksen tarjonnan ja kysynnän suhdetta kunnissa sekä sitä, mistä aloite opetuksen järjestämiseen tulee ja kuka opetusta kunnissa järjestää.

Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen asiantuntijoiden kuulemiset toimivat selvityksen tausta- ja tukiaineistona.

1.3.4 Tilastot

Kyselyyn vastaamisen lisäksi kuntia pyydettiin lähettämään tilastot lapsi- ja oppilasmääristä kunnan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksen eri luokka-asteilla ja erittelemään, kuinka moni näistä lapsista ja oppilaista osallistui kielikylpyopetukseen ja/tai vieraskieliseen opetukseen, jos kunnassa kyseistä opetusta tarjottiin. Tilastojen tarkoituksena oli paitsi kartoittaa, missä kunnissa kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta annetaan, myös selvittää, minkä verran oppilaita ko. opetukseen osallistuu suhteutettuna kunnan koko oppilasmäärään. Tilastoilla voitiin myös täydentää kuntien tietoja silloin, kun vastaus kyselyyn jäi puuttumaan.

Tilastoja ja niistä tehtyjä johtopäätöksiä esitellään tarkemmin tämän selvityksen luvussa 2.3. Lisäksi niiden avulla on täydennetty luvuissa 5–7 esiteltyjä kyselyvastauksia. Yhteenvedo tilastoista ja muista saamistamme tiedoista on liitteessä 2.

2

Kielikylypöpetuksen ja vieraskielisen opetuksen toteutus

2.1. Aikaisemmat tutkimukset ja selvitykset toiminnasta ja sen laajuudesta

Ensimmäiset vieraskielistä opetusta maanlaajuisesti käsittelevät tutkimukset julkaistiin vuonna 1996. Näistä ensimmäinen (Marsh, Oksman-Rinkinen & Takala 1996) kohdistui ammatillisten oppilaitosten tilanteeseen lukuvuonna 1994–1995 ja siinä kartoitettiin ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen vieraskielisen opetuksen tarjontaa ja toteutusta. Tuolloin kaikista Suomen ammatillisista oppilaitoksista hieman yli neljännes (25,5 %; 44,8 % vastanneista oppilaitoksista) tarjosi vieraskielistä opetusta jossain muodossa. (Marsh ym. 1996: 5, 17.)

Nikula ja Marsh (1996) puolestaan kartoittivat vieraskielistä opetusta peruskouluissa ja lukioissa lukuvuonna 1996–1997, ja heidän tutkimuksensa keskittyi opetuksen tarjontaan ja toteutukseen sekä sen kehittämiseen ja tarjontaan tulevaisuudessa. Kartoituksen perusteella 5,3 % kaikista Suomen peruskouluista ja lukioista (11,7 % vastanneista) tarjosi vieraskielistä opetusta, ja suunnilleen sama määrä kouluja suunnitteli myös aloittavansa vieraskielisen opetuksen tarjoamisen tulevaisuudessa. (Nikula & Marsh 1996: 5, 19–32.)

Lukuvuonna 1998–1999 tutkittiin ensimmäistä kertaa koko maan laajuisesti ruotsin ja suomen kielikylypyä peruskoulun ala- ja yläasteella (Buss & Mård 1999). Kartoituksen lähtökohtana oli selvittää, millaista opetusta kielikylypy-termin alla annettiin ja oliko kouluihin saatavilla riittävästi päteviä kielikylypyopettajia. Kysely, jolla kartoitus toteutettiin, lähetettiin lähes 4000 kouluun, joista alle puolet vastasi kyselyyn. Vastausten perusteella ruotsin ja suomen kielen kielikylypyä Suomessa tarjosi tuolloin 24 koulua, ja hieman useammassa, 28 koulussa, oli lisäksi suunnitella kielikylypyopetuksen aloittaminen. Samassa yhteydessä kävi myös ilmi, että 15 kartoitukseen osallistunutta koulua tarjosi vieraskielistä kielikylypyyn tyyppistä ope-

tusta. (Buss & Mård 1999: 25–27.) Näistä kouluista ja vieraskielisestä kielikylvyvystä koostettiin lukuvuoden 1998–1999 kartoitukseen toinen osa (Sved 2000), joka toimi täydennyksenä ruotsin ja suomen kielen kielikylpyselvitykselle. Tässä osassa keskityttiin kotimaisten kielten ja vieraskielisten kielikylpyohjelmien välisiin eroihin ja yhteneväisyyksiin, ja vieraskielisen kielikylvyn tarjontaan, muotoihin ja sisältöihin sekä opetushenkilöstöön. (Sved 2000: 5.)

Kielikylpyselvitysten jälkeen, vuonna 2005, tutkittiin valtakunnallisesti CLIL-opetuksen tarjontaa peruskouluissa ja lukioissa (Lehti ym. 2006). Toisin kuin vuoden 1996 selvityksessä (ks. Nikula & Marsh 1996), tässä selvityksessä otettiin huomioon myös kielikylpyopetus, mistä johtuen termi *vieraskielinen opetus*, jonka ei katsottu sisältävän kotimaisia kieliä, päädyttiin korvaamaan paremmin kuvaavalla *CLIL-opetuksella* (Lehti ym. 2006: 294, 299). Kielikylvyn mukanaolosta huolimatta kartoitus toteutettiin pitkälti vuoden 1996 selvityksen mukaisesti, jotta saataisiin perustietoa kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen senhetkisestä tilanteesta ja lisäksi myös vertailukelpoista tietoa vuoden 1996 tutkimukseen nähden, tavoitteena selvittää kentässä mahdollisesti tapahtuneet muutokset. Kartoituksen tuloksista kävi ilmi, että vuonna 2005 kaikista Suomen peruskouluista ja lukioista vain 2,8 % (5,7 % kyselyyn vastanneista kouluista) tarjosi kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta. (Lehti ym. 2006: 298.) Määrä oli siis edelliseen selvitykseen verrattuna laskenut huomattavasti. Mahdollisiksi syiksi opetuksen tarjonnan laskuun kartoituksessa esitettiin muun muassa innostuksen katoamista, kuntien kiristynyttä taloustilannetta, resurssien puutetta, sekä kaikkinaista tuen puutetta sekä koulutasolla että valtakunnallisella tasolla (Lehti ym. 2006: 310).

2.2 Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus: ohjelmia, määritelmiä, toteutuksen kuvausta

2.2.1 Terminologiasta yleisesti

Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tarjonnan kartoittamista vaikeuttaa omalta osaltaan selkeiden, yleisesti hyväksytyjen termien puute ja nimitysten suuri lukumäärä. Nikulan ja Marshin (1996: 6) mukaan eri nimityksiä käytetään kuvaamaan suurimmalta osin samankaltaisia, mutta painotukseltaan hieman erilaisia opetusmuotoja. Jokainen opetuksen tarjoaja saa itse päättää, millä nimellä toimintaa kutsuu (POPS 2004; esimerkkejä nimityksistä luvussa 2.2.2), ja lisäksi opetus voi olla hyvin erilaista eri tasoilla ja paikkakunnilla niin muodoiltaan ja laajuudeltaan kuin sisällöiltäänkin. Tästä johtuen samankaltaista toimintaa ei eri paikkakunnilla välttämättä kutsuta samalla nimellä, tai vastaavasti erilaisesta toiminnasta voidaan käyttää samaa nimitystä.

Myös kielikylvyn ja vieraskielisen opetuksen välinen raja saattaa olla häilyvä. Vaikka kielikylpy onkin toisella tai vieraalla kielellä annettavan opetuksen

muodoista ainoa, jolla on tarkoin määritelty ja vakiintuneet periaatteet koskien esimerkiksi metodeja ja opetuksen määrää (Lehti ym. 2006: 295), kielikylpy-nimitystä käytetään monesti kuvaamaan mitä erilaisimpia opetusmuotoja niiden sisällöstä ja laajuudesta riippumatta. Yleensä kielikylpy liitetään vähemmistökielen opettamiseen, ja Suomessakin toiminta painottuu ruotsin (tai harvemmin saamen) opettamiseen enemmistökielisille (suomi) lapsille. Kielikylvyn nimikkeellä opetusta annetaan Suomessa kuitenkin myös englanniksi ja saksaksi, ja suomenkielistä kielikylpyä tarjotaan muun muassa Pietarsaareissa.

Terminä kielikylpy onkin siis muuttunut yleiskielisemmäksi (Buss & Mård 1999: 7; tämän selvityksen asiantuntijakuulemiset), mikä vaikeuttaa entisestään jo valmiiksi hajanaisen kentän hahmottamista kokonaisuudessaan. Ellei toimintaa ole kuvattu tarkemmin, on lähes mahdotonta tietää, onko kyse ohjelmallisesta kielikylpyopetuksesta. Joissakin kunnissa, kuten esimerkiksi Kokkolassa, annetaan kielikylvyn nimellä myös englanninkielistä opetusta. Toisaalla englanninkielisestä opetuksesta käytetään muita termejä, koska kyse ei ole vähemmistökielestä (mikä siis kuuluisi kielikylpyopetuksen periaatteisiin). Muun muassa Espoossa käytiin jo 1990-luvun alkupuolella keskustelua siitä, onko kielikylpy-termin käyttö englannin kielen kohdalla sopivaa (Laurén 2000: 38). Lopulta päädyttiin kuitenkin siihen, että englannin kohdalla oli hyväksyttävää puhua kielikylvystä, koska Suomessa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla englantia oli mahdollista kuulla niin paljon, että sitä voitiin jo pitää kielellisenä ympäristönä (Kielikylpyopetuksen kehittämissuunnitelma lv. 2001–2006). Nytemmin Espoossa puhutaan myös *kaksikielisestä opetuksesta*, jota termiä käytetään yleisemmin kansainvälisesti kuin suomalaisissa konteksteissa (Baker 2001).

2.2.2 Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen eri toteutuksia

Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen eri muodot eroavat toisistaan muun muassa siinä, millä asteella, minkä verran ja mitä opetuksesta toteutetaan vieraalla kielellä, mitä puolestaan lapsen äidinkielellä. Taulukossa 2 on annettu esimerkkejä kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen muodoista ja niiden kuvailuista alan kirjallisuudessa. Kuten aiemmin jo mainittiin, kielikylpy on näistä opetusmuodoista ainoa, jolla on selkeät ja yleisesti hyväksytyt periaatteet (ks. tarkemmin tämän selvityksen luku 2.2.3). Tästä syystä alla olevia vieraskielisen opetuksen kuvauksia ei voida pitää tarkkoina määritelmänä. Niillä on ainoastaan pyritty kuvaamaan, millaisia eri muotoja vieraskielinen opetus voi saada.

Taulukko ei myöskään ole täysin kattava. Näiden termien lisäksi vieraskielisestä opetuksesta saatetaan käyttää muun muassa nimityksiä vieraskielinen aineenopetus, monikielinen opetus, sisältöpainotteinen vieraan kielen opetus, kielirikasteinen opetus tai kielipainotteinen aineenopetus (Virtala 2002: 19–20).

TAULUKKO 2. Muulla kuin äidinkielellä annettavasta opetuksesta käytettyjä nimityksiä.

Nimitys	Ominaisuudet, painotukset, erityispiirteet
Varhainen täydellinen kielikylpy	Opetus alkaa päivähoitossa tai esiopetuksessa ja tapahtuu aluksi kokonaan toisella kielellä. Äidinkieli tulee mukaan ensimmäisellä luokalla, mutta lukemaan ja kirjoittamaan opitaan ensin kielikylpykielellä. Myöhemmin kielikylpykielen määrä vähenee ja äidinkielen osuus kasvaa. Yläkoulussa toisella kielellä on n. 40 % opetuksesta. Opettaja käyttää ainoastaan yhtä kieltä kommunikaatiotilanteissa, ja kieli opitaan vuorovaikutuksessa. Tavoitteena on toiminnallinen monikielisyys. ^{1 2 3}
Varhainen osittainen kielikylpy	Opetus eroaa varhaisesta täydellisestä kielikylvystä siinä, että opetuksessa käytetään heti alusta lähtien sekä kielikylpykieltä että oppilaiden äidinkieltä. Lukemaan opitaan äidinkielellä, toisin kuin täydellisessä kielikylvyssä. ^{4 5}
Vieraskielinen opetus	Opetusta annetaan vieraalla kielellä yhdessä tai useammassa aineessa. Vaikka kieli ei ole oppimisen kohde (vrt. perinteinen kielenopetus), kieltä opitaan asiasisältöjen yhteydessä. Tunnella voidaan käyttää vieraan kielen lisäksi myös oppilaiden äidinkieltä. Opetuksen järjestäjästä riippuen vieraskielinen opetus voi olla erilaista laajuudeltaan, muodoltaan, kieleltään ja sisällöiltään. Toimii myös kattoterminä erilaisille vieraskielisen opetuksen muodoille. ^{6 7}
CLIL (Content and Language Integrated Learning)	CLIL-opetuksessa eri oppiaineita opiskellaan ja opetetaan oppilaille vieraalla kielellä. Nimitystä käytetään usein Euroopassa kattoterminä puhuttaessa vieraalla kielellä tapahtuvasta opetuksesta. ⁸ (ks. vieraskielinen opetus)
Kaksikielinen opetus	Kaksikielinen opetus liitetään usein kielivähemmistöille annettavaan opetukseen, mutta sitä on kansainvälisesti käytetty myös kattoterminä puhuttaessa erilaisista vieraskielisen opetuksen muodoista. ⁹
Kielipesä	Kielipesä on päivähoitomuoto, jossa lapsille puhutaan vain vähemmistökieltä, jota lapsi ei osaa päivähoitoon tullessaan lainkaan. Kielipesätoiminnan tavoitteena on suojella vähemmistökieliä; esimerkiksi Suomessa termiä kielipesä käytetään usein saamenkielisestä toiminnasta. ¹⁰
Kielisuihku, kielisuihkutetus, kielisuihkuttelu	Kielisuihkutetus tarkoittaa vieraalla kielellä toteutettavia lyhyitä tuokioita, joissa kieleen tutustutaan eri keinoin. Kielisuihkun aikana käytetään vain vierasta kieltä. Pääpaino on puhumisella eikä sisältötavoitteita ole, mutta tarkoitus on saada oppilaat kiinnostumaan kielestä ja luoda positiivinen mielikuva vieraista kielistä. ¹¹

2.2.3 Kielikylpy opetusohjelmana

Kuten edellä on mainittu, kielikylpy on ohjelmallista: sitä säätelevät tietyt periaatteet ja sitä tulisi ihanteellisesti toteuttaa tietyllä tavalla. Riippuen aloitusajankohdasta ja kielikylpykielellä annettavan opetuksen määrästä kielikylpy voidaan jaotella varhaiseen, viivästettyyn ja myöhäiseen kielikylpyyn (ajankohta), sekä osittaiseen ja täydelliseen kielikylpyyn (kielen käytön määrä) (Laurén 2000: 41). Näitä tekijöitä voidaan myös yhdistellä. Suomessa tarjottavan kielikylpyyn (ns. Vaasan kielikylpy) pohjana toimii Kanadan varhaisen täydellisen kielikylpyyn malli, jossa maan enemmistökieltä äidinkielenään puhuvat lapset saavat opetusta maan vähemmistökielillä (Buss & Mård 1999: 7; Laurén 2000: 38).

Suomessa varhainen täydellinen kielikylpy alkaa päivähoitossa tai esiopeutuksessa, ei kuitenkaan ennen kuin lapsi on kolmevuotias. Varhaiskasvatuksessa kaikki toiminta tapahtuu kielikylpykielellä, jota lasten ei kuitenkaan tarvitse osata etukäteen (Laurén 2000: 38). Äidinkielistä opetusta aletaan antaa ensimmäisestä luokasta lähtien. Ylemmille luokille siirryttäessä äidinkielen käytön määrä lisääntyy ja kielikylpykielen määrä vähenee asteittain, kunnes yläkoulussa kielikylpykielellä annettavaa opetusta on enää noin 40 %. Koska Suomessa käytettävä kielikylpymalli tähtää toiminnalliseen monikielisyyteen (ks. esim. Björklund ym. 2007: 14), myös vieraan kielen oppiminen on varhaistettu: luokilla 1–2 opiskellaan jo ensimmäistä vierasta kieltä ja luokilta 3–4 eteenpäin myös toista vierasta kieltä aina perusopetuksen loppuun asti. (Kielikylpy, språkbud, language immersion 2010.) Varhaisen täydellisen kielikylpyyn periaatteen mukaisesti kirjoittamaan ja lukemaan opitaan ensin kielikylpykielellä ja vasta sen jälkeen äidinkielellä (Buss & Laurén 1998: 7).

Kielikylpyopetuksen tavoitteena on tehdä kielenoppimisesta samankaltaista kuin äidinkielen oppiminen, toisin sanoen mahdollisimman luonnollista. Kielikylvyssä kieli opitaankin kommunikoimalla aidoissa tilanteissa (Björklund ym. 2007: 9; Laurén 2000: 85). Tällöin kieli toimii vain välineenä, jolla voidaan saada viesti ymmärretyksi – painotus on siis aina sisällössä, ei itse kielessä (Björklund ym. 2007: 9). Samasta syystä kielikylpyopettaja kommunikoi oppilaiden kanssa vain kielikylpykielellä, mikä myös kannustaa oppilaita käyttämään ko. kieltä. Erityisesti ohjelman alkuvaiheessa, jolloin kielikylpykieltä ei vielä ymmärretä tai puhuta kovin hyvin, lapset voivat kuitenkin käyttää myös äidinkieltään (Buss & Mård 1999: 17). Tästä syystä onkin tärkeää, että kielikylpyopettajat osaavat kielikylpykielen lisäksi myös oppilaiden äidinkieltä. (Buss & Mård 1999: 17; Laurén 2000: 85.)

Kielikylpy opetusohjelmana asettaa myös opettajille tietynlaisia vaatimuksia. Yksi keskeisimmistä vaatimuksista on se, että kielikylpyopettaja puhuu vain kielikylpykieltä oppilaille, mutta ymmärtää kuitenkin heidän äidinkieltään. Kielikylpyopettaja toimii oppilaiden kielellisenä mallina. Tästä syystä opettajan tulee hallita kielikylpykieli syntyperäisen puhujan tavoin ja lisäksi hänen tulee jatkuvasti ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Kielikylpyopettaja luo oppilaille luonnollisia ja monipuolisia tilanteita käyttäen kielikylpykieltä sekä järjes-

tää oppilaille mahdollisuuksia kohdata kielikylpykielen puhujia myös päiväkodin tai koulun ulkopuolella. Opettaja on tutustunut kielikylpydidaktiikkaan ja ymmärtää täyttävänsä kaksi roolia: pedagogisen ja kielellisen. (Buss & Mård 1999; Laurén 2000; Mård 1996, 2004.)

2.2.4 Vieraskielinen opetus

Vieraskielisessä opetuksessa on kielikylvyn kanssa samankaltaisia piirteitä, mikä myös osoittaa rajanvedon vaikeuden näiden kahden termin välillä. Kummassakin esimerkiksi omaksutaan kieli aidoissa tilanteissa ja asiasisältöjä opitaan muun kuin äidinkielen välityksellä. (Rasinen 2006: 32–33; kielikylvyn osalta ks. luku 2.2.3.) Yhteneväiset piirteet näkyvät myös siinä, että kummankin voidaan katsoa kuuluvan CLIL (Content and Language Integrated Learning) -termin alle (ks. esim. Lehti ym. 2006: 294; CLIL-NETWORK 2006). Vieraskielinen opetus ei kuitenkaan ole samaan tapaan metodologialtaan vakiintunutta kuin kielikylpyopetus. Sitä voidaan pitää pikemminkin kattoterminä useammalle opetusmuodolle kuin omana erillisenä opetusmuotonaan (Nikula & Marsh 1997: 8).

Kuten luvussa 2.2.2 nähtiin, vieraskielisen opetuksen muotoja on useita. Nämä opetusmuodot voivat erota toisistaan muun muassa seuraavien piirteiden suhteen (Järvinen, Nikula & Marsh 1999: 240–244; Nikula & Marsh 1997: 8, 24–28):

- opetuksen kesto (esim. yksittäinen opetustuokio, kurssi, lukuvuosi, kouluaste)
- opetuksen laajuus (vieraskielisen opetuksen määrä ajallisesti, esim. tunteina)
- opetuksen kattavuus (opetukseen osallistuvien oppilaiden määrä)
- opetettavien aineiden määrä ja valikoima
- vieraiden kielten määrä ja valikoima
- vieraan kielen käytön määrä suhteessa äidinkieleen

Näiden lisäksi eri opetusmuodot saattavat erottua myös tavoitteiltaan, jotka voivat ulottua kieleen tutustuttamisesta toimivaan kielitaitoon asti (Nikula & Marsh 1996: 7). Vieraskielisen opetuksen kenttä on siis hyvin laaja ja monipuolinen. Kaikkea vieraskielistä opetusta kuitenkin yhdistää sama peruseriaate: asiasisältöjen oppimisen yhdistäminen kielenoppimiseen. Vieraskielisessä opetuksessa kieli siis toimii enemmänkin oppimisen mahdollistajana kuin sen kohteena, vaikka oppimista tapahtuu niin asiasisällöissä kuin kielessäkin. Opetuksessa voi kuitenkin tarvittaessa käyttää myös oppilaiden äidinkieltä tuntien aikana, esimerkiksi asioiden selventämiseksi. (Nikula & Marsh 1996: 7; Nikula & Marsh 1997: 28.)

2.3 Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus Suomessa vuonna 2011: määrällinen tarkastelu

Tässä luvussa tarkastellaan lyhyesti kuntatasolla kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen levinneisyyttä. Tarkastelussa ei päästä koulutasolle, josta on tällä hetkellä tekeillä selvitys Vaasan yliopistossa (Björklund & Mård-Miettinen 2011). Asiantuntijakuulemisten mukaan myös Opetushallitus rahoituksella on kerätty koulutason aineisto vieraskielisestä opetuksesta, ja aineistoa työstetään parhaillaan.

Kunnille tehtiin kyselyn (liite 1) lisäksi myös tilastopyyntö, jolla kerättiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen (ala- ja yläkoulu) oppilasmääriä ja kielikylpyopetukseen ja vieraskieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden määriä näillä tasoilla. Vastaukset saatiin osittain tai kokonaan 183 kunnasta.

Kyselyn, saatujen tilastotietojen ja asiantuntijoilta kerätyn tiedon perusteella ainakin 41 kunnassa järjestetään jollain tasolla ja tavalla joko kielikylpyopetusta, vieraskielistä opetusta, tai molempia (liite 2). Tämä luku sisältää kuitenkin joissain tapauksissa myös pienemmät kokeilut ja kielisuihkutellut, joita toisaalta taas kaikki kunnat eivät olleet ilmoittaneet vastauksissaan ilmeisesti toiminnan pienuuden tai kokeiluluontoisuuden vuoksi. Luku ei pääsääntöisesti sisällä myöskään yksityisten palveluntuottajien tarjoamaa koulutusta. Jotkut kunnat eivät kuitenkaan ole vastauksissaan erotelleet yksityistä tarjontaa kunnan omasta tarjonnasta.

Kunnille tehdyn kyselyn, tilastovastausten ja asiantuntijoilta saadun tiedon perusteella 22 kunnassa annettiin ruotsin kielikylpyopetusta varhaiskasvatuksessa, 14 kunnassa perusasteen alakoulussa ja 10 kunnassa perusasteen yläkoulussa (liite 2). Kuntien tietojen perusteella päivähoidon ja esiopetuksen piirissä ruotsin kielikylvyssä oli 644 oppilasta; alakouluissa 1843 oppilasta ja yläkouluissa 631 oppilasta. Todelliset luvut ovat todennäköisesti suurempia, sillä tilastotiedot puuttuvat muutamasta tiedossa olevasta ns. kielikylpykunnasta (esimerkiksi Raasepori ja Pietarsaari sekä Sipoon perusopetus). Kaikista kunnista ei myöskään saatu tietoa siitä, millä kielellä kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta järjestetään. Etenkin varhaiskasvatuksen osalta tilastoja vääristää myös se, että kielikylpytoimintaa on paljon yksityisissä päiväkodeissa. Vaasan yliopiston verkkosivuilla (<http://www.uwasa.fi/kielikylpy/lyhyesti/suomessa/>) olevan tiedon mukaan vuoden 2009 vastaavat luvut olivat 958 (päiväkoti), 2184 (alakoulu) ja 838 (yläkoulu). Haastatteluiemme asiantuntijoiden arvioiden mukaan kaikkiaan noin 4200 3–15-vuotiasta lasta osallistui ruotsin kielikylpyopetukseen vuonna 2010, ja näistä noin 2200 pääkaupunkiseudulla eli Helsingissä, Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla.

Kielikylpytoimintaa kyselyssä kuvailleista kunnista vain kolmessa kielikylpyopetusta tarjotaan kaikilla kouluasteilla, ja koska kuvailujen määrä vähenee ylemmälle kouluasteelle mentäessä, voitaneen olettaa, että kielikylpyopetuksen tarjonta vähenee suunnilleen samassa suhteessa asteelta toiselle siirtyessä. Kun kyselyn tie-

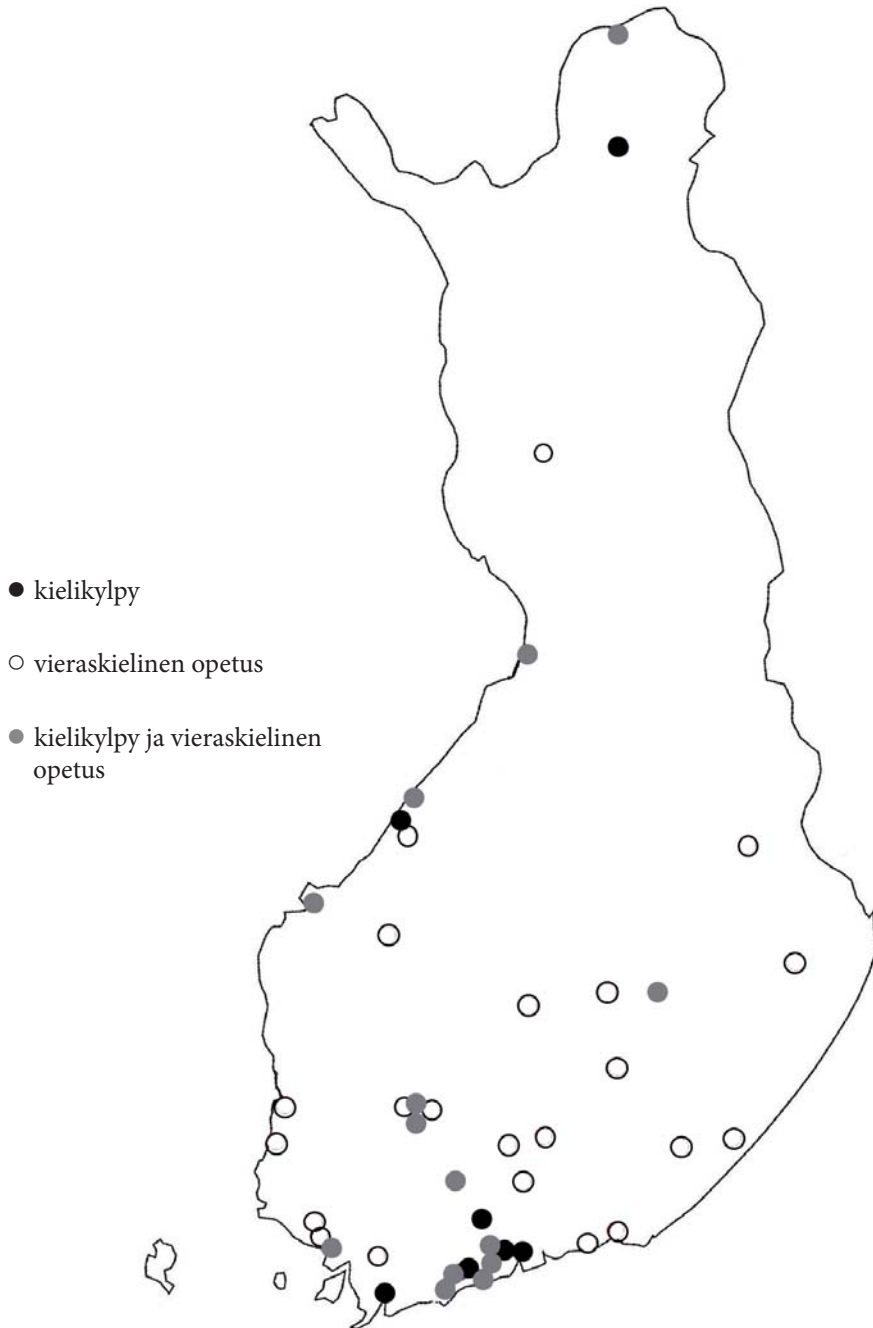
toihin yhdistellään kunnista ja asiantuntijoilta saadut tiedot, kielikylvyn jatkumona näyttäisi toteutuvan 10 kunnassa.

Vieraskielisen opetuksen jatkumon toteutumisen määrittely on hankalampaa jo toiminnan väljemmän määritelmän ja suuremman kielivalikoiman vuoksi. Kyselyn perusteella jatkumon voisi arvella toteutuvan neljässä kunnassa; kun kuntien tilastotiedot ja asiantuntijoilta saadut tiedot huomioidaan, niin jatkumokuntia on todennäköisesti 13. Suurimmassa osassa vieraskielisen opetuksen kunnista jatkumo toteutuu englannissa, mutta mukana kielivalikoimassa on myös ranska, saksa ja venäjä. Selvitys koskee kuntien toimintaa, joten yksityisestä tarjonnasta ei ole kokonaiskuvaa. Todennäköistä kuitenkin on, että jatkumon toteutuminen perustuu osittain yksityiseen varhaiskasvatukseen.

Vieraskielisen opetuksen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen osallistujamääriä on vaikea arvioida, koska yksityisen sektorin suuri tarjonta ei näy kuntien tilastoissa. Tilastopyyntöön vastanneista kunnista 16 on ilmoittanut alakoulun englanninkieliseen opetukseen osallistuvan kaikkiaan 3241 oppilasta, ja 14 kuntaa on ilmoittanut yläkoulujen englanninkieliseen opetukseen osallistuvan kaikkiaan noin 1337 oppilasta. Venäjän ja saksan oppijamäärät ovat alakouluissa samaa suuruusluokkaa (130 kahta puolta), mutta ranskankielisessä opetuksessa on yli kaksinkertainen määrä oppilaita. Yläkouluissa ranskaksi opiskelee lähes 90 oppilasta, saksaksi viitisenkymmentä ja venäjän oppijamäärä jää alle 40.

Kuviossa 1 on esitelty eri tavoin saatujen tietojen pohjalta kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen maantieteellistä levinneisyyttä. Kuviossa on huomioitu yksityisten palveluntuottajien tarjoama koulutus silloin, kun kunta on siihen kyselyssä viitannut. Kaikkiaan kuvio ei siis ole täysin kattava esitys kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen levinneisyydestä, vaan se antaa pikemminkin kuvaa näiden levinneisyyden piirteistä.

KUVIO 1. Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen maantieteellinen levinneisyys.

3

Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus: säädökset ja opetussuunnitelmat

Perusopetuksessa käytettävistä opetuskielistä säädetään perusopetuslaissa (L 628/1998, muutettu L 1288/1999). Opettajalta, joka opettaa muulla kuin koulun opetuskielellä, kuten esimerkiksi kielikylpyopetuksessa tai vieraskielisessä opetuksessa, edellytetään opetuksessa käytettävän kielen hallintaa. Esi- ja perusopetuksen osalta kielen hallinnan osoittamisesta määrää Opetushallitus määräyksellään *Opettajalta edellytettävä kielen hallinta muulla kuin koulun opetuskielellä annettavassa esi- tai perusopetuksessa* (Opetushallitus 2005). Opetuskielen hallinnan osoittamista edellytetään silloin, kun opetussuunnitelman mukaisesta opetuksesta vähintään neljä vuosiviikkotuntia tai neljä kurssia lukuvuoden aikana opetetaan tietyllä kielellä.

Opetushallitus määrää myös ulkomailta tulevien opettajien kielen hallinnan osoittamisesta sekä päättää ulkomailla suoritettujen opintojen tunnustamisesta ja kelpoisuuden saamiseksi tarvittavista riittävästä opinnoista. Muulla kuin koulun opetuskielellä opetusta antavan opettajan kelpoisuusvaatimukset on määritelty asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (A 986/1998, muutettu valtioneuvoston asetuksella A 1133/2003). Muulla kuin koulun opetuskielellä opetusta antavan opettajan kelpoisuudesta määrätään siis tarkasti laissa ja kielen hallinnan osoittamisesta määrävä viranomaistaho on Opetushallitus.

3.1 Koulun opetuskieli

Perusopetuslain (L 628/1998, muutettu L 1288/1999) 10 §:ssä säädetään koulun opetuskielestä. Sen 1 momentin mukaan osa opetuksesta voidaan antaa muulla kuin oppilaan omalla kielellä (suomi, ruotsi, saame, romani, viittomakieli), jos oppilaan mahdollisuudet seurata opetusta eivät vaarannu. 10 §:n 3 momentissa säädetään

myös, että oppilaan huoltaja saa valita opetuskielen, jos opetusta järjestetään useammalla kuin yhdellä edellä mainituista opetuskielistä. Lisäksi 10 §:n 4 momentissa säädetään, että erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetusta voidaan antaa muulla kuin yllä mainituilla kielillä.

10 §

Opetuskieli

Koulun opetuskieli ja muualla kuin koulussa järjestettävässä opetuksessa käytettävä kieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan antaa muulla kuin edellä mainitulla oppilaan omalla kielellä, jos se ei vaaranna oppilaan mahdollisuuksia seurata opetusta. (23.12.1999/1288)

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä. Kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä.

Jos opetuksen järjestäjä antaa opetusta useammalla kuin yhdellä sellaisella 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla opetuskielellä, jolla oppilas pystyy opiskelemaan, oppilaan huoltaja saa valita opetuskielen.

Lisäksi erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kuin 1 momentissa mainitulla kielellä.

Kielikylpyopetuksessa ja vieraskielisessä opetuksessa on kyse juuri perusopetuslain 10 §:n 4 momentin mukaisesta opetuksesta. Kielikylpyopetuksessa on kyse erillisestä opetusryhmästä, jossa opetusta annetaan muulla kuin oppilaan omalla kielellä. Samoin vieraskielistä opetusta voidaan antaa erillisessä opetusryhmässä, mutta koulu voi myös olla kokonaan vieraskielinen, ts. kaikki opetus koulussa annetaan muulla kuin oppilaiden omalla kielellä.

3.2 Opettajan kelpoisuuden säädösperusta

Muulla kuin koulun opetuskielellä opetusta antavan opettajan kelpoisuusvaatimuksista on määrätty lainsäädännöllä. Asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (A 986/1998, muutettu valtioneuvoston asetuksella A 1133/2003) säädetään useassa eri pykälässä koulutusasteittain muulla kuin koulun opetuskielellä opetusta antavan opettajan kielitaitovaatimuksista.

Asetuksen (A 1133/2003) 9 §:n 1 momentin mukaan perusopetusta tai esiopetusta antavalla opettajalla tulee olla koulun opetuskielessä erinomainen suullinen ja kirjallinen taito. Pykälän 2 momentissa säädetään opettajan kielen hallin-

nasta muulla kuin koulun opetuskielellä tapahtuvassa opetuksessa ja 3 momentissa säädetään opettajankoulutuksensa Ruotsissa, Norjassa tai Tanskassa saaneen henkilön kelpoisuudesta antaa opetusta ruotsinkielisissä kouluissa Suomessa.

9 §

Kielitaitovaatimukset

Perusopetusta tai esiopetusta antavalla opettajalla tulee olla koulun opetuskielissä erinomainen suullinen ja kirjallinen taito.

Jos opetuskieli on muu kuin koulun opetuskieli tai jos kysymys on perusopetuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettua koulussa järjestettävästä opetuksesta, opetusta voi antaa myös henkilö, joka hallitsee opetuksessa käytettävän kielen. Opetushallitus määrää tarvittaessa, miten kielenhallinta osoitetaan.

Ruotsissa opettajankoulutuksen saaneella henkilöllä, joka on suorittanut koulutukseen kuuluvan opetusharjoittelun yksinomaan ruotsin kielellä, katsotaan olevan ruotsinkielisen koulun erinomainen opetuskielen suullinen ja kirjallinen taito. Ruotsinkieliseen kouluun voidaan ottaa muuta luokanopetusta kuin äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta antamaan enintään kahdeksi vuodeksi henkilö, joka on suorittanut luokanopettajan tutkinnon Norjassa tai Tanskassa, sen estämättä, että opettaja ei ole osoittanut opetuskielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa.

Opetushallituksen määräyksessä opettajalta edellytettävästä kielen hallinnasta muulla kuin koulun opetuskielellä annettavassa esi- ja perusopetuksessa (Opetushallitus 2005) säädetään tarkemmin, miten asetuksen (A 986/1998, muutettu valtioneuvoston asetuksella A 1133/2003) 9 §:n 2 momentin mukainen kielenhallinta osoitetaan:

Opetushallitus on päättänyt opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 9 §:n 2 momentin nojalla, että edellä tarkoitettu opetuskielen hallinta on opettajalla, joka on suorittanut

- 1) yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (668/1994) ja asetuksen (669/1994) mukaisissa kielitutkinnoissa tason viisi mukaisen kokeen, ennen vuotta 2002 kuitenkin em. lain mukaan suoritetuissa tutkinnoissa tason seitsemän mukaisen kokeen ja yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) ja valtioneuvoston asetuksen (1163/2004) mukaisissa kielitutkinnoissa tason viisi mukaisen kokeen.

2) yliopistossa vähintään 80 opintopisteen laajuiset opetuskielen opinnot

Opetuskielen hallinnan osoittamista edellä tarkoitettulla tavalla edellytetään siinä tapauksessa, että opetussuunnitelman mukaisesta opetuksesta vähintään neljä vuosiviikkotuntia tai neljä kurssia kyseisenä lukuvuonna opetetaan kyseisellä kielellä.

Riittävä opetuskielen hallinta on ulkomailla opettajaksi pätevöityneellä, joka on saanut Opetushallitukselta lain 1597/1992, lain 531/1986 tai asetuksen 592/2000 21 §:n mukaisen päätöksen kelpoisuudesta kyseessä olevaan opettajan tehtävään ja joka osoittaa suorittaneensa opettajankoulutuksensa opetuksessa käytettävällä kielellä sellaisessa maassa, jonka virallinen kieli kyseinen kieli on.

Opettajan kielitaidon osoittamisesta säädetään puolestaan asetuksen (A 1133/2003) 22 a §:ssä. Tämä koskee vain suomen ja ruotsin kieltä. Pykälän 1 momentin mukaan kielitaidon voi osoittaa tavalla, josta säädetään Valtioneuvoston asetuksessa suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa (A 481/2003). Pykälän 2 momentin mukaan esiopetuksen osalta todistuksia ei vaadita, jos opettaja on opiskellut samalla kielellä.

22 a §

Kielitaidon osoittaminen

Tässä asetuksessa tarkoitettu erinomainen suomen tai ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito osoitetaan suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa annetussa valtioneuvoston asetuksessa (481/2003) säädetyllä tavalla.

Esiopetusta antavalta opettajalta ei vaadita todistusta, jolla osoitetaan suomen tai ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito, jos hän on saanut koulusivistyksensä ja suorittanut kelpoisuuden tuottavat opintonsa samalla kielellä.

Koulutuksen järjestäjä arvioi 3 §:n 2 momentissa, 12 §:n 1 momentissa ja 17 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kielenhallinnan riittävyyden.

Asetuksen (A 986/1998) 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään muun muassa vieraskielistä opetusta koskevista erityissäännöksistä. Pykälän 1 momentissa viitataan muulla kuin koulun opetuskielellä annettavaan opetukseen (Perusopetuslain L 628/1998 10 §:n 4 momentti) ja säädetään siitä, miten Opetushallitus päättää kelpoisuuden saamiseksi tarvittavista riittävästä opinnoista. Pykälän 2 momentissa määritellään, miten osaksi tai kokonaan ulkomailla suoritetut opinnot voidaan hyväksyä tällaisiksi riittäviksi opinnoiksi.

21 §

Vieraskielistä opetusta, ulkomailla järjestettävää opetusta sekä erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa opetusta koskevat erityissäännökset

Perusopetuslain 10 §:n 4 momentissa ja lukiolain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta, steinerpedagogiikkaan perustuvaa opetusta sekä montessoripedagogiikkaan perustuvaa esiopetusta on sen lisäksi, mitä tässä asetuksessa säädetään, kelpoinen antamaan myös se, joka on suorittanut opetushallituksen riittäviksi katsomat opinnot. Opetushallituksen päätös riittävästä opinnoista voi koskea myös yksittäistä henkilöä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuiksi riittäviksi opinnoiksi voidaan hyväksyä osaksi tai kokonaan vieraskielisessä opetuksessa myös asianomaiseen kieliryhmään kuuluvassa maassa opettajankoulutuksessa suoritettavat opinnot, steinerpedagogiikkaan perustuvassa opetuksessa steinerpedagogisten koulujen opettajankoulutuksessa suoritettavat opinnot sekä montessoripedagogiikkaan perustuvassa esiopetuksessa montessoriopettajan tai -ohjaajan opinnot.

Asetuksessa suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa (A 481/2003) säädetään tarkemmin opettajan kielitaidon osoittamisesta. Siinä kerrotaan, miten suomen ja ruotsin kielen taidon voi osoittaa valtionhallinnon kielitutkinnolla, rinnastamalla yleinen kielitutkinto valtionhallinnon kielitutkintoihin tai osoittamalla kielitaitonsa opintojen yhteydessä.

Yhden kuulemamme asiantuntijan mukaan yksi syy pätevien kielikylypöpettajien rekrytointivaikeuteen on se, että opettajilta vaaditaan koulun opetuskielen hallintaa. Mikäli koulun opetuskieli on suomi, vaaditaan siis erinomaista suullista ja kirjallista suomen kielen taitoa. Tämä puolestaan saattaa vaikeuttaa niiden opettajien rekrytointia, jotka ovat käyneet ruotsinkielisen opettajankoulutuksen. Asiantuntijan mukaan tässä voitaisiin kuitenkin hyödyntää asetuksen (A 1133/2003) 9 §:n 2 momenttia, jonka mukaan opetusta voi kuitenkin antaa myös henkilö, joka hallitsee opetuksessa käytettävän kielen. Tätä alun perin vieraskielisiä opettajia varten laadittua kohtaa voitaisiin hyödyntää kielikylypöpettajien kohdalla siten, että ruotsinkielisten opettajien olisi siis periaatteessa mahdollista toimia opetuskieleltään suomenkielisessä koulussa ruotsin kielen kielikylypöpettajana ilman erinomaista suomen kielen taitoa. Asetusta on käytetty hyväksi hyvin vähän, mutta sitä voitaisiin siis hyödyntää enemmän. On myös mahdollista, että kunnat eivät ole tietoisia tästä mahdollisuudesta.

Taulukkoon 3 on tiivistetty kielikylypöpettajan ja vieraskielistä opetusta antavan opettajan kielitaitovaatimukset. Taulukko koskee Suomessa suoritettuja tutkintoja. Erityisesti vieraskielisen opetuksen piirissä mutta myös kielikylypöpetuksessa opettajina toimii ulkomailla tutkinnon suorittaneita opettajia. Heidän kelpoisuusvaatimuksiaan on kuvattu yllä.

TAULUKKO 3. Kielikylpyopettajan ja vieraskielistä opetusta antavan opettajan kielitaitovaatimukset.

Kielitaitovaatimus	Koulun opetuskielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito. Mikäli kyse perusopetuslain 10 §:n 4 momentin mukaisesta opetuksesta (= vieraskielinen opetus, kielikylpyopetus), opetusta voi antaa myös henkilö, joka hallitsee opetuksessa käytettävän kielen.
Miten kielitaito osoitetaan	<p>(Koulun) opetuskielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito voidaan osoittaa opintojen yhteydessä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opettaja saanut koulusivistyksensä ja suorittanut korkeakoulututkinnon kypsyysnäytteen ao. kielellä tai - Opettaja suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään magna cum laude approbatur kyseisellä kielellä suoritetusta äidinkielen kokeesta tai - Opettaja on suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana eximia cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa. <p>(Koulun) opetuskielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito voidaan osoittaa Yleisillä kielitutkinnoilla (taitotaso 6 vastaa valtionhallinnon kielitutkinnoissa osoitettuja erinomaisia taitoja).</p> <p>(Koulun) opetuskielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito voidaan osoittaa valtionhallinnon kielitutkinnoilla.</p> <p>Esiopetusta antavalta opettajalta ei vaadita todistusta, jolla osoitetaan suomen tai ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito, jos hän on saanut koulusivistyksensä ja suorittanut kelpoisuuden tuottavat opintonsa samalla kielellä.</p> <p>Kielikylpyopetukseen ja vieraskielisen opetukseen vaadittava kielitaito voidaan osoittaa suorittamalla</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yleisten kielitutkintojen tason 5 mukaisen kokeen tai - Yliopistossa vähintään 80 opintopisteen laajuiset opetuskielen opinnot.

3.3 Varhaiskasvatussuunnitelma, esiopetussuunnitelma, perusopetussuunnitelma ja tuntijako

Varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta ohjaavat valtakunnalliset linjaukset, jotka takaavat, että kasvatusta ja opetusta toteutetaan ympäri maata yhdenvertaisesti ja että kasvatuksen ja opetuksen sisällöt ovat pohjimmiltaan samankaltaisia paikasta riippumatta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (VASU 2005) on Stakesin (nyk. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) julkaisema asiakirja, joka toimii viitekehyksenä var-

haiskasvatukselle. Se pohjautuu sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuun *Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista* (STM 2002). Esiopetusta ja perusopetusta puolestaan säätelevät Opetushallituksen julkaisemat määräykset *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet* (ESIOPS 2010) ja *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet* (POPS 2004), joita jokaisen opetuksen järjestäjän tulee noudattaa. Jokaisessa näistä perusteista mainitaan erikseen kielikylpy ja vieraskielinen opetus. Alla on eritelty, millaisia erityispiirteitä näihin opetusmuotoihin on kussakin julkaisussa liitetty ja mitä niissä tulisi ottaa huomioon opetusta järjestettäessä.

3.3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Kielikylpy ja vieraskielinen opetus löytyvät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden osiosta 6.2 *Kielikylpy, vieraskielinen varhaiskasvatus ja vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan perustuva varhaiskasvatus* (VASU 2005: 41). Kielikylvystä mainitaan perusteissa seuraavaa:

Kielikylpyä voidaan järjestää toisella kotimaisella tai vähemmistökielellä kolmen vuoden iästä lähtien pääsääntöisesti lapsille, joiden äidinkieli on paikkakunnan enemmistön kieli. Tällöin hyödynnetään kaksikielisen ympäristön mahdollisuus tukea lapsen toisen kotimaisen tai vähemmistökielen oppimista. Varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn yksikielinen lapsi voi osallistua noin kolmen ikävuoden jälkeen, jolloin äidinkielen taidot ovat kehittyneet niin, ettei uuden kielen oppiminen vaikuta kielteisesti äidinkielen kehitykseen. Kielikylvyssä tulee yhdessä vanhempien kanssa turvata lapsen oman äidinkielen ikätasoinen kehittyminen. Kunnan tulee varmistaa, että varhaiskasvatuksessa aloitettu kielikylpy voi jatkua perusopetuksessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on siis määritelty, minkä ikäinen ja minkä kielinen lapsi kielikylpyyn voi osallistua, ja lisäksi korostetaan sekä lapsen äidinkielen kehittymisen että kielikylvyn opetusjatkumon tärkeyttä. Perusteissa sanotaan myös, että kielikylpyä voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen lisäksi myös vähemmistökielellä. (VASU 2005: 41.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ei siis määritellä kielikylvyn koskevan pelkästään suomen tai ruotsin kieltä vaan myös vähemmistökieliä. Tällaista vähemmistökielellä tapahtuvaa päivähoitoa järjestetään Suomessa saamen ja karjalan kielellä, ja sitä kutsutaan kielipesäksi (ks. taulukko 2 luvussa 2.2.2). Vieraskielisestä varhaiskasvatuksesta perusteissa mainitaan ainoastaan, että käytettävä kieli on jokin muu kuin kotimainen kieli, ja lapsen äidinkielen kehittymisestä ovat vastuussa vanhemmat (VASU 2005: 42).

Kunnille tehdyssä kyselyssä selvitimme, onko kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa huomioitu kotimaisten kielten kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta (liite 1, kysymykset 21 ja 56). Kielikylvyn ja vieraskielisen opetuksen huomiointi kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa vaihteli kunnittain. Kunnista 12

ilmoitti, että niiden varhaiskasvatussuunnitelmissa on huomioitu kielikylpyopetus, ja 11 kuntaa kuvaili tarkemmin miten tämä on tehty. Suurin osa näistä kunnista oli Uudeltamaalta, mutta mukana oli myös kuntia Pohjanmaalta, Lapista, Varsinais-Suomesta ja Pohjois-Savosta. Joissakin kunnissa kielikylpy oli mainittu varhaiskasvatussuunnitelmissa, ja joissakin kunnissa oli myös toimintaa, sen sisältöä ja tavoitteita kirjoitettu auki jopa omaksi luvukseen suunnitelmaan. Kunnista kuusi vastasi, että niiden varhaiskasvatussuunnitelmissa on huomioitu vieraskielinen opetus, ja viisi kuntaa kertoi tarkemmin miten. Nämä kunnat olivat Uudeltamaalta, Pohjanmaalta, Pirkanmaalta, Varsinais-Suomesta ja Lapista. Suunnitelmissa vieraskielisen opetuksen toiminta oli useimmiten mainittu tai kuvattu, mutta yhdessä kunnassa siitä oli kirjoitettu oma luku suunnitelmaan.

3.3.2 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kielikylpy ja vieraskielinen opetus löytyvät osiosta 6.6 *Vieraskielinen esiopetus ja kotimaisten kielten kielikylpy* (ESIOPS 2010: 53). Tekstissä niitä ei ole eroteltu toisistaan, mutta osion otsikossa on kuitenkin tehty kahtiajako *vieraskieliseen esiopetukseen ja kotimaisten kielten kielikylpyyn*. Näistä opetusmuodoista perusteissa sanotaan seuraavaa:

Esiopetuksen opetuskielellä ja muulla kielellä annettava esiopetus muodostavat kokonaisuuden. Yleistavoitteiden lisäksi tällaisessa esiopetuksessa pyritään erityistavoitteisiin. Suppeimmillaan tavoitteena on herättää lapsen mielenkiinto kieltä kohtaan. Laajimmillaan pyritään luomaan lapselle valmiuksia toimia kaksikielisessä ympäristössä ja oppia opetuskielen lisäksi myös muulla kielellä. Etätavoitteena voi tällöin olla, että lapsi pystyy perusopetukseen siirryttyään opiskelemaan sekä esiopetuksen opetuskielellä että kyseisellä muulla kielellä. [...] Mitä laajempaa muun kielen käyttö esiopetuksessa on, sitä suurempia vaatimuksia se asettaa oppimisympäristölle.

Tämän perusteella muulla kuin lapsen äidinkielellä annettavalle esiopetukselle ei ole tarkkoja määritelmiä. Tavoitteet esiopetuksessa voivat vaihdella, samaten opetuksen määrä. Tärkeintä on se, että esiopetus on yhtenäinen kokonaisuus kielestä riippumatta ja että oppimisympäristön toimijat ovat tietoisia tällaisen opetuksen vaatimuksista. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa korostetaan myös, että mikäli esiopetusta toteutetaan kielikylpyopetuksena tai vieraskielisenä opetuksena, on erittäin tärkeää, että lapsen huoltaja saa riittävästi tietoa käytettävästä opetusmuodosta ja sen erityistavoitteista. Esiopetuksen opetuskielestä on säädetty perusopetuslaissa (L 628/1998). (ESIOPS 2010: 53.)

3.3.3 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Kielikylpy ja vieraskielinen opetus löytyvät Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden osiosta 9.1 *Vieraskielinen opetus ja kotimaisten kielten kielikylpyopetus* (POPS 2004: 272). Kuten Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissakin (ESIOPS 2010), tekstissä näitä kahta opetusmuotoa ei ole eroteltu, mutta otsikossa mainitaan kuitenkin erikseen *vieraskielinen opetus ja kotimaisten kielten kielikylpyopetus*. Yleisellä tasolla vieraskielisestä opetuksesta ja kielikylpyopetuksesta on annettu seuraavat linjaukset (POPS 2004: 272):

Eri oppiaineiden opetuksessa on mahdollista käyttää myös muuta kuin koulun opetuskieltä, jolloin kieli ei ole pelkästään opetuksen ja oppimisen kohde vaan myös väline eri oppiaineiden sisältöjen oppimisessa. Yleensä tällöin puhutaan vieraskielisestä opetuksesta tai kielikylpyopetuksesta. Nimityksestä päättää opetuksen järjestäjä. Keskeisenä tavoitteena on se, että oppilaat voivat saada vankemman kielitaidon kuin tavallisessa opetuksessa kielten opetukseen varatuilla tunneilla. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa käytetään koulun opetuskieltä.

Koulun opetuskielellä ja vieraalla tai kielikylpykielellä annettu opetus muodostavat kokonaisuuden. Tavoitteet ja sisällöt eri oppiaineissa ovat samat kuin suomen- tai ruotsinkielisessä opetuksessa. Huolimatta siitä, miten laajaa vieraskielinen opetus tai kielikylpy on, oppilaan tulee saavuttaa koulun opetuskielessä ja vieraassa tai kielikylpykielessä sellainen kielitaito, että eri oppiaineiden tavoitteet voidaan saavuttaa. Opetussuunnitelmassa tulee määritellä, mitä oppiaineita ja kuinka paljon opetetaan vieraalla kielellä tai kielikylpykielellä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä vieraan tai kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Perusopetuksen puolella vieraskielisen opetuksen ja kielikylpyopetuksen järjestämisessä on jonkin verran tarkemmat määritelmät kuin alemmilla tasoilla. Tästä huolimatta varsinaiset määräykset koskevat lähinnä äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta, oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen yhtenevyyttä kielestä riippumatta, ja kaiken opetuksen, sekä äidinkielen että vieraskielisen, tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteet ja keskeiset sisällöt ovat perusteissa erityisen tärkeitä, sillä näistä on annettu erikseen tarkemmat kuvaukset. Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen osalta tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä on määritelty seuraavaa (POPS 2004: 272–273):

Tavoitteet vieraassa kielessä tai kielikylpykielessä sopeutetaan vieraskielisen opetuksen tai kielikyllyn laajuuteen. Tavoitteissa määritellään ainakin, millaiseen tasoon pyritään kuullun ja luetun ymmärtämisen taidoissa, puhumisessa, kirjoittamisessa ja kulttuurisessa osaamisessa perusopetuksen aikana. Jos

osa oppilaista puhuu kyseistä vierasta tai kielikylpykieltä äidinkielenään, heille määritellään vaativammat tavoitteet kuin koulun opetuskieltä äidinkielenään puhuville oppilaille.

Opetuksen järjestäjä määrittelee sisällöt tavoitteita vastaaviksi. Opetuksen järjestäjä päättää, kummalla kielellä opetetaan ensiksi lukemaan ja kirjoittamaan. Opetussuunnitelmassa määrätään, mitä eri oppiaineiden opiskelua tukevia aihealueita käsitellään vieraan kielen tai kielikylpykielen opetuksessa.

Tämän lisäksi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen kontekstissa äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet sekä tarkemmin ne äidinkielen ja kirjallisuuden osa-alueet, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota ja joiden kohdalla tulee tarjota riittävästi opetusta äidinkielellä. Perusteissa todetaan myös, että kielikylpykielen tai vieraan kielen ymmärtämisen karttumista on seurattava erityisesti kielikylpyopetuksen tai vieraskielisen opetuksen alkaessa eri oppiaineissa. Lisäksi äidinkielen ja kirjallisuuden arvioinnissa on huomioitava, että tavoitteiden saavuttaminen saattaa viivästyä alussa, jos lukemaan opitaan ensin kielikylpykielellä tai vieraalla kielellä. (POPS 2004: 273–275). Yleisesti ottaen voidaan todeta, että vieraskielisen opetuksen ja kielikylvyn järjestäminen on peruskoulussa suhteellisen vapaata äidinkieltä ja kirjallisuutta lukuun ottamatta.

Jos kunnassa tai koulussa järjestetään kielikylpyopetusta, tulee tästä olla maininta opetussuunnitelmassa. Asiantuntijoiden kuulemisten perusteella on kuitenkin huomattavia eroja siinä, miten perusteellisesti kielikylpy koulujen tai kuntien omissa opetussuunnitelmissa käsitellään. Joissakin kunnissa opetussuunnitelmassa lukee, että kielikylpyopetusta annetaan opettajan saatavuuden perusteella. Asiantuntijoiden käsityksen mukaan olisi kuitenkin tärkeää, että oppilaan vanhemmat tietävät, millaista opetusta koulussa annetaan.

Kunnille tekemässämme kyselyssä selvitimme, onko kuntien opetussuunnitelmissa huomioitu kotimaisten kielten kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta (liite 1, kysymykset 22 ja 57). Vieraskielisen opetuksen ja kielikylpyopetuksen huomiointi opetussuunnitelmissa vaihteli vastausten perusteella kunnittain. Kunnista kuusi ilmoitti, että niiden opetussuunnitelmissa on huomioitu kielikylpyopetus. Vastaukset tulivat Uudeltamaalta, Varsinais-Suomesta, Kanta-Hämeestä ja Lapista. Kahdessa kunnassa opetus oli mainittu; yhdessä kunnassa oli tehty oma opetussuunnitelma kielikylpyyn; yhdessä kunnassa oli opetussuunnitelmassa kerrottu tarkemmin, mitä kielikylpyopetus koulussa tarkoittaa; ja yhdessä kunnassa oli annettu tarkka kuvaus opetuksen menetelmistä ja sisällöistä. Kunnista kahdeksan ilmoitti, että niiden opetussuunnitelmissa on huomioitu vieraskielinen opetus, ja seitsemän niistä kuvaili tarkemmin miten. Vastauksen tulivat hyvin eri puolilta Suomea useasta maakunnasta. Kolmessa kunnassa tämä jäi maininnan tasolle, mutta kolmessa kunnassa oli ko. opetukselle oma joko koulu- tai kuntakohtainen

opetussuunnitelma, (esim. yhdessä kunnassa kielipainotteisille ryhmille) ja yhdessä kunnassa kielille oli laadittu omat sisällöt ja tavoitteet.

3.3.4 Tuntijako

Valtioneuvoston asetuksen perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (A 1435/2001) 8 §:ssä 1 momentissa sanotaan muulla kuin koulun opetuskielillä annettavasta opetuksesta seuraavaa:

8 §

Kieltenopetusta koskevat erityissäännökset

Jos opetus annetaan osittain tai kokonaan muulla kuin koulun opetuskielillä, voidaan äidinkielen ja kirjallisuuden sekä A-kielen opettamiseen käytettävä tuntimäärä jakaa 6 tai 7 §:stä poiketen koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sekä opetuksessa käytettävän kielen opettamiseen opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tuntimäärä tulee määrittää siten, että koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa voidaan perusopetuksen aikana saavuttaa äidinkielelle ja kirjallisuudelle asetetut tavoitteet. Koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärän tulee olla kuitenkin vähintään puolet äidinkielen ja kirjallisuuden sekä A-kielen 6 tai 7 §:n mukaisesta tunti- ja kursimäärästä perusopetuksen aikana.

Tuntijaossa tarjotaan siis opetuksen järjestäjälle mahdollisuus poiketa asetuksen 6 §:ssä (Oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijako) ja 7 §:ssä (Muille kuin oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijako) säädetyistä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä A-kielen tuntimääristä siten, että tunnit voidaan jakaa näiden ja opetuksessa käytettävän kielen (ts. muun kuin koulun opetuskielen kuten kieli-kylpykielen tai vieraan kielen) välillä. Tämä täytyy kuitenkin tehdä niin, että perusopetuksen äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet voidaan saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärän täytyy myös olla vähintään puolet 6 §:ssä ja 7 §:ssä mainituista perusopetuksen äidinkielen ja kirjallisuuden sekä A-kielen tuntimäärästä.

Perusopetuksen tuntijakoa ollaan uudistamassa. Ensimmäinen opetus- ja kulttuuriministeriön asettama asiaa käsitellyt työryhmä luovutti esityksen uudeksi tuntijaoksi 1.6.2010 (OKM 2010), mutta ministeriössä ei ryhdytty valmistelevaan esityksen pohjalta uutta tuntijakoa. Nyt opetusministeri on asettanut uuden työryhmän ja valtioneuvoston on määrä päätätä tuntijaosta keväällä 2012. Uusien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2016 syksyllä.

4

Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen opettajankoulutuksen tarjonta

Kielikylpyopettajille on tarjottu koulutusta Suomessa siitä asti, kun toiminta käynnistyi Vaasassa 1987 (Mård 2004: 68). Ensimmäiset suomalaiset kielikylpyopettajat olivat ruotsinkielisessä opettajankoulutuslaitoksessa koulutuksensa saaneita kaksikielisiä luokanopettajia. Heidät kouluttivat tehtävään Vaasan yliopiston kielikylpytutkijat välittämällä tietoa ja kirjallisuutta kanadalaisesta kielikylpyopetuksesta. Kun kielikylpyopetus laajeni 1990-luvun alussa Vaasasta muualle, ei kielikylpyopettajia pystytty enää kouluttamaan tällä tavalla. (Buss & Mård 1999: 22–24.) Tämän jälkeen Vaasan yliopiston pohjoismaisten kielten laitos ja täydennyskoulutuskeskus (nykyinen Levón-instituutti) alkoivat tarjota lyhyitä kursseja ja seminaareja sekä erilaajuisia monikielisyiden opintokokonaisuuksia kielikylpyopettajina työskennelleille (Mård 2004: 68, ks. tarkemmin luvut 4.1 ja 4.5).

Ruotsin kielen kielikylpyopettajien perustutkintokoulutusta on Suomessa järjestetty vuodesta 1998 Vaasan yliopiston ja Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikön yhteistyönä. Tämä koulutus on kuitenkin nyt päättymässä, eikä koulutukseen ole valittu uusia opiskelijoita vuoden 2009 jälkeen (Uuden monikielisyyskasvatuksen koulutusohjelman suunnittelu 2010). Lisäksi Suomessa koulutetaan englanninkieliseen opetukseen suuntautuneita luokanopettajia. Oulun yliopisto tarjoaa kansainvälistä luokanopettajakoulutusta (Intercultural Teacher Education) ja Jyväskylän yliopistossa on luokanopettajille tarkoitettu Juliet-ohjelma, jotka antavat luokanopettajille valmiuksia opettaa englanniksi, mutta eivät riitä antamaan tähän muodollista pätevyyttä. (Koulutusohjelmat esitelty tarkemmin tämän selvityksen luvuissa 4.1–4.3.) Muille kielille asianmukaista perustutkintokoulutusta ei ole tarjolla.

Ruotsin kielen kielikylpyyn suuntautuneita lastentarhanopettajia koulutettiin Vaasan ja Kajaanin yhteistyönä vuodesta 1998 alkaen, mutta ohjelman sisäänotto lopetettiin 2007 (Oulun yliopiston Kajaanin yksiköt n.d.). Nykyisin lastentarhanopettajille ei ole olemassa tällaista koulutusta. Vuoden 2006 kielikylpypäivillä kerätyn kyselyaineiston mukaan kielikylpypäiväkotien henkilökunnasta valtaosa oli saanut vain vähäistä koulutusta kielikylvystä, joten tarve lisäkoulutukselle oli suuri. (Harju-Luukkainen 2007: 128–129, 194.)

Koska lainsäädäntö ei edellytä opettajilta erityistä koulutusta kielikylpyyn tai vieraskieliseen opetukseen (ks. opettajan kelpoisuuden säädöserusta luvussa 3.2), monilta opettajilta puuttuu ko. opetusmuotoihin perehdyttävä koulutus (Kontio 2006: 16). Tämä tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että kielikylvyn tai vieraskielisen opetuksen parissa työskentelee hyvin erilaisista taustoista tulevia opettajia. Suurin osa opettajista on käynyt tavallisen luokanopettajakoulutuksen, johon ei ole sisällynyt kieliopintoja tai opintoja esimerkiksi monikielisyudesta tai toisella kielellä oppimisesta ja opettamisesta (Björklund ym. 2007: 15). Asiantuntija-arvioiden mukaan etenkin länsirannikolla monet kielikylpyopettajina toimivat ovat valmistuneet ruotsinkielisiksi luokanopettajiksi Åbo Akademista. Vieraskielistä opetusta antaa jonkin verran opettajia, joilla on luokanopettajan ja jonkun kielen, yleensä englannin, aineenopettajan pätevyys. On myös joitakin kielenopettajia, jotka ovat sivuaineena opiskelleet toista perusopetuksessa opettamaansa ainetta, ja opettavat sivuainettaan pääainekielellään. (Järvinen 2011.) Asiantuntijakuulemisten mukaan vieraskielisten opettajien tarpeeseen vastaavat myös ulkomailta tulevat opettajat etenkin pääkaupunkiseudulla. Ulkomailta tulevien opettajien tutkintojen tunnustamisessa on kuitenkin puutteita siinä kohdin, missä ja miten tutkinnon tunnustamiseksi tarvittavia opintoja voi suorittaa.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään tarkemmin kielikylpyyn ja vieraskieliseen opetukseen painottuvien koulutusohjelmien nykytila ja suunnitteilla oleva monikielisyyskasvatuksen koulutus. Lopuksi kerrotaan täydennyskoulutuksen tilanteesta.

4.1 Vaasa ja Kajaani: Kielikylpyopettajien koulutus

Vaasan yliopistossa on tutkittu kaksi- ja monikielisyyttä jo kolmisenkymmentä vuotta, ja vuodesta 1997 lähtien yliopiston Pohjoismaisten kielten yksikössä on toiminut Kielikylvyn ja monikielisyyden keskus (Vaasan yliopisto 2009). Vuonna 1998 keskus aloitti ruotsin kieleen suuntautuvan kasvatustieteiden maisterin opetuskokeilun yhteistyössä Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikön kanssa (Mård 2004: 69). Koulutusohjelma on Suomessa ainoa, joka kouluttaa opiskelijoita ruotsin kielen kielikylpyopettajiksi. Ohjelman sisäänotto kuitenkin lopetettiin vuonna 2009, ja keväällä 2010 Oulun yliopiston hallitus päätti, että Kajaanin opettajankoulutusyksikkö lakkautetaan kokonaan ja koulutus keskitetään Ouluun. Yksikön opiskelijoilla on kolmen vuoden siirtymäaika. Koulutusohjelmasta ar-

voidaan valmistuvan vuosittain noin kuusi maisteria vuoteen 2015 asti (Mauno 2011a), ja viimeisten opettajien arvioidaan valmistuvan vuonna 2015.

Koulutus on kaksikielinen. Kajaanissa suoritetaan suomeksi tutkinnon pääaineen, kasvatustieteen, opinnot ja luokanopettajakoulutuksen monialaiset opinnot. Ruotsin kielen ja monikielisuuden opinnot (88–120 op) käydään Vaasassa ruotsiksi. Myös osa opetusharjoittelusta tehdään Vaasassa kielikylpyryhmissä. (Björklund ym. 2007: 13.) Vaasassa suoritettavien opintojen tarkoituksena on antaa tarvittavat tiedot kielikylvystä ja kielen omaksumisesta sekä riittävä kielitaito ruotsinkielisessä kielikylvyssä opettajana toimimiseksi (Vaasan yliopisto 2008a).

Kielikylvyn koulutusohjelma johtaa kasvatustieteen maisterin tutkintoon. Opiskelija saa siis paitsi luokanopettajan kelpoisuuden myös valmiudet toimia kielikylpyopettajana alakoulussa. Lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus pätevyityä ruotsin kielen aineenopettajaksi. (Vaasan yliopisto 2008b.) Ennen vuotta 2007 aloittaneilla opiskelijoilla on myös mahdollisuus valmistua kasvatustieteen maisteriksi varhaiskasvatuksen koulutuksesta ja saada lastentarhanopettajan pätevyys sekä valmiudet työskennellä kielikylpypäiväkodissa (Vaasan yliopisto 2008c, Oulun yliopiston Kajaanin yksiköt n.d.).

Kielikylvyn koulutusohjelmassa sisäänotto oli 16 opiskelijaa, joista 6–10 luokanopettajan ja 6–10 varhaiskasvatuksen koulutukseen (Mård 2004: 71–72). Useimpina vuosina opiskelijoita valittiin kuitenkin alle 16 (Udd 2008 ja Kvist 2008, Majabackan 2008: 24 mukaan). Varhaiskasvatuksen koulutusohjelmaan ei ole ollut sisäänottoa vuoden 2007 jälkeen, kun ohjelma lakkautettiin Kajaanin opettajankoulutusyksikössä (Oulun yliopiston Kajaanin yksiköt n.d.). Luokanopettajankoulutuksen sisäänotto päättyi kahta vuotta myöhemmin. Vuosina 1998–2010 kielikylpyopettajankoulutuksesta valmistui yhteensä 54 maisteria (Mauno 2011b). Koulutuksen alkuvuosina keskeyttäminen oli yleistä (Udd 2008 ja Kvist 2008, Majabackan 2008: 24 mukaan), ja Saaren ja Suortin (2002: 251–255) mukaan opiskelijoita vaivasivat esimerkiksi huono tiedottaminen Kajaanissa, opetus suunnitelman sekavuus, rajattu mahdollisuus opiskella sivuaineita, erilaiset käytännöt Vaasassa ja Kajaanissa sekä riittämätön määrä ruotsin kieltä pedagogisissa opinnoissa. Opintoja kehittämällä keskeyttäneiden määrä saatiin laskuun (Udd 2008 ja Kvist 2008, Majabackan 2008: 24 mukaan), mutta myös Majabackan (2008) tutkimuksessa kävi ilmi, että opiskelijat toivoivat enemmän opintoja ruotsiksi ja laajempia mahdollisuuksia opiskella sivuaineita. Lisäksi he pitivät ongelmallisena sitä, että Kajaanissa suoritettut opinnot eivät valmistaneet kielikylpyopettajan työhön vaan tavallisen luokanopettajan työhön. (Majabacka 2008: 96–97.)

Asiantuntijoiden mukaan osa Vaasan ja Oulun valmistuneista ei edes siirry kielikylpyopettajaksi vaan muihin luokanopettajatehtäviin. Pätevien kielikylpyopettajien puute näkyy erityisen selkeästi pääkaupunkiseudulla, eli kielikylpyopettajien työmarkkinat ovat alueelliset.

4.2 Oulu: Intercultural Teacher Education

Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Kasvatustieteiden ja opettajan-koulutuksen yksikössä (KASOPE) yhtenä luokanopettajakoulutuksen suuntautumisvaihtona järjestetään kansainvälistä luokanopettajakoulutusta. Koulutusohjelma toimi ennen nimikkeellä Master of Education, International Programme, mutta vuonna 2010 nimeksi muutettiin Intercultural Teacher Education, joka vastaa paremmin opintojen kulttuurien välistä painotusta. Koulutuksen tavoitteena on vastata monikulttuurisuuden ja globalisaation koulutukselle asettamiin haasteisiin. (Oulun yliopisto n.d. a, n.d. b.)

Koulutusohjelma on pääosin englanninkielinen, joten se sopii myös sellaisille ulkomaalaisille opiskelijoille, joiden englannin taidot ovat tarpeeksi hyvät. Koulutuksen sisältö tarjoaa periaatteessa valmiudet toimia monenlaisissa työtehtävissä ja valmistaa työskentelemään sekä kotimaisissa että kansainvälisissä kasvatus- ja koulutusalan tehtävissä. Koulutuksessa voi suorittaa kandidaatin tutkinnon (180 op) ja maisterin tutkinnon (120 op), joista jälkimmäinen antaa luokanopettajan kelpoisuuden. Koulutuksen tutkintonimikkeet ovat Bachelor of Arts (Education) sekä Master of Arts (Education). Koulutukseen valitaan vuosittain 20 opiskelijaa. (Oulun yliopisto n.d. a, n.d. c, n.d. d.) Koulutuksesta on vuosina 1994–2010 valmistunut 194 kasvatustieteen maisteria (Korhonen 2010).

Koulutusta ei suoranaisesti ole suunnattu opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneet vieraskielisestä opetuksesta, vaan sen painopiste on kansainvälisyys- ja monikielisyyskasvatus (Räsänen 2002: 125). Englanniksi suoritettavat opinnot antavat opiskelijoille pohjan opettaa englannin kielellä, mutta heidän täytyy kuitenkin opiskella kieltä sivuaineena tai suorittaa kielitesti osoittaakseen Opetushallituksen määräyksen (Opetushallitus 2005) mukaisen kielen hallinnan.

4.3 Jyväskylä: Juliet-koulutusohjelma

Jyväskylän yliopiston opettajakoulutuslaitos tarjoaa sivuaineopintokokonaisuutena Juliet-opintoja (Jyväskylä University Language Integration and English Teaching Programme, 35 op), joihin haetaan samalla kuin luokanopettajaopintoihin. Juliet-koulutusohjelmassa luokanopettajakoulutuksen opiskelijat voivat erikoistua monipuolisesti perusasteen alakoulun englannin opetukseen. Koulutusohjelman suoritettuaan opiskelijoilla on hyvä englannin kielen taito ja he pystyvät opettamaan englantia alakoulun luokilla 1–6. He pystyvät myös toteuttamaan englanninkielistä CLIL-opetusta. (Jyväskylän yliopisto n.d. a, n.d. b.)

Juliet-koulutusohjelma koostuu englannin kieli- ja kulttuuriopinnoista ja vieraan kielen oppimista ja opettamista käsittelevistä kielipedagogisista opinnoista, jotka kestävät yhteensä viisi vuotta. Perusopinnot (Juliet I, 25 op) suoritetaan kolmen ensimmäisen opiskeluvuoden aikana, ja ne antavat valmiudet opettaa eng-

lantia suomalaisessa alakoulussa. Jatko-opinnot (Juliet II, 10 op, opiskeluvuodet 4 ja 5) perehdyttävät CLIL-opetukseen. Koulutuksen kantavana ajatuksena on, että kielenopettajuus ja yleinen luokanopettajuus rakentuvat samanaikaisesti, mikä ansiosta opiskelijoista kehittyy asiantuntevia kielikasvattajia. (Jyväskylän yliopisto n.d. c.)

Juliet-koulutusohjelma ei anna muodollista pätevyyttä opettaa vieraalla kielellä, sillä kokonaisuus ei sisällä tarpeeksi kieliopintoja. Opiskelijoita kuitenkin kannustetaan suorittamaan Yleisten kielitutkintojen ylimmän tason englannin testi, jolla tarvittavan kielen hallinnan pystyy osoittamaan (Jyväskylän yliopisto n.d. d).

Juliet-koulutusohjelma on toiminut vuodesta 1995 lähtien. Koulutusohjelma on suosittu sivuainevaihtoehto, johon valitaan joka syksy 12–14 opiskelijaa Jyväskylän yliopiston ensimmäisen vuoden luokanopettajaopiskelijoiden joukosta. Koulutusohjelman suorittaneet ovat sijoittuneet erilaisiin alakoulun englannin kielen opetuksen tehtäviin. (Jyväskylän yliopisto n.d. b.) Vuoden 2010 lopulla opintokokonaisuuden oli suorittanut yhteensä 98 valmistunutta kasvatustieteen maisteria ja noin kaksikymmentä opiskelijaa on opintojensa loppuvaiheessa (Kesonen 2010).

4.4 Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin suunnitteilla oleva yhteistyö

Yhteistyön loppuessa Kajaanin opettajankoulutusyksikön (Oulun yliopisto) kanssa Vaasan yliopisto on etsinyt vaihtoehtoisia yhteistyömalleja, jotta kielikylypyopettajien koulutus voisi jatkua. Vaasan yliopistolla ei ole kasvatustieteellistä tiedekuntaa tai tutkinnonanto-oikeutta kasvatustieteessä, joten se ei yksinään pysty järjestämään koulutusta, joka antaisi opettajan pätevyyden. Vaasan yliopisto käynnisti vuonna 2011 ruotsin kielen ja kielikylyvyn maisteriohjelman (120 op), joka ei kuitenkaan anna opettajan kelpoisuutta, vaan valmistaa erilaisiin kielikylyvyn ja monikielisyys-tien asiantuntijatehtäviin (Vaasan yliopisto 2011).

Jotta kielikylypyopettajien perustutkintokoulutus voisi jatkua, Vaasan yliopisto on myös aloittanut uuden monikielisyyskasvatuksen koulutusohjelman suunnittelun Åbo Akademin Vaasassa sijaitsevan pedagogiska fakultetenin kanssa (Uuden monikielisyyskasvatuksen koulutusohjelman suunnittelu 2010). Vaasan yliopisto ja Åbo Akademi tekevät jo ennestään yhteistyötä kielen tutkimuksen ja opetuksen aloilla (Vaasan yliopisto 2010). Korkeakoulujen yhteinen kielisuunnittelun ja -pedagogiikan kehittämiskeskus LingVaCity (lisätietoja: <http://www.lingvacity.fi/>) aloitti toimintansa vuoden 2010 alussa.

Yhteinen koulutusohjelma on tarkoitus rakentaa olemassa olevien tutkimuksen ja opetuksen vahvuusalueiden pohjalta. Siinä yhdistyvät Vaasan yliopiston kielikylypykoulutus ja Åbo Akademin monikielisyysdidaktiikka. (Nykvist 2011.) Tällä tavalla ohjelma vastaa molempien yliopistojen tarpeisiin, ja painotus monikielisyyskasvatukseen ja ruotsiin toisena kielenä lisää ohjelman suunnittelijoiden mukaan myös Åbo Akademin opiskelijoiden uramahdollisuuksia, kun sekä suomen- että

ruotsinkielisten koulujen oppilaille on yhä moninaisempia kielellisiä ja kulttuurisia taustoja. (Uuden monikielisyyskasvatuksen koulutusohjelman suunnittelu 2010.)

Yliopistolain (L 558/2009) mukaan Åbo Akademin “tulee erityisesti tyydyttää ruotsinkielisen väestön koulutus- ja tutkimustarpeita sekä toiminnassaan ottaa huomioon maan kaksikielisyys” (76 § 1 momentti). Uuden yliopistolain (L 558/2009) 11 pykälän 2 momentin mukaan yliopisto voi päättää muun kielen kuin saman pykälän 1 momentin mukaisen opetus- ja tutkintokielenä käyttämisestä opetus- ja tutkintokielenä ja opintosuorituksissa. LingVaCity huomauttaa rahoitushakemuksessaan Vaasan kaupungille, että yhteinen koulutusohjelma edellyttäisi lakien ja asetusten uudelleen arviointia suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulutuksen vastuualueiden osalta (Uuden monikielisyyskasvatuksen koulutusohjelman suunnittelu 2010). Opettajan kelpoisuuteen vaikuttavia lakeja ja asetuksia esitellään tarkemmin tämän selvityksen luvuissa 3.1 ja 3.2.

Åbo Akademiasta valmistuneita opettajia on kuitenkin jo aiemmin työskennellyt ruotsin kielen kielikylypöpettajina alakouluissa (Buss & Mård 1999) ja asiantuntijakuulemisten perusteella heitä työskentelee edelleen erityisesti länsirannikolla. Yksi kuulemistamme asiantuntijoista esitti myös, että kielikylypöpettajien tarve pitäisi huomioida myös ennakoivissa ruotsinkielisten lastentarhanopettajien ja peruskoulunopettajien tarvetta.

4.5 Täydennyskoulutus

Suomessa kielikylypöpettajille suunnattua koulutusta annetaan tällä hetkellä ainoastaan Vaasan ja Oulun yliopistojen yhteistyönä, ja tämäkin opetus on päättymässä (ks. tarkemmin luku 4.1). Vaasan yliopiston Levón-instituutti on puolestaan tärkein täydennyskouluttaja kielikylyvyn ja monikielisyyden alalla. Vuodesta 1991 lähtien instituutti on tarjonnut erityyppisiä koulutuksia. Esimerkiksi vuoteen 1999 asti järjestetty Monikielisyys ja didaktikka -opintokokonaisuus (laajuus 20 ov) toimi tärkeänä lisäkoulutuksena yli 200 hengelle. Kiinnostuneiden oli myös mahdollista suorittaa laajemmat Monikielisyyskasvattajan PD (Professional Development) -opinnot (40 ov). (Björklund ym. 2007: 14–15.)

Näiden lisäksi Levón-instituutissa on vuosien saatossa järjestetty yli 200 lyhyempää kurssia ja seminaaria, ja yksittäisten koulutuspäivien määrä voidaan laskea tuhansissa (Björklund ym. 2007: 14–15). Nykyään instituutti järjestää erimittaisia ja -sisältöisiä opintokokonaisuuksia muillakin paikkakunnilla kuin Vaasassa, ja hallukkaiden on myös mahdollista tilata omiin tarpeisiinsa sopivaa kielikylyvyn ja monikielisyyden täydennyskoulutusta (Levón-instituutti 2010). Lisäksi Vaasan avoimessa yliopistossa on mahdollista suorittaa monikielisyyden perus- ja aineopinnot (25 op ja 35 op), joiden opintojaksoja voi myös suorittaa erikseen (Avoinyliopisto. fi 2010a, 2010b).

Vaasan yliopisto järjesti laajoja kielikylvyn ja monikielisyyden opintokokonaisuuksia 90-luvulla kansallisen täydennyskoulutuksen tukirahan avulla. Tukirahan jakaminen lopetettiin vuonna 2001, minkä jälkeen koulutuksia on pitänyt järjestää kalliimmalla hinnalla tai ulkoisen rahoituksen turvin. Asiantuntijakuulemisten mukaan tämä on johtanut lähinnä lyhyiden kurssien tai seminaarien järjestämiseen laajempien koulutusten sijaan. Samanaikaisesti kuntien taloustilanne on kiristynyt, mikä näkyy myös kuntien täydennyskoulutusresursseissa. Nämä muutokset ovat heikentäneet kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen opettajien mahdollisuuksia osallistua täydennyskoulutukseen. Tilannetta hankaloittaa myös se, että opettajien täydennyskoulustarpeet ovat nykyään hyvin heterogeenisia, koska osa opettajista on aikanaan saanut suorittaa laajempia pätevytymisopintoja ja osalla on taustalla vain yksittäisiä lyhytkursseja. (Björklund ym. 2007: 16.)

Suomen muiden avointen yliopistojen ja yliopistojen täydennyskoulutuskeskusten verkkosivujen perusteella vaikuttaa siltä, että Vaasaa lukuun ottamatta kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta antaville opettajille on vain hyvin vähän selkeää jatkokoulutusta tarjolla. Ainoat selkeät kurssit tai koulutusohjelmat löytyvät tällä hetkellä Tampereen ja Lapin yliopistoista. Tampereen yliopisto järjestää keväällä 2011 vieraskielisen opetuksen täydennyskoulutuskurssin monikulttuurisissa ympäristöissä toimiville luokan- ja aineenopettajille (Tampereen yliopisto 2011). Lapin yliopistossa taas on parhaillaan käynnissä kaksivuotinen hanke Kieliosaaminen Lapin voimavaraksi, jonka yhteydessä lappilaisia opettajia perehdytetään CLIL-opetukseen ja edistetään näin vieraskielisen opetuksen hyödyntämistä ja tarjoamista alueella (Kieliosaaminen Lapin voimavaraksi 2010a, 2010b, 2010c).

Levón-instituutin lisäksi tilauksesta täydennyskoulutusta järjestää ainakin Jyväskylän yliopiston kielikeskus pääasiassa englanninkieliseen opetukseen (Jyväskylän yliopiston kielikeskus n.d.). Myös Educode tuottaa täydennyskoulutusta tilauksesta, ja lisäksi Educode tarjoaa koulutusta kehitys- ja tutkimushankkeiden yhteydessä sekä erillisissä koulutusohjelmissa (Educode n.d. a, n.d. b). Esimerkiksi Promoling-projektissa on järjestetty koulutusta vieraskielistä opetusta antaville opettajille ja kielikylpyopettajille (Promoling 2009). Aktiivisia koulutusohjelmia Educodella ei tällä hetkellä kuitenkaan ole (Educode n.d. a).

Kielikylpyopettajille ja vieraalla kielellä opetusta antaville opettajille tarjolla olevan täydennyskoulutuksen kartoittaminen on jokseenkin hankalaa, koska koulutusten tarjoajien verkkosivuilta tietoa ei välttämättä ole saatavilla niin menneistä kuin tulevistakaan koulutuksista tai kursseista. Yllämainittujen järjestäjien ja koulutusten lisäksi muunkinlaista täydennyskoulutusta Suomessa on kuitenkin saatavilla. Vaasan yliopisto, Levón-instituutti ja Folkhälsan ovat vuodesta 2007 järjestäneet vuosittain valtakunnalliset kielikylpypäivät. Folkhälsanin ja Helsingin kaupungin yhteistyönä on järjestetty täydennyskoulutusta Helsingin kaupungin opettajille; myös pääkaupunkiseudun kielikylpyopettajat on kutsuttu. Opetushallituksen TOKI-projektin yhteydessä on järjestetty koulutusta kielikylpyopettajille.

Harju-Luukkaisen väitöskirjasta käy ilmi, että vuosina 2005–2006 päivähoidon työntekijöiden on ollut mahdollista saada kielikylvyn täydennyskoulutusta Hangon kesäyliopistossa (Harju-Luukkainen 2007: 128). On kuitenkin todennäköistä, että laajemmista toistuvista koulutuksista olisi tietoa helposti saatavilla, joten voidaan olettaa, että muita kattavaa täydennyskoulutusta säännöllisesti tarjoavia tahoja ei Suomessa juuri ole.

4.6 Yhteenveto opettajatilanteesta ja opettajankoulutustarpeesta

Taulukossa 4 kuvataan lyhyesti Vaasan ja Oulun yliopistojen kielikylpyopettajankoulutuksesta, Oulun yliopiston International Teacher Education -ohjelmasta sekä Jyväskylän yliopiston Juliet-koulutusohjelmasta valmistuneiden määrät. Vain Oulun ja Vaasan yliopistojen yhteisestä ohjelmasta on valmistunut kielikylpyopetuksen luokanopettajia ja varhaiskasvattajia. Juliet-ohjelma puolestaan valmistaa vieraskieliseen opetukseen (englanti). Oulun yliopiston kansainvälisen maisteriohjelman valmistuneiden sijoittumisesta vieraskieliseen opetukseen ei ole tarkkaa tietoa (joskin ohjelmasta arvioidaan, että noin kolmannes saattaa toimia vieraskielisen opetuksen parissa; puhelintieto Haapakoski 28.2.2011), eikä tutkinto anna siihen suoraan myöskään kelpoisuutta.

TAULUKKO 4. Valmistuneet ja sisäännotot.

	Valmistuneet maisterit vuoden 2010 lopussa	Sisäänotto / aloituspaikat	Valmistumassa
Kielikylpyopettajankoulutus (OY & VY)	54 ¹⁾	0 ²⁾	6 per vuosi → yht. noin 30 vuoteen 2015 mennessä
Intercultural Teacher Education (OY)	194	20	ei tietoa
Juliet (JY)	98	12–14	19 (gradu-vaiheessa)

1) Sisältää sekä varhaiskasvatuksen että luokanopettajakoulutuksen ohjelmista valmistuneet.

2) Sisäänotto loppunut vuonna 2009. Vuoteen 2007 saakka sisäänotto 6–10 varhaiskasvatukseen ja 6–10 luokanopettajankoulutukseen; tämän jälkeen vain luokanopettajankoulutukseen.

Folkhälsanin tekemän kartoituksen mukaan (Hertzberg 2010) kotimaisten kielten kielikylpyluokissa toimii pelkästään alakouluissa tällä hetkellä noin 120 luokanopettajaa, joista suurimmalla osalla ei ole kielikylpyopettajankoulutusta. Oulun ja Vaasan yliopistojen yhteistyönä kouluttamat noin 50 luokanopettajaa ja varhais-

kasvattajaa eivät riitä täyttämään tätä tarvetta. Ruotsinkielisen luokanopettajakoulutuksen suorittaneista osalla on jonkinlaista (täydennys-)koulutusta kielikylpy-pedagogiikasta tai monikielisydestä. Vaasan yliopiston (ks. luku 4.6) toteuttama täydennyskoulutus on tarjonnut jonkin verran tukea tilanteeseen, mutta sekään ei tällä hetkellä riitä täyttämään kielikylpyopettajien kokonaistarvetta. Asiantuntijoiden mukaan osa Vaasan ja Oulun yliopistojen valmistuneista ei myöskään ole ha-keutunut kielikylpyopettajaksi vaan muihin luokanopettajatehtäviin. Etenkin pää-kaupunkiseudulla on suuri pula pätevästä luokanopettajista kielikylpyluokilla.

Todellisuudessa siis kielikylpykoulutuksen tarve on valmistuneiden tilasto-
jen osoittamia lukuja huomattavasti suurempi. Lastentarhanopettajien koulutuk-
sesta ei ole olemassa samanlaista valtakunnallista arviota ja tilastoja kuin perus-
opetuksen opettajista (Kumpulainen 2010).

Folkhälsanin tekemän kartoituksen mukaan (Hertzberg 2010) varhaiskas-
vatuksen piirissä toimii lähes 220 lastenhoitajaa. Etenkin pääkaupunkiseudulla
toiminnan laajentamista on haitannut pätevä ja kielitaitoisen henkilöstön puu-
te. Varhaiskasvatuksessa kotimaisten kielten kielikylpyopetusta hoidetaan pitkälti
ruotsinkielisen lastentarhanopettajakoulutuksen turvin, jota mitoitettaessa ei il-
meisesti ole huomioitu tätä kysyntää nostavaa tekijää. Varhaiskasvatuksen osalta
kielikylpyopettajakoulutus on siis ikään kuin piilossa ruotsinkielisessä lastentar-
hanopettajakoulutuksessa. Helsingin yliopisto aloittaa yhteistyössä Åbo Akademin
kanssa ruotsinkielisen lastentarhanopettajakoulutuksen, mikä todennäköisesti hel-
pottaa pääkaupunkiseudun tilannetta. Muualla Suomessa tilanne varhaiskasvatuk-
sen henkilöstön pätevyyksien osalta on parempi.

Opetushallituksessa tehdyn selvityksen mukaan (Kumpulainen 2010) ruot-
sinkielisessä perusopetuksessa on kaikkiaan huonompi opettajien kelpoisuustilan-
ne kuin suomenkielisessä. Kaikkiaan Uudellamaalla luokanopettajien kelpoisuus
oli huonommassa tilassa kuin muualla, vaikka se oli Uudellamaallakin viime vuo-
sina kohentunut. Uudellamaalla ruotsinkielisen koulutuksen opettajista vain noin
70 % on kelpoisia, kun Pohjanmaalla yli 89 % on kelpoisia. (Kumpulainen 2010).
Tämä heijastuu myös kielikylpyopetukseen, sillä ruotsinkielistä kielikylpyä hoide-
taan ruotsinkielisen luokanopettajajoukon voimin kielikylpyopettajien puuttues-
sa ja Oulun yliopistosta valmistuneiden siirryttyä muihin kuin kielikylpyopetta-
jan tehtäviin. On mahdollista, että kunnat eivät hyödynnä vuonna 2003 muutetun
kelpoisuusasetuksen (A 1133/2003) antamia mahdollisuuksia; ks. tarkemmin luku
3.2.

Vieraskielistä opetusta antavien opettajien määrää on asiantuntijoiden mu-
kaan tällä hetkellä mahdotonta arvioida. Toimintaa on kaikkiaan noin 80 alakou-
lussa, 60 yläkoulussa ja 30 lukiossa (Opetushallitus 2009), mutta koska se on mää-
rällisesti ja sisällöllisesti hyvin vaihtelevaa, ei tarkkoja opettajamääriä ole saatavissa.
Jyväskylän yliopiston Juliet-koulutusohjelma täyttää osan nykyisestä englanninkie-
lisen opetuksen kysynnästä, ja koulutuksesta valmistuneet työllistyvät asiantunti-

jahaastattelujen mukaan hyvin. Kaikkea kysyntää tällaista koulutusta ei täytä, ja lisäksi muu kuin englanninkielinen opetus jää Juliet-ohjelman ulkopuolelle. Opetushallituksen kartoituksen (2009) mukaan vieraskielistä opetusta annetaan kuitenkin englannin (ja ruotsin, joka myös kuului selvityksen piiriin) lisäksi ainakin saksaksi, ranskaksi, venäjäksi, saameksi, espanjaksi ja viroksi.

Oman tilanteensa kotimaisten kielten kielikylpytyyppisessä opetuksessa muodostavat saamen kielet. Opetushallituksen kartoituksessa (2009) 11 koulua raportoi saamenkielisestä vieraskielisestä opetuksesta. Kyselyssämme (ks. tämän raportin luvut 5–7) kolme kuntaa ilmoitti tällä hetkellä antavansa saamenkielistä kielikylpyopetusta, mutta pätevän (sekä kielellisesti että pedagogisesti) henkilöstön rekrytointi oli haasteellista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut 24.9.2010 työryhmän suunnittelemaan saamen kielen elvytysohjelmaa.

5

Kielikylpyopetus kunnissa: kuntakyselyn tulokset

Kaikkiin Suomen kuntiin lähetettiin 18.1.2011 kysely, jolla selvitettiin kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilaa erityisesti opetuksen kysynnän ja tarjonnan sekä opettajankoulutuksen tarpeen näkökulmasta (ks. tarkemmin tämän selvityksen luku 1.3.1). Yhden muistutuksen jälkeen vastausprosentiksi saatiin 54,5 %, mitä voidaan pitää kohtuullisena sähköisen kyselyn vastausprosenttina.

5.1 Kielikylpyopetuksen tarjonta

Kaikkiaan 20 kuntaa antaa oman vastauksensa mukaan kotimaisten kielten kielikylpyopetusta jollakin kouluasteella: 17 kunnassa opetusta annetaan ruotsiksi, kahdessa kunnassa suomeksi ja kolmessa kunnassa saameksi (taulukko 5). Kyselyyn jätti vastaamatta kaksi kuntaa, jotka kuitenkin lähettämiensä tilastojen mukaan antoivat ruotsinkielistä kielikylpyopetusta.

14 kuntaa ilmoitti, että niiden alueella yksityinen palveluntuottaja järjestää kielikylpyopetusta varhaiskasvatuksessa, yhdeksän kuntaa raportoi yksityisestä palveluntuottajasta esiopetuksessa ja kaksi kuntaa perusopetuksessa.

TAULUKKO 5. Millä kielellä kotimaisten kielten kielikylpyopetusta annetaan? Erottelu kielittäin ja maakunnittain.

Opetettava kieli / maakunta	Ei opetusta	ruotsi	ruotsi, saame	ruotsi, suomi	saame	suomi	Yht.
Ahvenanmaa	7						7
Etelä-Karjala	7						7
Etelä-Pohjanmaa	10						10
Etelä-Savo	12						12
Kainuu	3						3
Kanta-Häme	5	1					6
Keski-Pohjanmaa	5	1				1	7
Keski-Suomi	10	1					11
Kymenlaakso	2						2
Lappi	6	1			2		9
Pirkanmaa	12						12
Pohjanmaa	8	1					9
Pohjois-Karjala	7						7
Pohjois-Pohjanmaa	13		1				14
Pohjois-Savo	12	1					13
Päijät-Häme	6						6
Satakunta	13						13
Uusimaa	11	7		1			19
Varsinais-Suomi	14	2					16
Kaikki yhteensä	163	15	1	1	2	1	183

Eniten kielikylpyä tarjoavia kuntia on Uudellamaalla (taulukko 5), jonka suurissa kunnissa on kyselyn mukaan myös eniten kielikylpyä antavia yksiköitä.

Kielikylpyopetuksen aloitteentekijöitä ovat yleensä olleet vanhemmat tai heidän perustamansa yhdistykset. Esiopetukseen ja perusopetukseen tultaessa kielikylpyopetuksen käynnistämiseen ovat enenevästi vaikuttaneet myös koulut, opettajat ja kunnan oma päätöksenteko.

Kunnille lähetetyssä kyselyssä (liite 1, kysymykset 17–20) pyysimme vastajia kuvailemaan kotimaisten kielten kielikylpytoimintaa ja sen sisältöjä päivähoidossa, esiopetuksessa, alakoulussa ja yläkoulussa. Kyselyyn vastanneista kunnista 20 ilmoitti tarjoavansa kielikylpyopetusta (ks. yllä), ja näistä kunnista 14 oli kuvaillut toimintaa päivähoidossa, yhdeksän esiopetuksessa, kahdeksan alakoulussa ja viisi yläkoulussa. Annettujen kuvailujen perusteella vastanneissa kunnissa joko noudatetaan kielikylvyn peruseriaatteita pääpiirteittäin tai periaatteita on muo-

kattu kuntien tarpeisiin sopiviksi; vain muutamalla paikkakunnalla kuvailut täsmäävät täysin luvussa 2.2.3 esitelyihin kielikylvyn ominaisuuksiin. Myös vuonna 1999 julkaistun selvityksen mukaan Suomessa tarjottava kielikylpyopetus vaihteli paikkakunnittain eikä välttämättä ollut Vaasasta lähteneen mallin mukaista (Buss & Mård 1999: 78); kentän hajanaisuus ja ohjelman soveltaminen eivät siis ole erityisen epätavallisia ilmiöitä.

Yhteenvedona kuntien omista kielikylpykuvauksista käy ilmi, että kielikylpykieltä opitaan normaalin päiväkotij- ja koulutoiminnan kautta vuorovaikutuksessa; ymmärtämistä edistetään havainnollistavin keinoin; henkilökunta on kaksikielistä tai vähintään ymmärtää myös lasten äidinkieltä; lapset voivat käyttää myös äidinkieltään, vaikka heitä kannustetaan kielikylpykielen käyttöön; ja lukemaan ja kirjoittamaan opitaan kielikylpykielellä. Kuten luvussa 2.2.3 jo mainittiin, nämä kaikki ovat ohjelmallisen kielikylvyn mukaisia piirteitä. Myös toiminnallinen kieli-taito tai kaksikielisyys on mainittu parissa kuvailussa, joskin tässä on hieman eroa ns. Vaasan kielikylpymalliin, jossa puhutaan toiminnallisesta monikielisyudesta (ks. luku 2.2.3).

Kuvailut eroavat sekä toisistaan että aiemmin mainituista peruseriaatteista sen suhteen, miten paljon kielikylpykieltä käytetään ja mikä sen suhde on äidinkielen. Joissain kunnissa kielikylpykielen käyttö noudattaa kielikylvylle tyypillistä asteittaista vaihtelua, jonka mukaan varhaiskasvatuksessa käytetään vain kielikylpykieltä ja alakoulun alusta yläkoulun loppuun kielikylpykielen määrä vähenee ja äidinkielen kasvaa (ks. esim. Kielikylpy, språkbad, language immersion 2010). Yhdessä kunnassa varhaiskasvatuksessa kielikylpykieltä käytetään *pääsääntöisesti*; toisessa kunnassa kielikylpykielellä on *n. 25 % toiminnasta* sekä varhaiskasvatuksessa että alakoulussa; ja kolmannessa kielikylpykielistä toimintaa on varhaiskasvatuksessa *4h/pv* ja alakoulussa *lähes 100 %* (kursivoidut kuntien vastauksia). Kielikylpykielen osalta ohjelmallisuus ei siis aina toteudu, mutta kuten yllä jo todettiin, kielikylpymallin muokkaaminen eri tarpeisiin sopivaksi ei ole epätavallista.

Vaikka kielikylvyn opetusohjelmana tulisikin jatkua varhaiskasvatuksesta aina perusopetuksen loppuun asti (ks. esim. Kielikylpy, språkbad, language immersion 2010), kysymysten 17–20 vastauksista käy ilmi, että käytännössä jatkumo ei läheskään aina toteudu (ks. myös asiantuntijakuulemiset). Asiantuntijoiden kommentteista kävi myös ilmi, että joissakin tapauksissa lapsi saattaa suomenkielisesä kunnassa siirtyä kielikylpypäivähoidosta (kuten esimerkiksi Keravalla, Hyvinkäällä, Lahdessa tai Järvenpäässä) tai ruotsinkielisestä päivähoidosta (esimerkiksi Kuusankoskella, Varkaudessa, Porissa tai Jyväskylässä) ruotsinkieliseen kouluun. Jatkumokaan ei siis aina ole yksiselitteisesti kielikylpyohjelman mukainen, vaan sitäkin löytyy paikallista variaatiota.

5.2 Opetushenkilöstön rekrytointi ja koulutustarve

Kunnille tehdyssä kyselyssä kysyttiin myös opettajien rekrytointiperusteita.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että kielikylpyopettajien rekrytoinnissa ensisijaisena kriteerinä kaikilla koulutusasteilla on opettajan tehtävään sopiva peruskoulutus (lastentarhanopettaja, luokanopettaja, aineenopettaja). Tämän lisäksi voi kuntien vastausten pohjalta varovaisesti arvioida, että erityisesti varhaiskasvatuksessa korostuu kielitaitovaatimus: opettajan pitäisi hallita kielikylpykieltä kuin äidinkielen puhuja. Perusasteella puolestaan opettajan kielitaito voi kuntien vastausten mukaan olla myös muulla tavoin hankittua. Edellä mainitut tekijät tulivat esille myös asiantuntijoiden kuulemisissa.

Kielikylpyopettajien rekrytoinnissa tärkeää on pedagoginen pätevyys ja kielitaito, mutta tämäkin vaihtelee alueittain. Esimerkiksi Pohjanmaalla on hyvä tarjonta pätevistä ruotsinkielisistä luokanopettajista, kun taas pääkaupunkiseudulla on pula ylipäättään pätevistä opettajista, jotka puhuisivat äidinkielenomaisesti ruotsia. Myös nämä kyselytulokset saivat vahvistusta asiantuntijakuulemisissa. Yhden asiantuntijahaastattelun mukaan suuri osa joko kielitaidon tai opettajanpätevyyden osalta epäpätevistä opettajista opettaa juuri kielikylpyluokissa.

Seuraavassa vastauksia tarkastellaan yksityiskohtaisemmin kouluasteittain.

5.2.1 Rekrytointi varhaiskasvatukseen

Kyselyssä kunnilta kysyttiin, miten tärkeitä tietyt kriteerit niiden mielestä ovat kotimaisten kielten kielikylpyopetusta antavien lastentarhanopettajien rekrytoinnissa varhaiskasvatukseen (liite 1, kysymys 24). Kielikylpyopetusta järjestävistä kunnista tähän kysymykseen vastasi 17 kuntaa.

Vastausten perusteella tärkeimmäksi rekrytointikriteeriksi nousee luonnollisesti lastentarhanopettajan pätevyys. Varhaiskasvatuksessa kielikylpyopettajalta vaaditaan siis ensisijaisesti, että hänellä on tehtävässä vaadittava pätevyys (LTO). Toiseksi eniten kunnat arvostavat lähes syntyperäisen puhujan kielitaitoa kielikylpykielessä. Melko tärkeänä kunnat pitävät kielikylpyä antavan lastentarhanopettajan opetuskokemusta, kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemusta ja kielikylpyopettajan pätevyyttä. Yhden kunnan vastauksessa tätä pätevyyttä eriteltiin tarkemmin:

Tehtävä on niin vaativa, että pohjakoulutus olisi hyvä olla mm. lto:n koulutus ja lisäksi kielikylpyopettajan erillinen koulutus.

Avoimissa vastauksissa tuli vielä esille, että edellä mainittujen kriteerien lisäksi opettajalta edellytetään, että hänellä on halua hakeutua täydennyskoulutukseen. Lisäksi vastauksista selvisi, että saamen kielen osalta tavoitteena on ylipäättään löy-

tää saamenkielentaitoisia opettajia, joilla olisi osaamista tai kokemusta kielikylpyopetuksesta.

Kunnilta kysyttiin myös pystyvätkö ne rekrytoimaan edellä mainitut kriteerit täyttäviä opettajia kielikylpyopetukseen varhaiskasvatuksessa, alakouluissa ja yläkouluissa (liite 1, kysymys 30). Kaiken kokoisissa kunnissa, kunnan kielisuhteesta riippumatta, koettiin, että varhaiskasvatukseen onnistuttiin rekrytoimaan pätevyysvaatimukset täyttäviä opettajia vaihtelevasti.

5.2.2 Rekrytointi perusopetukseen

Kunnilta tiedusteltiin kyselyssä myös perusopetuksen osalta, miten tärkeitä tietyt kriteerit ovat kotimaisten kielten kielikylpyopetusta antavien opettajien rekrytoinnissa alakouluun (liite 1, kysymys 26). Tähän kysymykseen vastasi 17 kielikylpyopetusta järjestävää kuntaa.

Myös alakoulun kielikylpyopetuksessa opettajien rekrytoinnissa on kuntien vastausten perusteella tärkeintä, että kielikylpyopetusta antavalla opettajalla on tehtävässä vaadittava luokanopettajan pätevyys. Erittäin tärkeää on kuntien näkökulmasta se, että opettajalla on kielikylpyopettajan pätevyys. Tärkeitä kriteereitä olivat myös vähintään aineopinnot (60 op) opetuskielessä ja kielitutkinnolla tai -testillä osoitettu kielitaito. Melko tärkeitä rekrytointikriteerejä kunnissa ovat lähes syntyperäisen puhujan kielitaito, opetuskokemus sekä kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemus.

Kuntia pyydettiin arvioimaan myös yläkoulun osalta, miten tärkeitä tietyt kriteerit ovat kotimaisten kielten kielikylpyopetusta antavien opettajien rekrytoinnissa (liite 1, kysymys 28). Vastaaajina oli edelleen 17 kuntaa kielikylpyopetusta järjestävää kuntaa.

Yläkoulun opettajienkin kohdalla tärkein rekrytointikriteeri on (samoin kuin varhaiskasvatuksen ja alakoulun puolella) opettajan pätevyys, joka yläkoulun puolella tarkoittaa aineenopettajan pätevyyttä. Tämän lisäksi erittäin tärkeitä rekrytointikriteerejä ovat vähintään aineopinnot (60 op) opetuskielessä, kielitutkinnolla tai -testillä osoitettu kielitaito, opetuskokemus ja kielikylpyopettajan pätevyys. Melko tärkeää kuntien näkökulmasta on, että opettajalla on lähes syntyperäisen kielitaito tai kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemusta.

Kyselyn perusteella näyttää myös siltä, että kunnissa voidaan palkata ala- ja yläkouluihin kielikylpyopettajia edellä mainituilla kriteereillä varsin vaihtelevasti. Kuntien vastausten perusteella voidaan varovasti arvioida, että kunnat pystyvät rekrytoimaan edellä mainitut kriteerit täyttäviä opettajia varhaiskasvatukseen kuitenkin hiukan paremmin kuin ala- ja yläkouluihin.

Kunnille annettiin myös mahdollisuus kirjoittaa kommentteja kotimaisten kielten kielikylpyopettajien rekrytoinnista ja koulutustarpeista kunnassa. Kommentteja saatiin kaikkiaan kymmenestä kunnasta.

Etelä-Suomen osalta kommenteista näkyy, että siellä on haasteita pätevän ja sopivan henkilöstön rekrytoinnissa niin varhaiskasvatukseen ja kuin perusopetukseen. Erityisesti kielikylpypäiväkodeissa vaaditaan lähes syntyperäisen kielitaitoa/kaksikielisyttä. Kommenteissa mainitaan myös, että rekrytointi on hankalaa yläkoulun osalta, koska useat ruotsintaitoiset opettajat hakeutuvat ruotsinkielisiin kouluihin. Lisäksi kritisoitiin sitä, että tällä hetkellä opettajien vaatimuksissa korostuu suomen kielen taidon hallinta, vaikka opetuskielen hallinnan vahvistaminen olisi tärkeämpää, ja tämä vaikuttaisi rekrytointiin. Kunnissa arvellaan muutaman vuoden sisällä syntyvän rekrytointiongelmia, kun osa henkilöstöstä siirtyy eläkkeelle. Joissakin kunnissa rekrytointitarpeiden arvellaan kasvavan vasta kysynnän kasvaessa.

Lapin osalta kuntien antamissa kommenteissa korostuu, että saamenkielentaitoisesta henkilökunnasta, niin vakituisista opettajista kuin sijaisistakin, on jatkuva puute.

5.2.3 Tyytyväisyys kielikylpyopettajien ammattitaitoon

Kuntia pyydettiin myös arvioimaan, onko kunnassa oltu tyytyväisiä kotimaisten kielten kielikylpyopettajien ammattitaitoon (liite 1, kysymys 31). Vastauksia saatiin kaikkiaan 15 kunnasta. Vastanneista yhdeksän oli tyytyväisiä, yhden kunnan kahdesta vastaajasta toinen vastasi ”kyllä” ja toinen ”ei”, ja yksi kunta oli tyytymätön. Kaiken kaikkiaan vastausten perusteella näyttää siis siltä, että enemmistö kunnista on ollut tyytyväisiä opettajien ammattitaitoon.

Hyvin varovaisesti arvioiden voisi sanoa, että tyytyväisimpiä ollaan kaksikielissä kunnissa, joissa enemmistön kieli on suomi tai yksikielisesti suomenkielissä kunnissa, joissa kielikylpykieli on ruotsi (tällaisia kuntia oli yli puolet kysymykseen vastanneista). Kuntien antamien avointen vastausten perusteella tyytyväisyyden takana on kielikylpytoimintaan ja -opetukseen sitoutunut, pätevä, kielitaitoinen (myös äidinkielisiä), motivoitunut, lisäkoulutettu ja kokenut henkilökunta, joka on kiinnostunut kielikylpypedagogiikan kehittämisestä ja täydennyskouluttautumisesta, ja johon oppilaiden huoltajat/vanhemmat ovat tyytyväisiä.

Tyytymättömyyttä on puolestaan aiheuttanut se, että opettajien kielikylpykielen taidossa on suuria vaihteluja. Tyytymättömiä ollaan myös saamen kielen ja kielipesätoiminnan toteutumiseen, koska toiminnassa tarvittavaa koulutusta ei ole juurikaan saatavilla. Kielipesiin on siis vaikeuksia löytää henkilöitä, joilla olisi sekä tehtävässä vaadittava koulutus että kielitaito, koska vastausten perusteella jo pelkästään kielenpuhujista on tällä hetkellä kova pula.

5.2.4 Täydennyskoulutuksen tarve

Kysymyksessä 32 (liite 1) tiedusteltiin kuntien tarvetta järjestää täydennyskoulutusta kotimaisten kielten kielikylpyopettajille. Kysymykseen vastasi 16 kuntaa, jois-

ta suurimman osan mukaan koulutukselle on tarvetta. Kymmenen kuntaa oli myös perustellut vastauksensa.

Vastaukset antavat viitteitä siitä, että suurinta täydennyskoulutuksen tarve on kaksikielisissä kunnissa, joissa suomi on enemmistön kieli. Ei-vastaukset tulivat yksikielisiltä suomenkielisiltä kunnilta, mutta myös osassa tällaisia kuntia täydennyskoulutukselle on kysyntää. Koulutustarve jakautuu suhteellisen tasaisesti erikoisten kielikylpyä järjestävien kuntien kesken.

Kunnat, joissa täydennyskoulutukselle on tarvetta, pitivät lisäkoulutusta yleisesti hyvänä ja tarpeellisena asiana. Se nähtiin tärkeänä osana opettajien tietojen päivittämistä ja toiminnan pedagogista kehittämistä. Perusteluissa tuli myös ilmi, että joissakin kunnissa vain harvoilla opettajilla on koulutusta monikielisyysdidaktiikassa ja heille toivottiin lisäkoulutusta. Vastauksissa mainittiin myös tarve opetuskielen vahvistamiseen opettajilla sekä koulutus kielikylpy pedagogiikan kehittämiseksi yhteistyössä eri koulutusasteiden välillä, jotta lasten opinpolku ja kielikylpyopetuksen jatkumo olisi yhtenäinen. Kunnat, joilla ei vastausten mukaan ole tarvetta järjestää täydennyskoulutusta, eivät myöskään pitäneet sitä tarpeettomana. Näissä kunnissa koulutuksesta vastaa yksityinen palveluntuottaja tai vastauksissa viitattiin opettajien mahdollisuuteen osallistua valtakunnalliseen täydennyskoulutukseen. Vain yksi kunta vastasi, että täydennyskoulutuksen järjestämiselle ei ole tarvetta tai resursseja, koska se ei ole painopistealue kunnassa.

6

Vieraskielinen opetus kunnissa: kuntakyselyn tulokset

Kyselyssä selvitettiin kielikylypyopetuksen lisäksi myös vieraskielisen opetuksen (mikä tässä selvityksessä sisältää muut kuin kotimaiset kielet) tilannetta Suomen kunnissa.

6.1 Vieraskielisen opetuksen tarjonta

Kunnille lähetetyssä kyselyssä (liite 1, kysymykset 52–55) pyysimme vastaajia kuvailemaan vieraskielistä toimintaa ja opetusta ja näiden sisältöjä päivähoidossa, esiopetuksessa, alakoulussa ja yläkoulussa. Kyselyssä 17¹ kuntaa ilmoitti tarjoavansa vieraskielistä opetusta, ja näistä kunnista 11 oli kuvaillut toimintaa päivähoidossa, kahdeksan esiopetuksessa, seitsemän alakoulussa ja viisi yläkoulussa. Kuten taulukosta 6 näkyy, näissä kunnissa opetusta tarjotaan hyvin vaihtelevin ja erilaisin nimikkein, mikä kuvastaa kentän hajanaisuutta ja tapojen erilaisuutta.

Kuten aiemmin todettiin (ks. luvut 2.2.1–2.2.3), vieraskielisen opetuksen kenttä on hyvin hajanainen, eikä tarkkoja määritelmiä ole olemassa. Tämä käy ilmi myös kuntien omista kuvauksista. Varhaiskasvatuksen puolella vieraan kielen käyttö voi ulottua vieraalla kielellä lauletuista lauluista ja arjen askareista kaikkeen vieraalla kielellä tapahtuvaan toimintaan. Perusopetuksessa vieraskielinen opetus ei näyttäisi olevan yhtä laajaa kuin varhaiskasvatuksessa, ja opetuksen määrä ja vieraalla kielellä opetettavat aineet saattavatkin vaihdella paitsi koulun myös opettajien mielenkiinnon mukaan. Yläkoulussa näyttäisi keskimäärin olevan vähemmän opintoja vieraalla kielellä kuin alakoulussa.

1 Jatkossa tämä luku voi vaihdella siksi, että kuntien vastauksissa ei kaikissa tapauksissa ole pidetty yksityistä toimintaa tai maahanmuuttajien kielikoulutusta erillään kunnan vieraskielisestä opetuksesta, mikä voi osaltaan johtua toiminnan ja nimikkeiden hajanaisuudesta.

TAULUKKO 6. Vieraskielisestä opetuksesta käytetyt nimet, mainintojen määrät (perustuu kuntien vastauksiin).

Vieraskielisestä opetuksesta käytetään kunnassa termiä	N
vieraskielinen opetus	8
CLIL	4
kaksikielinen opetus	3
kielikylpy	2
kielirikasteinen opetus	2
englantipainotteinen opetus	2
kielipainotteinen opetus	1
kielipesä	1
kielisuihkutus	1
kieliluokkaopetus	1
saamen kieli äidinkielenä tai vieraana kielenä	1
ruotsinkielinen opetus	1

Eräässä kunnassa vieraan kielen määrä kehittyi kielikylpyohjelmaan verrattuna käänteisesti: aluksi kieli on mukana vain rutiineissa, jonka jälkeen vieraskielisen opetuksen määrä kasvaa, kunnes alakoulun loppupuolella noin puolet opetuksesta annetaan vieraalla kielellä. Toiset kunnat puolestaan kommentoivat, että vieraskielistä opetusta järjestetään samojen periaatteiden mukaan kuin kunnan kielikylpy-opetustakin. Erilaisista nimityksistä huolimatta opetus siis näyttäisi molemmissa toteutuvan samalla tavalla. Lisäksi yhdessä kunnassa samaan opetukseen osallistuu sekä suomenkielisiä että muunkielisiä lapsia. Tämä muistuttaa periaatteeltaan Yhdysvalloissa käytettävää kaksisuuntaista kielikylpyä (ks. esim. Laurén 2000: 45), jossa opetus on osittain vieraskielistä kummallekin ryhmälle.

Kyselyn perusteella eniten kieliä tarjotaan Uudellamaalla. Lähes kaikista vieraskielistä opetusta tarjoavista kunnista löytyy tarjontaa englanniksi, ja monipuolisemmin kieliä on tarjolla vain suurissa kunnissa. Erikoisempaa tarjontaa edustavat esimerkiksi Nurmeksen karjalankieli ja Utsjoen saame. Saamen kieli muodostaa oman kokonaisuutensa tässä kyselyssä: saamea koskevia tietoja löytyy sekä kielikylpyä että vieraskielistä opetusta koskevista vastauksista. Joissain vastauksissa myös ruotsi on sijoitettu osaksi vieraskielisen opetuksen tarjontaa. Liitteeseen 2 on koottu tiedot tarjottavista kielistä eri kunnissa kyselyn, kuntien tilastojen ja asian-tuntijoilta saatujen tietojen perusteella.

Kaikista kyselyyn vastanneista kunnista 19 kertoi, että niiden alueella yksityinen palveluntuottaja järjestää vieraskielistä varhaiskasvatusta. Esiopetuksen puolella yksityisiä palveluntuottajia oli 12 ja perusopetuksessa viiden kunnan alueella.

6.2 Opetushenkilöstön rekrytointi

Opetushenkilöstön rekrytointia ja ammattitaitoa koskeviin kysymyksiin oli vastaanottanut kysymyksestä riippuen 5–18 kuntaa kaikista vieraskielistä opetusta järjestävistä kunnista.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että vieraskielistä opetusta antavien opettajien rekrytoinnissa tärkeimpänä kriteerinä kaikilla koulutusasteilla on opettajan tehtävään sopiva peruskoulutus (lastentarhanopettaja, luokanopettaja, aineenopettaja) aivan kuten kielikylypyopetuksessakin.

6.2.1 Rekrytointi varhaiskasvatukseen

Samoin kuin kielikylypyopetuksen kohdalla, kunnilta tiedusteltiin myös vieraskielisen opetuksen osalta, miten tärkeitä tietyt kriteerit ovat vieraskielistä opetusta antavien lastentarhanopettajien rekrytoinnissa (liite 1, kysymys 59). Tähän kysymykseen vastasi 18 vieraskielistä opetusta järjestävää kuntaa. Vastausten perusteella myös vieraskielisen varhaiskasvatuksen tärkeimmäksi rekrytointikriteeriksi nousee luonnollisesti tehtävässä vaadittava pohjakoulutus eli lastentarhanopettajan pätevyys (LTO). Sen lisäksi erittäin tärkeää vaikuttaisi olevan se, että opettajalla on kielitutkinnolla tai -testillä osoitettu kielitaito. Melko tärkeää on enemmistön mielestä myös se, että opettajalta löytyy opetuskokemusta.

Kunnilta kysyttiin myös pystyvätkö ne rekrytoimaan edellä mainitut kriteerit täyttäviä opettajia vieraskieliseen opetukseen varhaiskasvatuksessa, alakouluissa ja yläkouluissa (liite 1, kysymys 65). Varhaiskasvatuksessa enemmistö kunnista saa palkattua näitä kriteerejä täyttäviä opettajia varsin vaihtelevasti, eikä eroja löydy kuntakoon tai kunnan kielisuhteen perusteella.

6.2.2 Rekrytointi perusopetukseen

Kuntia pyydettiin vastaamaan myös perusopetuksen osalta, miten tärkeitä tietyt kriteerit ovat vieraskielistä opetusta antavien opettajien rekrytoinnissa alakouluun (liite 1, kysymys 61). Vieraskielistä opetusta järjestävistä kunnista tähän kysymykseen vastasi 18 kuntaa. Vastausten perusteella tärkeintä on, että opettajalla on luokanopettajan pätevyys. Alakoulun vieraskielisen opetuksen vastauksissa oli erityisen paljon hajontaa. Tärkeää vaikuttaisi olevan myös, että opettajalla on vähintään aineopinnot (60 op) opetuskielessä, kielitutkinnolla tai -testillä osoitettua kielitaitoa ja opetuskokemusta.

Kunnilta saatiin vastauksia myös yläkoulun osalta siihen, miten tärkeitä seuraavat kriteerit ovat vieraskielistä opetusta antavien opettajien rekrytoinnissa yläkouluun (liite 1, kysymys 63). Vastaajina oli edelleen 18 vieraskielistä opetusta järjestävää kuntaa. Yläkoulun opettajien kohdalla erittäin tärkeäksi rekrytointikriteeriksi nousevat vähintään aineopinnot (60 op) opetuskielessä ja aineenopettajan

pätevyys sekä näiden lisäksi myös kielitutkinnolla tai -testillä osoitettu kielitaito. Niukan kuntien enemmistön mielestä melko tärkeää on lähes syntyperäisen kielitaito ja opetuskokemus.

Ala- ja yläkoulujen vieraskieliseen opetukseen voidaan kriteerit täyttäviä opettajia saada rekrytoitua enimmäkseen vaihtelevasti kuntakoosta ja kunnan kielisuhteesta riippumatta.

6.2.3 Tyytyväisyys opettajan ammattitaitoon vieraskielisessä opetuksessa

Kuntia pyydettiin lisäksi kertomaan, onko kunnassa oltu tyytyväisiä vieraskielistä opetusta antavien opettajien ammattitaitoon (liite 1, kysymys 66). Vastanneita kuntia oli 13, mutta perusteluja saatiin kaikkiaan viidestä kunnasta hyvin eri puolilta Suomea. Vastanneista tyytyväisiä oli kuusi ja tyytymättömiä yksi kunta. Tyytymättömän kunnan mielestä päteviä opettajia ei ole usein tarjolla, ja yhden tyytyväisen kunnan mielestä alakouluissa on pätevät opettajat, mutta yläkoulussa vaihtelevasti. Yhdessä kunnassa ulkomaisilla opettajilla on varhaiskasvatuksessa koulutusta tehtävään sekä Suomessa että omasta kotimaastaan. Kahdesta kunnasta puolestaan kerrottiin huoltajien olevan tyytyväisiä opettajiin, ja toisessa näistä myös opettajia kehuttiin innostuneiksi.

6.2.4 Täydennyskoulutuksen tarve

Myös vieraskielistä opetusta järjestäviltä kunnilta kysyttiin, onko niillä tarvetta järjestää täydennyskoulutusta vieraskielistä opetusta antaville opettajille (liite 1, kysymys 67). Kysymykseen vastasi 14 kuntaa, joista kahdeksan mukaan koulutukselle on tarvetta, eikä yksikään kunta ilmoittanut, ettei koulutusta ole tarvetta järjestää. Kuusi kuntaa perusteli vastauksensa, ja näistä perusteluista kävi ilmi, että joissain kunnissa kaikilla opettajilla ei ole vaadittua pätevyyttä. Koulutustarve nousi esiin myös, jos toiminta oli uutta ja vasta kehitymässä. Samoin kuin kielikylypöpettajien täydennyskoulutuksen kohdalla säännöllistä lisäkoulutusta pidettiin kaikille opettajille tarpeellisena. Lisäksi tarjolla olevan täydennyskoulutuksen vähäisyyttä kritisoitiin. Toisaalta opettajien edellytettiin olevan itse aktiivisia hakemaan koulutusta.

7

Tulevaisuuden suunnitelmat: kuntakyselyn tulokset

Kunnilta tiedusteltiin myös niiden käsityksiä kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tulevaisuudentarpeista lähinnä tarjonnan ja kysynnän näkökulmista. Seuraavassa vastauksia tarkastellaan yhtäällä tällä hetkellä kielikylpyopetusta ja/tai vieraskielistä opetusta tarjoavien kuntien näkökulmasta, ja toisaalla niiden kuntien näkökulmasta, jotka eivät tällä hetkellä tarjoa tällaista opetusta.

7.1 Kielikylpyopetusta ja/tai vieraskielistä opetusta tarjoavat kunnat

Tässä luvussa käydään läpi kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tulevaisuutta ko. opetusta tarjoavissa kunnissa. Kuntia pyydettiin kyselyssä arvioimaan, millaisiksi niiden tarjoaman kielikylpyopetuksen ja/tai vieraskielisen opetuksen kysyntä ja tarjonta tulisivat kehittymään seuraavan kymmenen vuoden aikana (liite 1, kysymykset 70–73). Vastauksia saatiin yhteensä 26 kunnasta, kaikista eri kokoluokista.

Kuntia myös pyydettiin arvioimaan, miten niiden oppilasmäärät tulevat kehittymään seuraavan kymmenen vuoden aikana (liite 1, kysymys 69). Selvä enemmistö vastanneista kunnista arvioi oppilasmäärien kasvavan varhaiskasvatuksessa, mutta perusopetuksen puolella hajontaa oli enemmän: lähestulkoon sama määrä vastaajia oli arvioinut opetuksen kasvavan, pysyvän samalla tasolla tai laskevan, ja yhtä suuri osa ei ollut osannut vastata kysymykseen.

7.1.1 Kysyntä

Kotimaisten kielten kielikylpyopetus

Kysymyksessä 70 (liite 1) kuntia pyydettiin arvioimaan kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen kysyntää tulevaisuudessa. Noin 40 % kielikylpyopetusta tai vieras-

kielistä opetusta varhaiskasvatuksessa tällä hetkellä antavista kunnista arveli kielikylpyopetuksen kysynnän tulevaisuudessa kasvavan, ja lähes sama määrä arveli sen pysyvän samana. Vain yksi (suomenkielinen) kunta arveli kysynnän tulevaisuudessa vähenevän.

Perusopetuksessa kuntien arviot kielikylpyopetuksen kysynnästä olivat samansuuntaisia kuin varhaiskasvatuksessa. Epätietoisia oli hieman enemmän, mutta vain kahden kunnan vastaajat arvelivat kielikylpyopetuksen kysynnän jatkossa vähenevän.

Kasvua ennakoivat myös suuret, yli 100 000 asukkaan kunnat; perusopetuksen kohdalla tosin kaikkien kuntien ennakointi oli hieman varovaisempaa.

Vieraskielinen opetus

Kysymyksessä 71 kunnat arvioivat vieraskielisen opetuksen kysynnän tilaa tulevaisuudessa. Hieman yli puolet kielikylpyopetusta ja vieraskielistä opetusta varhaiskasvatuksessa antavien kuntien vastaajista arveli vieraskielisen opetuksen kysynnän tulevaisuudessa kasvavan, ja vajaa puolet pysyvän samana. Yksikään ei arvellut vieraskielisen varhaiskasvatuksen kysynnän tulevaisuudessa vähenevän. Perusopetuksen vastaukset olivat samansuuntaisia, ja kasvua ennakoivat myös suuret, yli 100 000 asukkaan kunnat.

Kysynnän kehityssuunta

Sekä kielikylpyopetuksessa että vieraskielisessä opetuksessa kysyntä näyttäisi olevan nousussa. Kielikylvyn suhteen kunnat olivat tosin keskimäärin epävarmempia, mutta erityisesti vieraskielisen opetuksen kysyntä on kasvamassa lähitulevaisuudessa.

7.1.2 Tarjonta

Kotimaisten kielten kielikylpyopetus

Kyselyssä kuntia pyydettiin myös arvioimaan kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen tarjonnan kehittymistä seuraavan kymmenen vuoden aikana (liite 1, kysymys 72). Kuntien vastaajat ennakoivat, että ihan kaikkeen kysynnän kasvuun ei tulla vastaamaan: varhaiskasvatuksessa reilu puolet vastaajista arveli tarjonnan pysyvän samalla tasolla (vaikka kysynnän arveltiin hienokseltaan enemmistöissä vastaajakunnista kasvavan). Vastaavasti tarjontaa arveli lisäävänsä alle puolet kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa tarjoavista kunnista. Saatujen vastausten perusteella tarjontaa ei kuitenkaan oltaisi vähentämässä.

Perusopetuksessa vastaajakunnat arvelivat hieman varhaiskasvatusta selkeämmin tarjonnan pysyvän ennallaan; tosin epätietoisien osuus oli huomattavan suuri eli yli puolet vastanneista. Näyttäisi kaikkiaan kuitenkin siltä, että kunnissa tiedostetaan asiantuntijoidenkin tiedossa oleva kielikylpyopetuksen suuri ja jopa

kasvava kysyntä, mutta kunnat eivät ole syystä tai toisesta valmiita lisäämään samassa suhteessa tarjontaansa. Kielikoulutus ei tunnukaan tällä hetkellä olevan kunnissa poliittinen prioriteetti (Kyllönen & Saarinen 2010).

Kunnilla ei joitain poikkeuksia lukuun ottamatta ole suunnitelmissa lisätä uusia kieliä valikoimaansa. Varhaiskasvatuksessa kaksi vastaajaa suunnitteli lisäävänsä kieliä (suomi, saame) valikoimaansa. Perusopetuksessa kaksi kuntaa suunnitteli lisäävänsä kieliä (ruotsi, suomi) kielikylvyn valikoimaansa.

Vieraskielinen opetus

Kysymyksessä 73 kunnat arvioivat vieraskielisen opetuksen tarjonnan tilaa tulevaisuudessa. Vieraskielisen opetuksen tarjonnan muuttumisessa näkyy sama ennakointi kuin kielikylpyopetuksen kohdalla: vaikka kysynnän arvellaan lisääntyvän, sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa tarjonnan arvellaan enimmältään pysyvän samana, ja epätietoisten vastaajien määrä on yli puolet vastanneista.

Vain kahden kunnan varhaiskasvatuksessa ja yhden perusopetuksessa saattaisiin lisätä uusi kieli, englanti, vieraskielisen opetuksen kielivalikoimaan.

Tarjonnan kehityssuunta

Niin kielikylpyopetuksessa kuin vieraskielisessäkin opetuksessa tarjonta näyttäisi pysyvän pääasiassa nykyisellä tasollaan. Saatujen vastausten perusteella kasvavaan kysyntään ei siis kunnissa välttämättä oltaisi vastaamassa, mikäli kehityssuunnat pysyvät kuntien ennakoitien mukaisina. Opetusta ei kuitenkaan oltaisi vähentämässä: vain yksi kunta arveli vieraskielisen opetuksen tarjonnan vähenevän tulevaisuudessa sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa.

7.2 Kunnat, joissa ei tällä hetkellä tarjota kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta

Tässä luvussa tarkastellaan kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tulevaisuutta niissä kunnissa, joissa ei kyselyn toteuttamisen aikaan tarjottu ko. opetusta. Kyselyssä kuntia pyydettiin arvioimaan seuraavan kymmenen vuoden osalta, millaisiksi kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen kysyntä ja tarjonta tulisivat mahdollisesti kehittymään sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa (liite 1, kysymykset 81–84). Vastauksia saatiin kaikkiaan 157 kunnasta, joskin kysymyksestä riippuen noin 20–30 % kunnista oli vastannut ”en osaa sanoa”.

Kuntia myös pyydettiin arvioimaan, kuinka niiden oppilasmäärät tulevat kehittymään seuraavan kymmenen vuoden aikana (liite 1, kysymys 80). Suurin osa kysymykseen vastanneista kunnista oli pieniä, alle 10 000 asukkaan kuntia, ja näistä selvä enemmistö arvioi oppilasmäärän varhaiskasvatuksessa joko pysyvän samalla tasolla tai laskevan. Perusopetuksen osalta enemmistö pienistä kunnista taas arveli oppilasmäärien pysyvän samalla tasolla. Yli 10 000 asukkaan kuntien vastaus-

ten perusteella ei voida vetää tarkkoja johtopäätöksiä, mutta varhaiskasvatuksessa oppilasmäärien voitaisiin olettaa kasvavan ja perusopetuksessa joko kasvavan tai pysyvän nykyisellä tasollaan. Todennäköisesti oppilasmäärät eivät kuitenkaan olisi laskemassa.

7.2.1 Kysyntä

Kotimaisten kielten kielikylpyopetus

Kysymyksessä 81 (liite 1) kuntia pyydettiin arvioimaan kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen kysyntää tulevaisuudessa. Varhaiskasvatuspuolella reilu enemmistö kunnista arvioi kysynnän pysyvän samalla tasolla. Vain seitsemän kuntaa arvioi kysynnän kasvavan, ja sama määrä arveli sen puolestaan laskevan. Kielisuhteen perusteella tarkasteltuna kielikylpyopetuksen kysyntä varhaiskasvatuksessa vähenisi vain yksikielisissä suomenkielisissä kunnissa, mutta kasvaisi sekä yksi- että kaksikielisissä kunnissa tasapuolisesti. Perusopetuksen osalta kehityssuunta näyttäisi olevan samanlainen kuin varhaiskasvatuksessakin. Ainoa poikkeus löytyy kysynnän kasvusta: kuusi kuntaa oli arvioinut kasvun todennäköiseksi tulevaisuudessa, ja näistä kunnista neljä oli yksikielisiä suomenkielisiä kuntia. Huomionarvoista on myös se, että sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa kysynnän kasvua ennustavat kunnat olivat yhtä lukuun ottamatta alle 10 000 asukkaan kuntia.

Vieraskielinen opetus

Kysymyksessä 82 (liite 1) kunnat arvioivat vieraskielisen opetuksen kysynnän tilaa tulevaisuudessa. Varhaiskasvatuksessa enemmistö kunnista arvioi vieraskielisen opetuksen kysynnän pysyvän samalla tasolla kuin ennenkin. Noin viidesosan mielestä kysyntä tulisi kuitenkin kasvamaan, ja vain kahden kunnan arvion mukaan kysyntä tulisi vähenemään. Perusopetuksen puolella vieraskielisen opetuksen kysyntää arvioitiin lähestulkoon samalla tavalla. Noin puolet kunnista ennusti kysynnän pysyvän nykyisellä tasollaan, ja neljäsosa arvioi sen olevan kasvussa. Vain kolme kuntaa katsoi kehityssuunnan olevan alaspäin.

Kysynnän kehityssuunta

Sekä kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen että vieraskielisen opetuksen osalta kunnat ovat arvioineet kysynnän pääasiassa pysyvän samalla tasolla kuin tälläkin hetkellä. Olettaen, että kunnat toimivat parhaillaan kysynnän mukaisesti, kysyntää ei tällä hetkellä juuri ole, sillä edellä mainittuihin kysymyksiin vastanneet kunnat eivät tarjoa kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta. Kysymyksiin 81 ja 82 (liite 1) saatujen vastausten perusteella voidaan päätellä, että kielikylpyopetuksen kysyntä niissä kunnissa, missä sitä ei ennestään ole, ei olisi juuri nousemassa. Sen sijaan vieraskielisen opetuksen kysyntä näyttäisi jopa neljäsosassa kysymyksiin vastanneista kunnissa olevan kasvussa.

7.2.2 Tarjonta

Kotimaisten kielten kielikylpyopetus

Kyselyssä kuntia pyydettiin myös arvioimaan kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen tarjonnan kehittymistä seuraavan kymmenen vuoden aikana (liite 1, kysymys 83). Sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa reilu enemmistö arvioi tarjonnan pysyvän samalla tasolla. Vain yhdeksän kuntaa varhaiskasvatuksessa ja seitsemän perusopetuksessa ajatteli tarjonnan mahdollisesti kasvavan. Suurin osa näistä tarjontaa mahdollisesti laajentavista kunnista oli alle 10 000 asukkaan kunta, pienellä enemmistöllä myös yksikielisiä suomenkielisiä.

Varhaiskasvatuksen osalta seitsemän kuntaa oli myös eritelty tarkemmin, millä kotimaisilla kielillä kielikylpyä voitaisiin mahdollisesti alkaa tarjota seuraavan kymmenen vuoden aikana (liite 1, kysymys 85). Lähes kaikki tähän kysymykseen vastanneet kunnat olivat pieniä, alle 10 000 asukkaan kunta, ja sijaitsivat pääasiassa Pohjanmaalla. Suurin osa kunnista pitää ruotsia todennäköisimpänä tarjottavana kielenä, mutta kaksi kuntaa suunnittelee ehkä aloittavansa lisäksi suomen kielen kielikylvyn ja yksi kunta vain suomen kielen kielikylvyn. Perusopetuksen puolella vain kolme kuntaa oli maininnut mahdolliset kielikylpykielet erikseen (liite 1, kysymys 87). Kahdessa voitaisiin ehkä aloittaa ruotsin kielen kielikylpy ja yhdessä ruotsin lisäksi myös suomen kielen kielikylpy.

Vieraskielinen opetus

Kysymyksessä 84 (liite 1) kunnat esittivät arvionsa vieraskielisen opetuksen tarjonnan kehittymisestä seuraavan kymmenen vuoden aikana. Varhaiskasvatuksessa opetuksen tarjonnan arveltiin pysyvän samalla tasolla; vain 11 kuntaa piti tarjonnan kasvamisesta mahdollisena, ja näistäkin kymmenen oli yksikielisiä suomenkielisiä kuntia. Perusopetuksen puolella hieman yli puolet kunnista arvioi tarjonnan pysyvän nykyisellä tasollaan, mutta noin viidesosa kysymykseen vastanneista kunnista arveli tarjonnan kasvavan. Kuten varhaiskasvatuksessakin, lähes kaikki tarjontaa mahdollisesti laajentavista kunnista olivat yksikielisiä suomenkielisiä kuntia.

Varhaiskasvatuksen osalta seitsemän kuntaa oli lisäksi eritelty, millä kielillä vieraskielistä opetusta alettaisiin mahdollisesti tarjota (liite 1, kysymys 86). Kunnat olivat yksikielisiä suomenkielisiä ja pääasiassa alle 20 000 asukkaan kunta. Lievä enemmistö piti englannin kieltä mahdollisena opetuskielenä, mutta myös viro, ranska ja venäjä mainittiin kukin kerran. Perusopetuksen puolelta 17 kuntaa oli antanut oman arvionsa mahdollisista uusista opetuskielistä. Todennäköisimpinä kielinä pidettiin venäjää, englantia ja ranskaa, mutta myös espanja ja saksa mainittiin kahdesti. Viro mainittiin kerran.

Tarjonnan kehitysuunta

Sekä kotimaisten kielten kielikylpyopetuksessa että vieraskielisessä opetuksessa kunnat arvioivat tarjonnan pääasiassa pysyvän samalla tasolla. Tarjontaa lisättäi-

siin vain hieman kielikylpyopetuksessa niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin. Vieraskielisen opetus saattaisi varhaiskasvatuksen puolella lisääntyä, mutta perusopetuksessa jopa viidesosa kunnista arvioi mahdollisesti aloittavansa vieraskielisen opetuksen tarjoamisen.

7.3 Yhteenveto

Taulukkoon 7 on koottu yhteen kuntien ennakoinnit yhtäältä kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen kysynnän kehityksestä ja toisaalta vastaajien ennakoimasta tarjonnan kehityksestä. Sekä kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen että vieraskielisen opetuksen kysynnän arvellaan lisääntyvän, kielikylpyopetuksen lähinnä Pohjanmaan ja Etelä-Suomen rannikkoseudulla ja vieraskielisen opetuksen koko maassa.

Huomionarvoista on se, että vaikka kunnat ennakoivat sekä kielikylpyopetuksen että etenkin vieraskielisen opetuksen kysynnän lisääntyvän lähitulevaisuudessa, ne ovat huomattavasti varovaisempia ennakoimaan tarjonnan lisääntymistä. Kunnat ovat varhaiskasvatuksen tarjonnan ja kysynnän kehitystä arvioidessaan varovaisempia kuin perusopetuksen kehitystä arvioidessaan. Tämä johtuu todennäköisesti osittain siitä, että osa kielikylpyopetuksesta ja vieraskielisestä opetuksesta varhaiskasvatuksessa ei ole kunnan omaa toimintaa vaan yksityisen palveluntuottajan tarjoamaa. Osittain varovaisuus voi johtua myös siitä, että toiminta on eri hallinnonalueen alaista, jolloin vastaajalla ei ole ollut varmaa tietoa.

TAULUKKO 7. Kuntien ennakoinnit kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen kysynnän ja tarjonnan kehityksestä.

	Kunnassa tällä hetkellä toimintaa		Kunnassa ei tällä hetkellä toimintaa	
	Varhaiskasvatus	Perusopetus	Varhaiskasvatus	Perusopetus
Kielikylpy: kysyntä ...	kasvaa (10 kuntaa) pysyy samana (9) vähenee (1)	kasvaa (7 kuntaa) pysyy samana (6) vähenee (2)	kasvaa (7 kuntaa) pysyy samalla tasolla tai vähenee (101)	kasvaa (6 kuntaa) pysyy samalla tasolla tai vähenee (100)
Vieraskielinen opetus: kysyntä...	kasvaa (8 kuntaa) pysyy samalla tasolla (8) vähenee (0)	kasvaa (8 kuntaa) pysyy samana (5) vähenee (0)	kasvaa (30 kuntaa) pysyy samalla tasolla tai vähenee (88)	kasvaa (42 kuntaa) pysyy samalla tasolla tai vähenee (81)
Kielikylpy: tarjonta...	kasvaa (8 kuntaa) pysyy samalla tasolla (11) vähenee (0)	kasvaa (3 kuntaa) pysyy samalla tasolla (9) vähenee (0)	kasvaa (9 kuntaa) pysyy samalla tasolla (106)	kasvaa (7 kuntaa) pysyy samalla tasolla (111)
Vieraskielinen opetus: tarjonta...	kasvaa (5 kuntaa) pysyy samalla tasolla (10) vähenee (1)	kasvaa (5 kuntaa) pysyy samalla tasolla (8) vähenee (1)	kasvaa (11 kuntaa) pysyy samalla tasolla (105)	kasvaa (29 kuntaa) pysyy samalla tasolla (89)

Vieraskielisen opetus saattaisi kyselyn perusteella varhaiskasvatuksen puolella lisääntyä, mutta etenkin perusopetuksessa jopa viidesosa kunnista arvioi mahdollisesti aloittavansa vieraskielisen opetuksen tarjoamisen. Kyselyn perusteella kysynnän kasvua ennakoitaan niin suurissa kuin pienissä kunnissa. Varhaiskasvatuksessa vieraskielisen opetuksen tarjonnan arveltiin kasvavan erityisesti suurissa kunnissa. Kyselyn vastauksista näkyi myös se, että suurimmat kunnat ovat toimintaa jo aloittaneet. Kunnat, joissa ei tällä hetkellä ole kotimaisten kielten kielikylpytoimintaa tai vieraskielistä opetusta, mutta jotka ennakoivat kysynnän kasvua, olivat enimmäkseen pieniä ja keskisuuria. Kysynnän kasvua kielikylpytoiminnassa (varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa) ennakoivat kunnat olivat enimmäkseen pieniä, alle 10 000 asukkaan kuntia. Kysynnän kasvua vieraskielisessä opetuksessa ennakoitiin samoin sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa pienissä alle 10 000 asukkaan kunnissa, mutta myös suuremmissa, alle 50 000 asukkaan kunnissa.

Maahanmuuttajien kielikoulutus ei kuulunut tämän selvityksen piiriin, mutta osa kunnista vastasi silti myös tavoilla, jotka viittasivat maahanmuuttajien kielikoulutukseen (sekä kotimaisten kielten opetukseen että oman äidinkielen opetukseen). Sekä kyselyn että asiantuntijahaastattelujen perusteella voisi olla mielekästä kehittää maahanmuuttajien kielikoulutusta yhteistyössä kielikylvyn ja vieraskielisen opetuksen asiantuntijoiden kanssa.

8

Johtopäätökset

Selvityksen lähtökohta oli, että kenttä on sekä toimijoiden kokemuksen (ks. esimerkiksi tämän selvityksen asiantuntijakuulemiset) että aiemman tutkimuksen perusteella hyvin moninainen ja jopa hajanainen. Tässä selvityksessä tehtiin se käytännön määritelmä, että termiä **kielikylpy** käytettiin kotimaisista kielistä puhuttaessa, ja termiä **vieraskielinen opetus** silloin, kun kyse oli muista kielistä. Muuten toiminnan muodon määrittely jätettiin toimijoille itselleen. Näin saatiin tietoa kielikylvyksi tai vieraskieliseksi opetuksiksi kutsutusta toiminnasta, mutta nämä tiedot eivät välttämättä ole sovitettavissa yhteen esimerkiksi ohjelmallisesta kotimaisten kielten kielikylvystä saatavilla olevan tiedon kanssa.

Toinen selvitystä hallinnut lähtökohta oli rahoittajan eli opetus- ja kulttuuriministeriön toive saada nimenomaan **kuntatason** eli opetusta järjestävän tason tietoa. Tässä on ollut selkeä aukko tähänastisessa tutkimuksessa, joka on keskittynyt koulutasolle. Toisaalta se tarkoittaa, että selvityksellä ei välttämättä saada tietoa kielikylpyopetuksen tai vieraskielisen opetuksen valtakunnallisesta tarpeesta samalla tavalla kuin esimerkiksi kouluilta, opettajilta tai vanhemmilta suoraan kysyttäessä, vaan käsitys koulutuksen tarpeesta on suodattunut kunnan omien poliittisten, kulttuuristen ja taloudellisten tarpeiden ja realiteettien läpi.

Selvitys tehtiin käyttämällä olemassa olevaa tutkimusta ja muuta tietoa; pyytämällä kunnista tilastotietoa oppilaista ja eri kielten jakaumasta; kuulemalla kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen asiantuntijoita; sekä tekemällä kunnille laaja kysely kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen nykytilasta, tarjonnasta, opettajien rekrytoinnista ja tulevaisuudensuunnitelmista. Kysely tehtiin kaikkiin Suomen kuntiin, mutta koska toimintaa on loppujen lopuksi noin kolmessakymmenessä kunnassa lähinnä Uudellamaalla, rannikkoseudulla ja Pohjanmaalla, kyselyaineistosta ei tehty syvällistä tilastollista analyysia. Kysely lähetettiin sekä

ruotsin- että suomenkieliseen opetustoimeen, jos kunnassa oli molemmat, ja siihen oli mahdollista vastata suomeksi ja ruotsiksi.

Seuraavaksi selvityksen tuloksia tarkastellaan tiivistetysti viiden keskeisen teeman kautta:

- kielikylvyn ja vieraskielisen opetuksen kuvaukset kentällä
- opettajien määrällinen koulutus ja rekrytointi
- opettajankoulutuksen sisällöllinen kehittäminen
- opettajien täydennyskoulutus
- kuntien tulevaisuuden tarpeet ja suunnitelmat

Kentän toiminnan kuvaukset

Kielikylpyä ei tarjota läheskään kaikkialla Suomessa ohjelmallisesti varhaisen täydellisen kielikylvyn mallin mukaan, vaan kunnissa kielikylvyn nimellä toteutetaan erilaisia malleja ja toteutus vaihtelee myös kouluasteittain. Kielikylvyn jatkumo varhaiskasvatuksesta yläkouluun toteutuu kyselyn ja saamiemme tilastojen mukaan seitsemässä (asiantuntijahaastattelussa saadut tiedot mukaan lukien 10) kunnassa.

Kielikylpytoiminta on Suomessa suhteellisen vakiintunutta, jos toimintaa arvioi sillä perusteella, että sillä on yli parikymmenvuotinen historia. Yhtäältä toiminnan kirjavuus saattaa myös olla merkki sen hajanaisuudesta, mikä näkyy erityisen selvästi vieraskielisessä opetuksessa. Positiivista tämä on sikäli, että näin koulutus voidaan räätälöidä kunnallisten tarpeiden mukaan. Toisaalta toiminnan kirjavuus vaikeuttaa opettajankoulutuksen (sekä perus- että täydennyskoulutus) suunnittelua. Kyse on osittain myös koulutuksellisesta tasa-arvosta; tällä hetkellä vanhemmat ja lapset eivät välttämättä tiedä, millaista toimintaa milläkin nimikkeellä on tarjolla.

Kielikylpytoimintaa ja vieraskielistä opetusta olisi tarpeellista koordinoida valtakunnallisesti siten, että opettajankoulutuksen (perus- ja täydennyskoulutus) suunnittelu olisi johdonmukaisempaa, ja koulutuksellinen tasa-arvo toteutuisi mahdollisimman hyvin. Minimissään tämä koordinointi tarkoittaa kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen nykyistä parempaa määrällistä seurantaa. Laajemmassa muodossa koordinointi voisi sisältää pedagogisen yhteistyön lisäämistä perus- ja täydennyskoulutusta kehitettäessä.

Kielikylvyn nimellä opetetaan paitsi ruotsiksi ja suomeksi, ainakin saameksi ja englanniksi. Toisaalta joissakin kunnissa saatettiin kutsua kielikylpyopetukseksi maahanmuuttajien sijoittamista suomenkielisiin ryhmiin, tai mitä tahansa ruotsinkielistä ryhmää suomenkielisessä koulutoimessa.

Vaikka esimerkiksi oman äidinkielen tai kotimaisten kielten opetus maahanmuuttajille ei kuulunut tämän selvityksen piiriin, näyttää siltä, että kunnissa voisi olla tартtumapintaa sellaiselle maahanmuuttajien kielikoulutukselle, jossa voitaisiin hyödyntää pedagogisesti vieraskielisen opetuksen ja kielikylpyopetuksen periaatteita ja käytänteitä.

Opettajien koulutus ja rekrytointi

Pätevistä opettajista on sekä kyselyn että asiantuntijahaastattelujen mukaan yleisesti ottaen pulaa, ja kunnat pystyvät rekrytoimaan vaatimukset (sekä muodolliset että mahdolliset omat vaatimuksensa) täyttäviä opettajia korkeintaan vaihtelevasti. Kyselyn perusteella näyttää siltä, että kielikylvyssä opettajien rekrytointi varhaiskasvatukseen saattaa olla hieman helpompaa; haastattelemamme asiantuntijat tosin olivat tästä asiasta eri kannalla. Etelä-Suomen suurissa kunnissa opettajien rekrytointi on vielä hankalampaa kuin esimerkiksi Pohjanmaalla. Etelä-Suomessa hankaluutta korostaa vielä se, että toiminnalle on jatkuva ja kasvava kysyntä. Pohjanmaalla tilanne tuntuu olevan parempi. Asiantuntijahaastattelut vahvistivat tätä käsitystä kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen alueellisista työmarkkinoista.

Kun huomioidaan opettajien tämänhetkinen koulutustaso, kysynnän selkeä kasvu ja kuntien ennakoinneissa osin varovainenkin tarjonnan kasvu, on selvää että kielikylpyopettajien koulutusta on lisättävä. Vuoteen 2009 käytössä ollut kielikylpyopettajankoulutuksen sisäänotto (12–16 / vuosi) ei ole pystynyt tyydyttämään opettajatarvetta etenään pääkaupunkiseudulla. Tarvetta on siis vähintään tämänlaajuiseen vuosittaiseen sisäänottoon, mutta nykyiset ja tulevat tarpeet huomioiden suurempaanakin.

Vaasan yliopiston ja Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuksen yhteistyö kielikylpyopettajien koulutuksessa on asteittain päättymässä, ja opiskelijoiden sisäänotto on jo päätynyt. Tämä tarkoittaa, että kielikylpykoulutuksen keskeinen suomalainen asiantuntija Vaasa joutuu hakemaan itselleen uuden kumppanin opettajankoulutukseen. Tällä hetkellä Vaasan yliopisto ja Åbo Akademi suunnittelevat Vaasan kaupungin osittaisrahoituksella yhdessä uutta monikielisyyskasvatuksen koulutusohjelmaa. Hankkeen suunnitelmassa ennakoidaan kilpailevan toiminnan syntymistä Helsingin seudulle (Uuden monikielisyyskasvatuksen koulutusohjelman suunnittelu 2010). Vaasan yliopistossa on vuonna 2011 myös käynnistynyt ruotsin kielen ja kielikylvyn maisteriohjelma, joka ei kuitenkaan anna opettajan pätevyyttä.

Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin mahdollinen tuleva yhteistyö eittämättä korjaa sellaisia ongelmia, joita opiskelijat kokivat Vaasan ja Kajaanin yhteistyössä

olevan. Majabackan tutkimuksessa opiskelijat toivoivat kielikylpyopetukselta enemmän opintoja ruotsiksi, ja kritisoivat opiskeluun liittyvään muuttoa paikkakunnalle (Kajaani), jossa ruotsilla on vähän käyttöä (Majabacka 2008: 72–75). Toisaalta Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin mahdollinen yhteistyö tuottaa myös kysymyksiä: Tulisiko koulutukseen hakeutumaan tarpeeksi sekä suomen- että ruotsinkielisiä opiskelijoita? Mikäli opiskelijat ovat ruotsinkielisiä, miten taataan heidän riittävä suomen kielen taitonsa? Toisaalta, mikäli kielikylpyopettajien koulutuksen painopistettä siirretään Etelä-Suomeen, miten taataan opiskelijoille riittävät mahdollisuudet ruotsin kielen harjoitteluun?

Asiantuntijakuulemisissa ja myös Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin yhteistyön suunnitteluasiakirjoissa on väläytelty sellaistaakin vaihtoehtoa, että kielikylpyopettajien koulutusta alettaisiin tarjota myös pääkaupunkiseudulla. Kyseen tulisi tällöin ilmeisesti Helsingin yliopisto monitieteisenä yliopistona, jossa on myös kasvatustieteellinen tiedekunta ja opettajankoulutus. Tarpeen taustalla on pääkaupunkiseudun pula pätevästä kielikylpyopettajista. Kysymys on toki myös korkeakoulupoliittinen: mikä yliopisto saa tai haluaa ottaa järjestettäväkseen kielikylpyopettajien koulutuksen.

Näyttää siis siltä, että kielikylpyopettajien työmarkkinat ovat melko alueelliset. Majabackan (2008: 98) tutkimuksessa kielikylpyopettajaopiskelijat eivät osanneet sanoa, tulevatko he valmistumisen jälkeen työskentelemään kielikylpyopettajina. Suurimpana ongelmana opiskelijat pitivät sitä, että työtä on tarjolla vain tietyillä paikkakunnilla Suomessa, eivätkä he olleet halukkaita muuttamaan työn perässä (Majabacka 2008: 98).

Kielikylpyopettajien koulutusta pitäisi kehittää alueellisesti siten, että myös pääkaupunkiseudun kasvavat tarpeet voitaisiin tyydyttää. Tähän on erilaisia vaihtoehtoja: 1. käynnistää pääkaupunkiseudulla tai muualla Etelä-Suomessa kielikylpyopettajien koulutusta. 2. kehittää kielikylpyopettajien koulutusta yhteistyönä siten, että Vaasan yliopiston kielikylvyn ja monikielisyiden keskus tuottaisi yhdessä jonkun pääkaupunkiseudun tai muualla Etelä-Suomessa sijaitsevan opettajankoulutusyksikön kanssa kielikylpyopettajakoulutusta.

Samalla olisi tarkistettava ruotsinkielisen lastentarhanopettajakoulutuksen määrällinen tarve, koska osa tästä koulutuksesta valmistuneista siirtyy kielikylpyvarhaiskasvatukseen. Vieraskielisen varhaiskasvatuksen tarpeiden arviointi on näiltä osin vaikeaa (kuten lastentarhanopetuksen yleensäkin, ks. Kumpulainen 2010).

Opettajankoulutuksen sisällöllinen kehittäminen

Kiinnostus kielikylpyyn ja vieraskieliseen opetukseen liittyy myös kielenopetuk-

sen pedagogiseen murrokseen. Asiantuntijahaastattelussa tuli esille sisällöllinen tarve kehittää monikielisyyskoulutusta opettajankoulutuksessa. Asiantuntemusta on tällä hetkellä Vaasan kielikylvyn ja monikielisyyskeskuksessa (joka keskittyy lähinnä ruotsiin) ja Jyväskylän yliopiston Juliet-ohjelmassa (joka keskittyy englantiin). Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen pedagogisia periaatteita voitaisiin hyödyntää kielikoulutuksessa yleensäkin tukemaan esimerkiksi toiminnallisen kielitaidon lähtökohtia. Vaikka kielenopetus pohjautuu kommunikatiivisuuteen ja konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, se on vielä hyvin oppikirjakeskeistä (Luukka ym. 2008).

Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus on otettava nykyistä suunnitelmallisemmin huomioon kielten opetuksen kokonaissuunnittelussa ja kehittämässä, jotta ne eivät jää erilliseksi ja elitistiseksi toiminnaksi. Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen pedagogiset ratkaisut voivat hyödyttää koko kielenopetuksen kenttää.

Vieraskielisen opetuksen kysyntä on nousussa erityisesti englannin kielessä, mutta Suomessa on tarvetta kehittää laajemminkin kielitarjontaa. Vieraskielinen opetus on opettajankoulutuksen kenttänä vielä hajanaisempi kuin kielikylpy. Vaasan yliopiston monikielisyyskasvatuksen asiantuntemusta voitaisiin hyödyntää nykyistä paremmin myös vieraskielisen opetuksen opettajien koulutuksessa. Tässä yhteydessä voitaisiin huomioida myös aiemmin esille tulleet maahanmuuttajien kielikoulutuksen tarpeet. Saamen kielen elvytysohjelmasuunnittelun toimeksiannossa on huomioitu saamenkielinen kielikylpy- ja kielipesätoiminta; näiden kehittäminen voisi hyötyä yhteistyöstä kielikylvyn ja monikielisyyskeskuksien kanssa.

Yhteistyömahdollisuuksia Vaasan yliopiston kielikylvyn ja monikielisyyskeskuksen, Jyväskylän yliopiston Juliet-koulutusohjelman ja muiden monikielisyyskeskusten ja monikielisen pedagogiikan asiantuntijoiden kanssa on selvitettävä sellaisen monipuolisen monikielisyyskoulutuksen kehittämiseksi, joka hyödyttäisi kotimaisten kielten kielikylpyopetusta (mukaan lukien saamen kielen elvytysohjelma), vieraskielistä opetusta (englannin lisäksi myös muita suomalaisen kielitaitovarannon kannalta merkittäviä kieliä) sekä maahanmuuttajien kielikoulutusta. Samalla olisi selvitettävä mahdollisuuksia kehittää lastentarhanopettajakoulutuksen ja luokanopettajankoulutuksen monikielisyys- ja monikulttuurisuusopintoja yhteistyössä edellä mainittujen kanssa.

Opettajien täydennyskoulutus

Asiantuntijakuulemisten perusteella sekä kielikylpyopetuksessa että vieraskielisessä opetuksessa täydennyskoulutuksen tarve on suuri. Taustalla tässä on kentän moninaisuus: opettajat toimivat hyvin moninaisilla taustakoulutuksilla, ja tilanteesta ja koulutasosta riippuen täydennyskoulutuksen tarve voi kärjistetysti liittyä joko opettajan kielitaitoon, pedagogisiin ja didaktisiin taitoihin, tai monikielisyysymmärrykseen. Esimerkiksi yläkoulutasolla on tarvetta kielikylpy- tai monikielisyyspedagogiikalle.

Täydennyskoulutusta järjestetään ja rahoitetaan tällä hetkellä asiantuntijoiden mukaan melko vaihtelevasti. Toisaalta tähän asti kielikylvyssä täydennyskoulutus on ollut määrällisesti merkittävämpää kuin perustutkintokoulutus, kun ainakin 230 henkeä on suorittanut Vaasan yliopiston 1990-luvulla tarjoaman 20 ov:n kokonaisuuden. Kuntien heikentynyt taloustilanne saattaa vaikuttaa opettajien mahdollisuuksiin täydennyskouluttaa itseään (Björklund ym. 2007: 16). Joidenkin kuntien toiveissa oli kyselyn perusteella myös yhteisen koulutuksen järjestäminen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstölle koulutuksellisen jatkumon varmistamiseksi.

Jäntevoitetaan ja systematisoidaan kielikylpyopettajien ja vieraskielistä opetusta antavien opettajien täydennyskoulutusta siten, että tällä hetkellä ilman kielikylpy- tai monikielisyysopintoja olevat opettajat saataisiin täydennyskoulutuksen piiriin. Selvitetään mahdollisuutta yhteiseen kielikylpyopettajien ja vieraskielistä opetusta antavien opettajien täydennyskoulutukseen. Koulutuksellisen jatkumon varmistamiseksi selvitetään mahdollisuutta yhteiseen täydennyskoulutukseen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Kuntien tulevaisuuden tarpeet

Tällä hetkellä kielikylpyopetusta ja/tai vieraskielistä opetusta antavista kunnista puolet arveli kielikylvyn kysynnän tulevaisuudessa kasvavan, ja loputkin arvelivat kysynnän pysyvän ennallaan. Perusopetuksen puolella kaksi suomenkielistä 20 000–100 000 asukkaan kuntaa arveli kielikylvyn kysynnän vähenevän. Kysynnän kasvua ennakoitiin myös yli 100 000 asukkaan kunnissa; suurissa kunnissa oli toisaalta myös jonkin verran epätietoisuutta kysynnän tulevasta suunnasta. Vieraskielisen opetuksen suuntaus oli hyvin samantyyppinen: etenkin varhaiskasvatuksessa, mutta myös perusopetuksessa toiminnan kysynnän arveltiin kasvavan. Kielikylvyn kysynnän ei arvella juurikaan lisääntyvän niissä kunnissa, joissa tällä hetkellä ei ole kielikylpy- tai vieraskielistä opetusta. Sen sijaan vieraskielisen opetuksen kysynnän arvellaan kasvavan noin neljäsosassa niistä kunnista, joissa toimintaa ei tällä hetkellä ole.

Tarjontaa kunnat eivät ennakoivansa aivan samassa suhteessa kysynnän kasvun kanssa. Kunnissa toki siis tiedostetaan asiantuntijoidemmekin ennakoima

kysynnän jatkuva ja tasainen kasvu, mutta kunnat eivät ole ilmeisesti valmiita ainaakaan tällaisessa kyselyssä ilmaisemaan haluaan tarjonnan kasvattamiseen samassa suhteessa. Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa tehdyn kahden kunnan tapaututkimuksen (ks. Kyllönen & Saarinen 2010) perusteella näyttää siltä, että kielikoulutus ei ole tällä hetkellä kuntien prioriteeteissa kovin korkealla.

Koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamiseksi tarvitaan kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tukea kuntatasolla. Kielikylpyopetus ja vieraskielinen opetus tulee nähdä osana kansallisen kielitaitovarannon kehittämistä.

Lähteet

- A 986/1998. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista A 14.12.1998/986 [online]. [15.2.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986>
- A 1435/2001. Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta A 20.12.2001/1435 [online]. [15.2.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20011435>
- A 481/2003. Valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa A 12.6.2003/481 [online]. [15.2.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030481>
- A 1133/2003. Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta A 18.12.2003/1133 [online]. [23.2.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20031133>
- Avoinyliopisto.fi 2010a. Monikielisyys/Flerspråkighet, perusopinnot/grundstudier, R (25 op) [online]. [18.2.2011] Saatavissa: <http://www.avoinyliopisto.fi/fi-FI/Opetustarjonta/StudyUnit.aspx?StudyUnitId=749f0425-1095-4320-bcb2-df152b54d3ab>
- Avoinyliopisto.fi 2010b. Monikielisyys/Flerspråkighet, aineopintoja/ämnesstudier, R (35 op) [online]. [18.2.2011] Saatavissa: <http://www.avoinyliopisto.fi/fi-FI/Opetustarjonta/StudyUnit.aspx?StudyUnitId=b166a664-1e30-4844-81d2-fd52ae0882e5>
- Baker, C. 2001. Foundations of bilingual education and bilingualism [online]. Clevedon: Multilingual Matters Ltd. [10.2.2011]. Saatavissa: <http://site.ebrary.com/lib/jyvaskyla/docDetail.action?docID=10016704>
- Björklund, S., K. Mård-Miettinen & H. Turpeinen 2007. Språkbud 20 år: i går, idag och i morgon. Kielikylpy 20 vuotta: eilen, tänään ja huomenna. Teoksessa S. Björklund, K. Mård-Miettinen & H. Turpeinen (toim.) Kielikylpykirja – språkbadsboken. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti, 9–18.
- Björklund, S. & K. Mård-Miettinen 2011. Flerspråkighet i språkbud (Monikielisyys kielikylvyssä). Multiple Languages in Immersion, Multi-Im. Käynnissä oleva hanke [online]. [28.2.2011] <http://www.uwasa.fi/tutkimus/tutkimusryhmat/react/research/>

- Buss, M. & C. Laurén 1998. Samhället som språklärare i språkbud. Teoksessa *Språkbud i ett nötskal*. Vasa: Vaasa universitet. Centret för språkbud och flerspråkighet. Publikation 1/1998, 5–14.
- Buss, M. & K. Mård 1999. Ruotsin ja suomen kielen kielikylvyn kartoitus Suomen peruskouluissa lukuvuonna 1998/99 [online]. Vasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 46 [18.10.2010]. Saatavissa: <http://www.uwasa.fi/julkaisu/selvityksia/selvityksia46.pdf>
- CLIL-NETWORK 2006. Mitä on CLIL? [online] [15.2.2011] Saatavissa: http://clil-network.educode.fi/mita_clil_on.htm
- Educode n.d. a. Koulutus ja konsultointi [online]. [18.2.2011] Saatavissa: http://www.educode.fi/Kieltenopetus_vieraskielinen_opetus_ja_kielikylpy/Koulutukset
- Educode n.d. b. Kehittämis- ja tutkimushankkeet [online]. [18.2.2011] Saatavissa: http://www.educode.fi/Kieltenopetus_vieraskielinen_opetus_ja_kielikylpy/Kehittamishankkeet
- ESIOPS 2010. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2010:27 [online]. Helsinki: Opetushallitus. [15.2.2011] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/129690_Esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2010.pdf
- Haapakoski, J. 2011. Henkilökohtainen tiedonanto (puhelinkeskustelu) 28.2.2011.
- Harju-Luukkainen, H. 2007. Kielikylpydidaktiikkaa kehittämässä. 3–6-vuotiaiden kielikylpylasten kielellinen kehitys ja kielikylpydidaktiikan kehittäminen päiväkodissa [online]. Åbo: Åbo akademis förlag. Väitöskirja. [4.1.2011] Saatavissa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/29029/HarjuHeidi.pdf?sequence=3>
- Hertzberg, V. 2010. Språkbudet i Finland 21 år. 26.1.2009, uppdaterat, 31.10.2010. Sähköpostitse 23.2.2011 saatu kartoitus kielikylvystä Suomessa.
- Jyväskylän yliopisto n.d. a. Mikä on Juliet-koulutusohjelma? [online] [16.2.2011] Saatavissa: <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/opiskelu/sivuaineet/juliet/mika/koulutusohjelma>
- Jyväskylän yliopisto n.d. b. Hakumenettelyt. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/opiskelu/sivuaineet/juliet/hakumene>
- Jyväskylän yliopisto n.d. c. Opiskeleminen Juliet-koulutusohjelmassa. [online] [23.2.2011] Saatavissa: <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/opiskelu/sivuaineet/juliet/opiskelu>
- Jyväskylän yliopisto n.d. d. JULIET II. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/opiskelu/sivuaineet/juliet/en/study/2>
- Jyväskylän yliopiston kielikeskus n.d. Tilauskoulutus [online]. [18.2.2011] Saatavissa: <https://kielikeskus.jyu.fi/kielipalvelut/tilauskoulutus#vieraskielisen-opetuksen-tuki>
- Järvinen, H.-M., Nikula, T. & D. Marsh 1999. Vieraskielinen opetus. Teoksessa K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsh (toim.) *Kielenoppimisen kysymyksiä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 229–257.
- Järvinen, H.-M. 2011. Vieraskielisen opetuksen opettajankoulutuksen koulutuspoliittiset haasteet. Vieraskielisen opetuksen politiikkatasot, Jyväskylä, 27.1.2011 (julkaisematon esitelmä).
- Kesonen, R. 2010. Henkilökohtainen tiedonanto (sähköposti) 21.12.2010.

- Kielikylpyopetuksen kehittämissuunnitelma lv. 2001–2006. Espoo [online]. [25.2.2011]
 Saatavissa http://www.espoo.fi/asiakirja.asp?path=1;31;37423;37424;37425&id=D64BD120E8692F39C22569DE002C35BC&Kanta=Kunnari/intrakun_e.nsf
- Kielikylpy, språkbud, language immersion 2010. Esite. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Kieliosaaminen Lapin voimavaraksi 2010a. Etusivu [online]. [18.2.2011] Saatavissa:
<http://www.cilil-lapland.fi/index.php?name=Content&nodeIDX=200>
- Kieliosaaminen Lapin voimavaraksi 2010b. Tavoitteet 1/2 [online]. [18.2.2011]
 Saatavissa: <http://www.cilil-lapland.fi/index.php?name=Content&nodeIDX=243>
- Kieliosaaminen Lapin voimavaraksi 2010c. Tavoitteet 2/2 [online]. [18.2.2011]
 Saatavissa: <http://www.cilil-lapland.fi/index.php?name=Content&nodeIDX=261>
- Kontio, J. 2006. Kielikylpy – språkbadsmodellen i Finland. Finska lärare och lärarstudenter reflekterar över språkbud [online]. Lärarprogrammet, Göteborgs Universitet. Examensarbete. [10.2.2011] Saatavissa: <http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/630/1/VT06-1350-4.pdf>
- Korhonen, A. 2010. Henkilökohtainen tiedonanto (sähköposti) 13.12.2010.
- Kumpulainen, T. (toim) 2010. Koulutuksen määrälliset indikaattorit. Koulutuksen seurantaraportit 2010:4. Helsinki: Opetushallitus.
- Kyllönen, T. & T. Saarinen 2010. Kielikoulutuspolitiikkaa kunnissa. Kieli, koulutus ja yhteiskunta, elokuu 2010. Kielikoulutuspolitiikan verkoston verkkolehti [online]. [25.2.2011] Saatavissa <http://www.kieliverkosto.fi/journal/article/23/kielikoulutuspolitiikkaa-kunnissa>
- L 476/1983. Peruskoululaki L 27.5.1983/476 [online]. [15.2.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1983/19830476>
- L 261/ 1991. Laki peruskoululain muuttamisesta L 8.2.1991/261 [online]. [15.2.2011]
 Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1991/19910261>
- L 628/1998. Perusopetuslaki L 21.8.1998/628 [online]. [15.2.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- L 1288/1999. Laki perusopetuslain muuttamisesta L 23.12.1999/1288 [online]. [23.2.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19991288>
- L Yliopistolaki 24.7.2009/558 [online]. [16.2.2011] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558>
- Laurén, C. 2000. Kielten taitajaksi – kielikylpy käytännössä. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Lehti, L., Järvinen, H.-M. & E. Suomela-Salmi 2006. Kartoitus vieraskielisen opetuksen tarjonnasta peruskouluissa ja lukioissa. Teoksessa P. Pietilä, P. Lintunen & H.-M. Järvinen (toim.) Kielenoppija tänään – Language Learners of Today. AFinLAN vuosikirja 2006. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen AFinLAN julkaisuja 64, 293–313.
- Leppänen, S., Nikula, T. & L. Kääntä (toim.) 2008. Kolmas kotimainen : lähikuvia englannin käytöstä Suomessa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Levón-instituutti 2010. Monikielisyys ja viestintä [online]. [18.2.2011] Saatavissa: <http://www.uwasa.fi/levon/vahvuusalueet/monikielisyys/>
- Luukka, M., Pöyhönen, S., Huhta, A., Taalas, P., Tarnanen, M. & Keränen, A. 2008. Maailma muuttuu – mitä tekee koulu? Äidinkielen ja vieraiden kielten tekstikäytännöt koulussa ja vapaa-ajalla. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Majabacka, J. 2008. Språkbudsläraren och utbildningen. En enkätundersökning

- om studerandenas åsikter kring utbildning och yrke. Oulun yliopisto. Kajaanin opettajankoulutusyksikkö. Julkaisematon pro gradu -tutkielma.
- Marsh, D., P. Oksman-Rinkinen & S. Takala (toim.) 1996. *Mainstream bilingual education in the Finnish vocational sector*. Helsinki: Opetushallitus.
- Mauno, T. 2011a. Henkilökohtainen tiedonanto (sähköposti 24.2.2011).
- Mauno, T. 2011b. Henkilökohtainen tiedonanto (sähköposti 30.3.2011).
- Mård, K. 1996. Kielikylpyopettajan kaksi roolia päiväkodissa. Teoksessa M. Buss & C. Laurén (toim.) *Kielikylpy: kielitaitoon käytön kautta*, 31–45. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 13. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Mård, K. 2004. Millä eväin kielikylpyopettajaksi? Koulutukseen hakijoiden kielellinen tausta ja ruotsin kielen suullinen taito [online]. Teoksessa S. Latomaa (toim.) *Äidinkieli ja toiset kielet: Pohjoismainen kaksikielisyystyöpaja Tampereella 18.–20.10.2002*, 67–78. *Tampere Studies in Language, Translation and Culture. Series B 1*. Tampere: Tampere University Press 2004 [14.2.2011]. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/tup/951-44-5999-7.pdf>
- Nikula, T. & D. Marsh 1996. *Kartoitus vieraskielisen opetuksen tarjonnasta peruskouluissa ja lukioissa*. Helsinki: Opetushallitus.
- Nikula, T. & D. Marsh 1997. *Vieraskielisen opetuksen tavoitteet ja toteuttaminen*. Helsinki: Opetushallitus.
- Nykvist, A. 2011. *LingVaCity – a unique new language centre*. Åbo Akademi University News Bulletin nr 1/2011 [online]. [10.2.2011] Saatavissa: http://web.abo.fi/meddelanden/english/2011_01/2011_01_lingvacity.sht
- Opetushallitus 1999. *Opettaminen muulla kuin oppilaan äidinkielellä perusopetuksessa. Mahdollisia toteutustapoja* [online]. Helsinki: Opetushallitus [15.2.2011]. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/48980_opettaminen_muulla_kuin_oppilaan_aidinkielella_perusopetukses.pdf
- Opetushallitus 2005. *Opettajalta edellytettävä kielen hallinta muulla kuin koulun opetuskielellä annettavassa esi- ja perusopetuksessa. Opetushallituksen määräys 25/011/2005* [online]. Helsinki: Opetushallitus. [25.2.2005] Saatavissa <http://www.finlex.fi/data/normit/26301-oph2501105su.pdf>
- Opetushallitus 2009. *Kysely vieraskielisestä opetuksesta. Aineisto*.
- OKM 2010. *Perusopetus 2020 – yleiset valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:1* [online]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [25.2.2011]. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmtr01.pdf?lang=fi>
- Oulun yliopisto n.d. a. *Master of Education*. [online] [16.2.2011] Saatavissa: http://www oulu.fi/ktk/kasope/opetus/lo_koulutus/master_of_education/
- Oulun yliopisto n.d. b. *Welcome to the Intercultural Teacher Education programme* Webpage. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <http://www oulu.fi/ktk/kasope/master/>
- Oulun yliopisto n.d. c. *General introduction to the programme*. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <http://www oulu.fi/ktk/kasope/master/intro.htm>
- Oulun yliopisto n.d. d. *Student selection for Intercultural Teacher Education Programme*. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <http://www oulu.fi/ktk/kasope/master/selection.htm>
- Oulun yliopiston Kajaanin yksiköt n.d. *Kajaanin kampuksen koulutusohjelmat*. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <http://www.kajaaninkampus oulu.fi/index.php?1657>

- Palviainen, Å. 2011. Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser. Magma-studie 3. [online] [28.8.2011] Saatavissa: http://www.magma.fi/images/stories/reports/ms1103_frisv.pdf
- Pasanen, A. 2003. Kielipesä ja revitalisaatio. Karjalaisten ja inarinsaamelaisten kielipesätoiminta [online]. Helsingin yliopisto: Suomalais-ugrilainen laitos. Pro gradu -tutkielma. [15.2.2011] Saatavissa: http://www.helsinki.fi/hum/sugl/oppimat/AnnikaPasanen_gradu.pdf
- POPS 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet [online]. Helsinki: Opetushallitus. [15.2.2011] Saatavissa: http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf
- Promoling 2009. Mikä on PROMOLING? [online]. [18.2.2011] Saatavissa: <http://www.opeko.fi/promoling/index.html>
- Pöyhönen, S., Tarnanen, M., Kyllönen, T., Vehviläinen, E.-M. & Rynkänen, T. 2009. Kielikoulutus maahanmuuttajien kototumiskoulutuksessa. Tavoitteet, toteutus ja hallinnollinen yhteistyö [online]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [25.2.2011] Saatavissa <http://www.solki.jyu.fi/julkaisee/maahanmuuttajienkielikoulutus.pdf>
- Rasinen, T. 2006. Näkökulmia vieraskieliseen perusopetukseen. Koulun kehittämishankkeesta koulun toimintakulttuuriksi [online]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 281. Väitöskirja. [15.2.2011] Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-2403-3>
- Räsänen, R. 2002. Toimintatutkimuksen kautta interkulttuuriseen opettajankoulutukseen Oulun yliopistossa. Teoksessa R. Räsänen, K. Jokikokko, M-L. Järvelä & T. Lamminmäkikärkkäinen (toim.), Interkulttuurinen opettajankoulutus. Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla [online]. Oulu: Oulu University Press. 117–137. [15.2.2011] Saatavissa: <http://multikult.files.wordpress.com/2008/05/interkulttuurinen-opettajankoulutus.pdf>
- Saari, M. & J. Suortti 2002. Ruotsin kielen kielikylpyopettajien koulutuskokeilu kahden yliopiston yhteistyönä: Opintojen kehittämisen arviointia Kajaanin opettajankoulutusyksikössä. Teoksessa S. Björklund, M. Koskela & M. Nordman (toim.) Språk som formar vär(l)den. Festskrift till Christer Laurén på 60-årsdagen Vaasa: Vaasan yliopisto. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 241. Språkvetenskap 40, 249–258.
- Seikkula-Leino, J. 2004. Oppiminen vieraskielisessä opetuksessa ja vieraskielisen opetuksen tulevaisuus. Teoksessa K. Sajavaara & S. Takala (toim.) Kielikoulutus tienhaarassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 207–224.
- STM 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9 [online]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [15.2.2011] Saatavissa: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>
- Sved, H. 2000. Vieraskielisen kielikylvyn kartoitus Suomen peruskouluissa lukuvuonna 1998/99. Vaasa: Vaasan yliopisto, Kielikylvyn ja monikielisyyden keskus. Julkaisu 2/2000.
- Tampereen yliopisto 2011. Vieraskielisen opetuksen täydennyskoulutusohjelma [online]. [18.2.2011] Saatavissa: <http://www.uta.fi/ltl/taydennyskoulutus/clil.html>
- Uuden monikielisyydenkasvatuksen koulutusohjelman suunnittelu 2010. Pöytäkirjan § 405:n liite, Vaasan kaupunginhallituksen kokous 18.10.2010 [online].

- [16.2.2011] Saatavissa: <http://www1.vaasa.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=1&docid=323031305c313031325c38363838313438372e504446&dalid=12.10.2010%2014:08:40&extension=pdf>
- Vaasan kaupunginhallitus 2010. Kaupunginhallituksen kokouksen KH:18.10.2010 16:15:00 pöytäkirjan § 405 [online]. [15.2.2011] Saatavissa: <http://www1.vaasa.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=2&docid=4b485c305c38373430313037342e646f63&pykno=405&elin=KH&lis=0&pvm=18%2e10%2e2010%2016%3a15%3a00>
- Vaasan yliopisto 2008a. Kielikylpyopettajankoulutus. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <http://www.uwasa.fi/kielikylpy/opinnot/opettaja/>
- Vaasan yliopisto 2008b. Pätevyys. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <http://www.uwasa.fi/kielikylpy/opinnot/opettaja/patevyys/>
- Vaasan yliopisto 2008c. Opintosuunnitelma. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <http://www.uwasa.fi/kielikylpy/opinnot/opettaja/suunnitelma/>
- Vaasan yliopisto 2009. Kielikylvyn ja monikielisyiden keskus. [online] [16.2.2011] Saatavissa: <http://www.uwasa.fi/kielikylpy/>
- Vaasan yliopisto 2010. LingVaCity – uusi tutkimuskeskus Vaasaan [online] [17.2.2011] Saatavissa: <http://www.uwasa.fi/ajankohtaista/tiedotearkisto/2010/lingvacity120510/>
- Vaasan yliopisto 2011. Uusi kielikylvyn maisteriohjelma alkaa syksyllä [online] [30.3.2011]. Saatavissa: http://www.uwasa.fi/ajankohtaista/uutisia/uusi_kielikylvyn_maisteriohjelma_alkaa_syksylla/
- VASU 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet [online]. Oppaita 56. Helsinki: Stakes. [15.2.2011] Saatavissa: <http://kasvunkumppanit.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- Virtala, A-L. 2002. Vieraskielisestä opetuksesta käyty julkinen keskustelu Suomessa. Argumentointi vieraskielisen opetuksen puolesta ja sitä vastaan [online]. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Lisensiaatintutkimus [11.2.2011]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2002879056>

Liite 1.

Kysely kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen järjestämisestä kunnassa

Tähdellä (*) merkityt kysymykset ovat pakollisia.

Taustatiedot

1. Kunta/kaupunki* [alasetoalikko]
2. Kunta on
 yksikielinen
 kaksikielinen
3. Kunnan enemmistökieli on
 suomi
 ruotsi
4. Kuinka monessa yksikössä (koulu, päiväkot) kunnassanne järjestetään päivähoitoa, esiopetusta tai perusopetusta (käytä vastatessasi vain lukuja)?

päivähoitoa tarjoavien yksikköjen määrä _____
esiopetusta tarjoavien yksikköjen määrä _____
perusopetusta (alakoulu) tarjoavien yksikköjen määrä _____
perusopetusta (yläkoulu) tarjoavien yksikköjen määrä _____
5. Onko kuntanne alueella yksityisiä palveluntuottajia, jotka järjestävät kotimaisten kielten (suomi, ruotsi, saame) kielikylpyopetusta?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
päivähoidossa	☐	☐	☐
esiopetuksessa	☐	☐	☐
perusopetuksessa	☐	☐	☐
6. Onko kuntanne alueella yksityisiä palveluntuottajia, jotka järjestävät vieraskielistä opetusta?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
päivähoidossa	☐	☐	☐
esiopetuksessa	☐	☐	☐
perusopetuksessa	☐	☐	☐
7. Järjestääkö kuntanne kotimaisten kielten (suomi, ruotsi, saame) kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta varhaiskasvatuksessa ja/tai perusopetuksessa? *
 kyllä, kotimaisten kielten kielikylpyopetusta
 kyllä, vieraskielistä opetusta
 kyllä, sekä kotimaisten kielten kielikylpyopetusta että vieraskielistä opetusta
 ei kumpaakaan

Kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen asema kunnassa

8. Kotimaisten kielten kielikylpyopetusta annetaan
- ruotsiksi
 - suomeksi
 - saameksi
9. Kuinka monessa yksikössä (koulu, päiväkoti) kunnassanne annetaan kotimaisten kielten kielikylpyopetusta (käytä vastatessasi vain lukuja)?
päivähoidossa _____
esiopetuksessa _____
alakouluissa _____
yläkouluissa _____
10. Onko kunnassa tehty tarvekartoituksia tai palautekyselyitä kotimaisten kielten kielikylpyopetuksesta?
- kyllä
 - ei
 - en osaa sanoa
11. Miltä tahoilta on tullut aloite järjestää kotimaisten kielten kielikylpyopetusta päivähoi-
dossa?
	kyllä	ei	en osaa sanoa
vanhemmat	☐	☐	☐
opettajat	☐	☐	☐
koulu	☐	☐	☐
kunta	☐	☐	☐
ystävyyssseurat	☐	☐	☐
elinkeinoelämä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐
12. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____
13. Miltä tahoilta on tullut aloite järjestää kotimaisten kielten kielikylpyopetusta esiope-
tuksessa?
	kyllä	ei	en osaa sanoa
vanhemmat	☐	☐	☐
opettajat	☐	☐	☐
koulu	☐	☐	☐
kunta	☐	☐	☐
ystävyyssseurat	☐	☐	☐
elinkeinoelämä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐
14. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

15. Miltä tahoilta on tullut aloite järjestää kotimaisten kielten kielikylpyopetusta perusopetuksessa?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
vanhemmat	☐	☐	☐
opettajat	☐	☐	☐
koulu	☐	☐	☐
kunta	☐	☐	☐
ystävyyssseurat	☐	☐	☐
elinkeinoelämä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐

16. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

17. Kuvaile lyhyesti kotimaisten kielten kielikylpytoimintaa ja sen sisältöjä päivähoidossa. Missä suhteessa kielikylpykieltä ja äidinkieltä käytetään? Missä toiminnoissa käytetään kielikylpykieltä, missä äidinkieltä?

18. Kuvaile lyhyesti kotimaisten kielten kielikylpytoimintaa ja sen sisältöjä esiopetuksessa. Missä suhteessa kielikylpykieltä ja äidinkieltä käytetään? Missä toiminnoissa käytetään kielikylpykieltä, missä äidinkieltä?

19. Kuvaile lyhyesti kotimaisten kielten kielikylpytoimintaa ja sen sisältöjä alakoulussa (perusopetus). Missä suhteessa kielikylpykieltä ja äidinkieltä käytetään? Missä oppiaineissa käytetään kielikylpykieltä, missä äidinkieltä.

20. Kuvaile lyhyesti kotimaisten kielten kielikylpytoimintaa ja sen sisältöjä yläkoulussa (perusopetus). Missä suhteessa kielikylpykieltä ja äidinkieltä käytetään? Missä oppiaineissa käytetään kielikylpykieltä, missä äidinkieltä?

21. Onko kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioitu kotimaisten kielten kielikylpyopetus?
- kyllä, miten _____
 - ei
 - en osaa sanoa
22. Onko kunnan opetussuunnitelmassa huomioitu kotimaisten kielten kielikylpyopetus?
- kyllä, miten _____
 - ei
 - en osaa sanoa
23. Kommentteja kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen asemasta kunnassa

Opetushenkilöstön koulutus ja rekrytointi kotimaisten kielten kielikylpyopetuksessa

24. Miten tärkeitä seuraavat kriteerit ovat kotimaisten kielten kielikylpyopetusta antavien lastentarhanopettajien rekrytoinnissa varhaiskasvatukseen? *

	erittäin tärkeää	melko tärkeää	ei lainkaan tärkeää	en osaa sanoa	ei koske kuntaa
vähintään aineopinnot (noin 60 op) opetuskielessä*					
kielitutkinnolla tai –testillä osoitettu kielitaito*					
(lähes) syntyperäisen kielitaito*					
opetuskokemus*					
lastentarhanopettajan pätevyys*					
kielikylpyopettajan pätevyys *					
kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemus*					
muu*					

25. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

26. Miten tärkeitä seuraavat kriteerit ovat kotimaisten kielten kielikylpyopetusta antavien opettajien rekrytoinnissa alakouluun (perusopetus)? *

	erittäin tärkeää	melko tärkeää	ei lainkaan tärkeää	en osaa sanoa	ei koske kuntaa
vähintään aineopinnot (noin 60 op) opetuskielessä*					
kielitutkinnolla tai –testillä osoitettu kielitaito *					
(lähes) syntyperäisen kieltaito *					
opetuskokemus *					
luokanopettajan pätevyys *					
kielikylpyopettajan pätevyys *					
kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemus *					
muu *					

27. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

28. Miten tärkeitä seuraavat kriteerit ovat kotimaisten kielten kielikylpyopetusta antavien opettajien rekrytoinnissa yläkouluun (perusopetus)? *

	erittäin tärkeää	melko tärkeää	ei lainkaan tärkeää	en osaa sanoa	ei koske kuntaa
vähintään aineopinnot (noin 60 op) opetuskielissä *					
kielitutkinnolla tai -testillä osoitettu kielitaito *					
(lähes) syntyperäisen kielitaito *					
opetuskokemus *					
aineenopettajan pätevyys *					
kielikylpyopettajan pätevyys *					
kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemus *					
muu *					

29. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

30. Kysymyksessä 24–29 kuvasitte opettajien rekrytoinnin kriteerejä kotimaisten kielten kielikylpyopetuksessa. Pystyittekö rekrytoimaan nämä kriteerit täyttäviä opettajia? *

	kyllä	vaihtelevasti	ei	en osaa sanoa	ei koske kuntaa / ei mainittua toimintaa
varhaiskasvatuksessa*	☐	☐	☐	☐	☐
alakoulussa (perusopetus)*	☐	☐	☐	☐	☐
yläkoulussa (perusopetus) *	☐	☐	☐	☐	☐

31. Onko kunnassa oltu tyytyväisiä kotimaisten kielten kielikylpyopettajien ammattitaitoon?

- kyllä, koska _____
 ei, koska _____
 en osaa sanoa

32. Onko kunnallanne tarvetta järjestää täydennyskoulutusta kotimaisten kielten kielikylpyopettajille?

- kyllä, koska _____
 ei, koska _____
 en osaa sanoa

33. Kommentteja kotimaisten kielten kielikylpyopettajien rekrytoinnista ja koulutustarpeista kunnassa

34. Kunnassamme *
- on myös vieraskielistä opetusta; siirryn vastaamaan vieraskielistä opetusta koskeviin kysymyksiin.
 - ei ole vieraskielistä opetusta; siirryn vastaamaan tulevaisuuden suunnitelmia koskeviin kysymyksiin.

Vieraskielisen opetuksen asema kunnassa

35. Vieraskielisestä opetuksesta käytetään kunnassa termiä (voit valita useamman vaihtoehdon)
- CLIL
 - kaksikielinen opetus
 - kielipesä
 - kielirikasteinen opetus
 - vieraskielinen opetus
 - kielikylpy
 - kielisuihkutus
 - muu, mikä _____
36. Kuinka monessa yksikössä (koulu, päiväkoti) kunnassanne annetaan vieraskielistä opetusta (käytä vastatessasi vain lukuja)?
- päivähoidossa _____
- esiopetuksessa _____
- alakouluissa _____
- yläkouluissa _____
37. Onko kunnassa tehty tarvekartoituksia tai palautekyselyitä vieraskielisestä opetuksesta?
- kyllä
 - ei
 - en osaa sanoa
38. Miltä tahoilta on tullut aloite järjestää vieraskielistä päivähoitoa?
	kyllä	ei	en osaa sanoa
vanhemmat	☐	☐	☐
opettajat	☐	☐	☐
koulu	☐	☐	☐
kunta	☐	☐	☐
ystävyyssseurat	☐	☐	☐
elinkeinoelämä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐
39. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____
40. Miltä tahoilta on tullut aloite järjestää vieraskielistä esiopetusta?
	kyllä	ei	en osaa sanoa
vanhemmat	☐	☐	☐
opettajat	☐	☐	☐
koulu	☐	☐	☐
kunta	☐	☐	☐
ystävyyssseurat	☐	☐	☐
elinkeinoelämä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐

41. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

42. Miltä tahoilta on tullut aloite järjestää vieraskielistä perusopetusta?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
vanhemmat	☐	☐	☐
opettajat	☐	☐	☐
koulu	☐	☐	☐
kunta	☐	☐	☐
ystävyyssseurat	☐	☐	☐
elinkeinoelämä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐

43. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

44. Millä kielillä vieraskielistä opetusta annetaan päivähoidossa?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
englanti	☐	☐	☐
espanja	☐	☐	☐
ranska	☐	☐	☐
saksa	☐	☐	☐
venäjä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐

45. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

46. Millä kielillä vieraskielistä opetusta annetaan esiopetuksessa?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
englanti	☐	☐	☐
espanja	☐	☐	☐
ranska	☐	☐	☐
saksa	☐	☐	☐
venäjä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐

47. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

48. Millä kielillä vieraskielistä opetusta annetaan alakoulussa (perusopetus)?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
englanti	☐	☐	☐
espanja	☐	☐	☐
ranska	☐	☐	☐
saksa	☐	☐	☐
venäjä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐

49. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

50. Millä kielillä vieraskielistä opetusta annetaan yläkoulussa (perusopetus)?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
englanti	☐	☐	☐
espanja	☐	☐	☐
ranska	☐	☐	☐
saksa	☐	☐	☐
venäjä	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐

51. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

52. Kuvaile lyhyesti vieraskielistä opetusta ja sen sisältöjä päivähoidossa. Missä suhteessa vierasta kieltä ja äidinkieltä käytetään? Missä toiminnoissa käytetään vierasta kieltä, missä äidinkieltä?

53. Kuvaile lyhyesti vieraskielistä opetusta ja sen sisältöjä esiopetuksessa. Missä suhteessa vierasta kieltä ja äidinkieltä käytetään? Missä toiminnoissa käytetään vierasta kieltä, missä äidinkieltä?

54. Kuvaile lyhyesti vieraskielistä opetusta ja sen sisältöjä alakoulussa (perusopetus). Missä suhteessa vierasta kieltä ja äidinkieltä käytetään? Missä oppiaineissa käytetään vierasta kieltä, missä äidinkieltä?

55. Kuvaile lyhyesti vieraskielistä opetusta ja sen sisältöjä yläkoulussa (perusopetus). Missä suhteessa vierasta kieltä ja äidinkieltä käytetään? Missä oppiaineissa käytetään vierasta kieltä, missä äidinkieltä?

56. Onko kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioitu vieraskielinen opetus?

- kyllä, miten _____
- ei
- en osaa sanoa

57. Onko kunnan opetussuunnitelmassa huomioitu vieraskielinen opetus?

- kyllä, miten _____
- ei
- en osaa sanoa

58. Kommentteja vieraskielisen opetuksen asemasta kunnassa.

Opetushenkilöstön koulutus ja rekrytointi vieraskielisessä opetuksessa

59. Miten tärkeitä seuraavat kriteerit ovat vieraskielistä opetusta antavien lastentarhanopettajien rekrytoinnissa varhaiskasvatukseen? *

	erittäin tärkeää	melko tärkeää	ei lainkaan tärkeää	en osaa sanoa	ei koske kuntaa
vähintään aineopinnot (noin 60 op) opetuskielessä *					
kielitutkinnolla tai –testillä osoitettu kielitaito *					
(lähes) syntyperäisen kielitaito *					
opetuskokemus *					
lastentarhanopettajan pätevyys*					
kielikylpyopettajan pätevyys*					
kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemus*					
muu*					

60. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

61. Miten tärkeitä seuraavat kriteerit ovat vieraskielistä opetusta antavien opettajien rekrytoinnissa alakouluun (perusopetus)? *

	erittäin tärkeää	melko tärkeää	ei lainkaan tärkeää	en osaa sanoa	ei koske kuntaa
vähintään aineopinnot (noin 60 op) opetuskielessä *					
kielitutkinnolla tai –testillä osoitettu kielitaito *					
(lähes) syntyperäisen kielitaito *					
opetuskokemus *					
luokanopettajan pätevyys *					
kielikylpyopettajan pätevyys *					
kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemus *					
muu *					

62. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

63. Miten tärkeitä seuraavat kriteerit ovat vieraskielistä opetusta antavien opettajien rekrytoinnissa yläkouluun (perusopetus)? *

	erittäin tärkeää	melko tärkeää	ei lainkaan tärkeää	en osaa sanoa	ei koske kuntaa
vähintään aineopinnot (noin 60 op) opetuskielessä					
kielitutkinnolla tai -testillä osoitettu kielitaito					
(lähes) syntyperäisen kielitaito					
opetuskokemus					
aineenopettajan pätevyys					
kielikylpyopettajan pätevyys					
kielikylpydidaktiikan tai CLIL-pedagogiikan tuntemus					
muu					

64. Jos vastasit edelliseen ”muu”, mikä? _____

65. Kysymyksissä 59-64 kuvasitte opettajien rekrytoinnin kriteerejä vieraskielisessä opetuksessa. Pystyttekö rekrytoimaan nämä kriteerit täyttäviä opettajia? *

	kyllä	vaihtelevasti	ei	en osaa sanoa	ei koske kuntaa / ei mainittua toimintaa
varhaiskasvatuksessa *	☐	☐	☐	☐	☐
alakoulussa (perusopetus) *	☐	☐	☐	☐	☐
yläkoulussa (perusopetus) *	☐	☐	☐	☐	☐

66. Onko kunnassa oltu tyytyväisiä vieraskielistä opetusta antavien opettajien ammattitaitoon?

- kyllä, koska _____
- ei, koska _____
- en osaa sanoa

67. Onko kunnallanne tarvetta järjestää täydennyskoulutusta vieraskielistä opetusta antaville opettajille?

- kyllä, koska _____
- ei, koska _____
- en osaa sanoa

68. Kommentteja vieraskielistä opetusta antavien opettajien rekrytoinnista ja koulutustarpeista

Tulevaisuuden ennakoinnit. Arvioikaa seuraavia asioita seuraavan kymmenen vuoden osalta.

69. Oppilasmäärä kuntanne *
- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
70. Tulevaisuudessa kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen kysyntä kunnassanne todennäköisesti*
- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
71. Tulevaisuudessa vieraskielisen opetuksen kysyntä kunnassanne todennäköisesti*
- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
72. Tulevaisuudessa kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen tarjonta kunnassanne todennäköisesti *
- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
73. Tulevaisuudessa vieraskielisen opetuksen tarjonta kunnassanne todennäköisesti *
- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
74. Varhaiskasvatuksessa (kotimaisten kielten kielikylpyopetus) kunta alkaa mahdollisesti tarjota opetusta uusilla kielillä, millä
- ruotsi
 - suomi
 - saame
 - ei suunnitelmia lisätä kieliä
75. Varhaiskasvatuksessa (vieraskielinen opetus) kunta alkaa mahdollisesti tarjota opetusta uusilla kielillä, millä
- englanti
 - espanja
 - ranska
 - saksa
 - venäjä
 - muu, mikä _____
 - ei suunnitelmaa lisätä kieliä
76. Perusopetuksessa (kotimaisten kielten kielikylpyopetus) kunta alkaa mahdollisesti tarjota opetusta uusilla kielillä, millä
- ruotsi
 - suomi
 - saame
 - ei suunnitelmia lisätä kieliä

77. Perusopetuksessa (vieraskielinen opetus) kunta alkaa mahdollisesti tarjota opetusta uusilla kielillä, millä
- englanti
 - espanja
 - ranska
 - saksa
 - venäjä
 - muu, mikä _____
 - ei suunnitelmaa lisätä kieliä

78. Kommentteja tulevaisuuden tarpeista ja ennakoinneista.

78. Siirryn kyselyn viimeiseen vaiheeseen antamaan taustatietoja *
- Kyllä

Tulevaisuuden suunnitelmat. Arvioikaa seuraavia asioita seuraavan kymmenen vuoden osalta.

80. Oppilasmäärä kuntanne *
- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa

81. Tulevaisuudessa kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen kysyntä kunnassanne todennäköisesti *

- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa

82. Tulevaisuudessa vieraskielisen opetuksen kysyntä kunnassanne todennäköisesti *

- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa

83. Tulevaisuudessa kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen tarjonta kunnassanne todennäköisesti *

- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa

84. Tulevaisuudessa vieraskielisen opetuksen tarjonta kunnassanne todennäköisesti *

- a. varhaiskasvatuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa
b. perusopetuksessa * a) kasvaa b) pysyy samalla tasolla c) vähenee d) en osaa sanoa

85. Varhaiskasvatuksessa (kotimaisten kielten kielikylpyopetus) kunta alkaa mahdollisesti tarjota opetusta uusilla kielillä, millä

- ruotsi
- suomi
- saame
- ei suunnitelmia lisätä kieliä

86. Varhaiskasvatuksessa (vieraskielinen opetus) kunta alkaa mahdollisesti tarjota opetusta uusilla kielillä, millä
- englanti
 - espanja
 - ranska
 - saksa
 - venäjä
 - muu, mikä _____
 - ei suunnitelmaa lisätä kieliä
87. Perusopetuksessa (kotimaisten kielten kielikylpyopetus) kunta alkaa mahdollisesti tarjota opetusta uusilla kielillä, millä
- ruotsi
 - suomi
 - saame
 - ei suunnitelmia lisätä kieliä
88. Perusopetuksessa (vieraskielinen opetus) kunta alkaa mahdollisesti tarjota opetusta uusilla kielillä, millä
- englanti
 - espanja
 - ranska
 - saksa
 - venäjä
 - muu, mikä _____
 - ei suunnitelmaa lisätä kieliä
89. Kommentteja tulevaisuuden tarpeista ja suunnitelmista

Vastaajatiedot

90. Vastaajan asema kunnan sosiaali- tai opetustoimessa *
91. Sähköpostiosoite tai puhelinnumero (mahdollisia tarkistuksia varten)*
92. Voimmeko tarvittaessa haastatella Teitä tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa? *
- kyllä
- ei
93. Monet kiitokset vastauksistanne! Lopuksi voitte vielä antaa palautetta kyselystä.

Liite 2.

Kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen järjestäminen kunnissa kyselyn, kuntien tilastojen ja asiantuntijahaastattelujen mukaan. ¹⁾

Kunta	Varhaiskasvatus (päivähoito ja/tai esiopetus)	Perusopetus, alakoulu	Perusopetus, yläkoulu
Espoo	ruotsi, englanti, ranska	ruotsi, englanti	ruotsi, englanti
Haapajärvi	x	x	-
Heinola	-	englanti	-
Helsinki	ruotsi venäjä	ruotsi, englanti, espanja, ranska, saksa, venäjä, kiina, viro	ruotsi, englanti, espanja, ranska, saksa, venäjä, kiina, viro
Hyvinkää	ruotsi	(tieto puuttuu)	(tieto puuttuu)
Hämeenlinna	ruotsi, englanti	ruotsi, englanti	englanti
Imatra ²⁾	-	x	x
Inari	saame	-	-
Joensuu	englanti, venäjä	englanti, venäjä	venäjä
Jyväskylä	englanti	englanti	englanti
Järvenpää	ruotsi	-	-
Kangasala	x	-	-
Kauniainen	ruotsi	ruotsi	-
Kerava ³⁾	ruotsi	(voivat jatkaa ruotsinkieliseen kouluun Sipoossa)	-
Kirkkonummi	ruotsi, englanti	ruotsi	ruotsi
Kokkola	ruotsi, englanti	ruotsi, englanti	ruotsi, englanti
Lahti	ruotsi ³⁾	englanti	englanti
Lappeenranta	-	englanti	englanti
Lempäälä	ruotsi, englanti	englanti	englanti

Lieto	ruotsi	(voivat jatkaa ruotsinkielisessä koulussa Turussa)	(voivat jatkaa ruotsinkielisessä koulussa Turussa)
Masku	ruotsi	(voivat jatkaa ruotsinkielisessä koulussa Turussa)	(voivat jatkaa ruotsinkielisessä koulussa Turussa)
Mikkeli	englanti	(tieto puuttuu)	(tieto puuttuu)
Nokia	englanti	-	-
Nurmes	karjalankieli	-	-
Oulu	ruotsi, saame, englanti	englanti	englanti
Pietarsaari ³⁾	ruotsi, suomi	ruotsi, suomi	ruotsi, suomi
Pori	-	englanti	englanti
Porvoo	ruotsi	ruotsi	ruotsi
Raasepori	ruotsi, suomi	-	-
Raisio	-	x	x
Rovaniemi	(tieto puuttuu)	englanti	(tieto puuttuu)
Salo	-	englanti	englanti
Savukoski	-	ruotsi	-
Seinäjoki	englanti	englanti	englanti
Sipoo	ruotsi	ruotsi ³⁾	ruotsi ³⁾
Tampere	englanti, saksa, ranska	englanti, saksa, ranska	englanti, saksa, ranska
Turku	ruotsi, englanti, ranska, venäjä	ruotsi, englanti, saksa, ranska, venäjä	ruotsi, englanti, saksa, ranska, venäjä
Utsjoki	saame	saame ⁴⁾	saame ⁴⁾
Vaasa	ruotsi, englanti	ruotsi, englanti	ruotsi, englanti
Vantaa	ruotsi, englanti	ruotsi, englanti	ruotsi, englanti
Varkaus	ruotsi	ruotsi, englanti	-

x= kieli ei tiedossa

- 1) Tiedoista on pyritty poistamaan joidenkin kuntien kielikylpyopetuksena tai vieraskielisenä opetuksena ilmoittama maahanmuuttajien kielenopetus. Varhaiskasvatuksen tiedoissa yksityinen tarjonta mainittu jos kunnat ovat lähettäneet siitä tietoa.
- 2) Kyselyssä vastattu ettei järjestetä kielikylpyä tai vieraskielistä opetusta, mutta tilastoissa ilmoitettu vieraskieliseen/kielikylpyyn osallistuvien oppilasmäärät.
- 3) Tieto saatu haastattelulta asiantuntijalta.

- 4) Perustuu kyselyvastaukseen; kunnan tilastoissa saame ei näy perusopetuksessa eli mahdollisesti kyse saame vieraana kielenä -opetuksesta).

Loppuviitteet

- 1 Kielikylpy, språkbud, language immersion 2010
- 2 Buss & Laurén 1998: 7
- 3 Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007: 14
- 4 Buss & Laurén 1998: 9
- 5 Hoch 1998 (viitattu teoksessa Buss & Mård 1999: 13)
- 6 Nikula & Marsh 1996: 7
- 7 Nikula & Marsh 1997: 8
- 8 Lehti ym. 2006: 294
- 9 Baker 2001
- 10 Pasanen 2003: 4
- 11 Nikula & Marsh 1997: 24–25